

**A KÁRPÁTALJAI MAGYAR
NYELVJÁRÁSOK SZÓTÁRA**

(P)

✧ ✧ ✧

**СЛОВНИК УГОРСЬКИХ
ГОВОРІВ ЗАКАРПАТТЯ**

(P)

Készült az Ungvári Nemzeti Egyetem
Magyar Filológiai Tanszékén

Főszerkesztő
Lizanec Péter

Szerkesztő
Horváth Katalin

Írták
Horváth Katalin, Kótyuk István, Lizanec Péter

Підготовлений на кафедрі угорської філології
Ужгородського національного університету

Головний редактор
Лизанець П. М.

Редактор
Горват К. І.

Написали
Горват К. І., Ковтюк С. І., Лизанець П. М.

Ungvár – Ужгород, 2008

Tájékoztató a szótár használatához

A szótár értelmező jellegű regionális tájszótár, amely tartalmazza a kárpátaljai magyar nyelvjárások teljes szókincsanyagát, tehát nemcsak a tájszavakat, hanem a köznyelvi-vel egyező lexikai réteget is. A tulajdonképpeni tájszavakon kívül tehát bekerülnek a szótárba köznyelvi szavak (természetesen tájnyelvi alakjukban és tájnyelvi jelentéseikkel), a hagyományos népi szakmák és mesterségek (földművelés, állattartás, szövés-fonás, népi építkezés stb.) szókincse, az újabban közismertté váló ipar- és tudományágaknak a nem szakmabeliektől is ismert és használt szókincsanyaga (pl.: *négyzet, háromszög, derékszög, merőleges, függőleges; áramkör, feszültség, kilowatt; vérnyomás, injekció, műtét* stb.), közismert és közhasználatú idegen szavak (*abrikotl–abrichtol, büffé–büffé, aceton, aktív, bíró, center, centrifuga, ceremónia* stb.) és újabb szlávizmusok (*csájna, sztorozs, zajava, zakuszka, nácsálnik* stb.) is, amelyek nélkül a mai nyelvjárási szókincsről alkotott összképünk nem lenne teljes.

Helyet kapnak a szótárban az összegyűjtött nyelvjárási frazeológiai egységek is.

Ezzel szemben nem kerülnek szótározásra: A) A helység- és személynevek, még azok sem, amelyek a köznyelvtől eltérő alakban élnek a nyelvjárásokban (pl.: *Berekszász* 'Beregszász', *Borzsova* 'Borzsova', *Botfola* 'Botfalva', *Csetfala* 'Csetfalva', *Tekerdiny* 'Ketergény', *Iriny* 'Irén', *Ilony* 'Ilona', *Arany* 'Aranka' *Unkhíd* 'Ung-híd', *Unkpart* 'Ung-part' stb.). – B) A helységnevek és egyéb földrajzi nevek -i, -si képzős származékai, még a nyelvjárási alakúak sem (pl.: *berekszászi* 'berekszászi', *botfolasi* 'botfalvai', *csetfalasi* 'csetfalvai', *szürti* 'szürtei', *szalóki* 'szalóki' stb.). – C) A sorszámnevek és a törtszámnevek. – D) Az igenevek, a szófajváltó melléknévi igenevek és egyes határozói igenevek kivételével. – E) A ritkábban használt (a nyelvben jobbra csak potenciálisan élő) -ás, -és képzős, pusztán nomen actionis jelentésű és a köznyelvtől semmiben el nem térő deverbális főnevek (pl.: *éldegélés, ijedezés, bebarangolás, tartogatás* stb.); a -t képzős deverbális, csak személyragosan élő, rendszerint határozói szerepű főnevek közül is csak az adott ragos alakjukban megmerevedett és rendszerint szófajváltó származékokat közöljük (futtában, sebtében), esetleg olyanokat, amelyek a köznyelvben nem használatosak. – F) A pusztán deminutív jelentésfunkciójú kicsinyítő képzős névszók (tehát kimarad az *ajtócska, asztalka, fűcska, szobácska*, de helyet kap az *ecetke* 'lórom', *jánka* 'jóraló, rendes lány', *nagyobbacska* 'a szokottnál valamivel nagyobb', *kettőcske* 'csak kettő' stb.). – G) A táji nyelvhasználat etikája szempontjából obszcénnek minősülő szavak és ilyeneket tartalmazó frazeológiai egységek (szótároztuk azonban olyan, a köznyelvben vulgárisnak tartott szavakat, amelyek a nyelvjárásban legfeljebb nem választékosak, de semmiképp sem trágarak).

Az anyag szócikkekbe rendezéséhez „A magyar nyelv értelmező szótára” szerkesztési szabályzatát vettük kiindulási alapul, mellőzve azonban annak tájszótárra nem alkalmazható vonatkozásait és olyan finomabb megkülönböztető szabályait, amelyeknek megállapítására a gyűjtött anyag nem adott módot (pl. a stílusminősítés finomságai; olyan, a nyelvjárásokban esetleg élő ragos és jeles alakok, amelyekre a kérdőív összeállításakor nem terjedhetett ki a figyelmünk).

A szócikkek a címszónak rendszerit több alakváltozatát is tartalmazzák. Azok az alakváltozatok, amelyek a címszó köznyelvi alakjától hang- vagy alaktani tekintetben lényegesen vagy a nyelvjárás törvényeihez képest rendhagyó módon eltérnek, hivatkozó szócikkek formájában is bekerülnek a szótárba (pl.: *disztó, elfásodik, babinás*; de nem kerülnek hivatkozó szócikkbe az egyalakú tövek szabályosan jelentkező zárt *i*-ző alakváltozatai: *rít, kík, kír*; sem az illabiális *á*-zó alakok: *ád, ákár, áblák*).

Az önálló szócikk a szótározott egységre vonatkozó legfontosabb adatokat tartalmazza a következő sorrendben: a) címszó; b) homonima-index (azonos alakú szavaknál); c) nyelvjárási alakváltozat(ok); d) nyelvtani jellemzés a főbb ragos és jeles adatok feltüntetésével; e) szófaji minősítés; f) a stílusérték jelölése (ha a szónak kontextuson kívül is van stílárius értéke); g) értelmezés; h) szemléltető mondat a földrajzi lelőhely megjelölésével; i) a szót mint vezérszót tartalmazó frazeológiai egységek.

Mellőztük a címszó összetételeinek és származékainak felsorolását a szócikk végén, mégpedig a következő megfontolásból: egy-egy szó összes lehetséges származékait – kivált az elvontabb jelentésűeket – kérdőív alapján összegyűjteni szinte reménytelen és szótári munkaközösségünk számára kivihetetlen vállalkozás lenne; a lejegyzett származékokat pedig önálló szócikkben adjuk.

Nem tartalmaz a szócikk a szóval kapcsolatos néprajzi, gazdaság- és társadalom-történeti vonatkozásokat sem; mellőztük a munkafolyamatok, eszközök, szokások stb. leírását is (ezekre vonatkozólag néha a példamondatok tartalmazznak útmutatást).

Most pedig nézzük meg közelebbről a szócikkben foglalt adatokat.

A címszó mindig köznyelvi helyesírású és rendszerint egyelemű. Bár az úgynevezett értelmezett szókapcsolatokat rendszeren az előtag szócikkébe foglaljuk (*füles korsó, avas szalonna, szárított tészta* stb.), mégis külön (két-vagy többelemű) címszóként adjuk azokat, amelyeknek egyik – rendszerint az első – tagja csak ebben a szókapcsolatban él, tehát önálló szócikként tárgyalni nem indokolt (pl.: *anyaszült pucéron* 'teljesen meztelenül', *borjúnyúzó pénteken* 'soha', *árpával érő alma* 'korai almafajta', *asszonyszárú csizma* 'rövidszárú csizma' – ezek jelzői semmilyen más jelzett szóval nem társulnak, nyelvi létüket csak jelzett szavuk indokolja), meg azokat a jelzős szerkezeteket, amelyeknek jelzője valamely földrajzi név *-i* képzős származéka, s mint ilyen, nem kap helyet a szótárban (pl. *amerikai mogyoró* 'földimogyoró; *Arachis hypogaea*', *amerikai virág* 'pillangóvirág; *Cosmea*', *csinkvári tengeri* 'fehér szemű csemegekukorica' stb.). Kételemű címszová emeltünk ki olyan szókapcsolatokat is, amelyeknek egyik szava olyan ragos alak, amely egy-két lehetséges determinánsa nélkül nem él nyelvjárásainkban, tehát nem tekinthető szabad szóalaknak, így önálló címszóként nem szótározható (pl. *mi helyütt, sok helyütt, mi helyüvé, hány helyüvé, sok helyüvé* stb.). Kételemű címszóként szerepelnek természetesen az olyan visszaható igei értékű szókapcsolatok, amelyeknek a visszaható névmáson kívül nem lehet más tárgyuk (pl. *Beleveszi magát, beleéli magát, kimulatja magát* stb.).

Az azonos alakú (homonim) címszókat indexszámmal különböztetjük meg.

A címszót annak nyelvjárási alakváltozata vagy alakváltozatai követik a legegyszerűbb fonetikus átírásban, amely ingadozási sávjukra való tekintet nélkül jelöli a hangokat, megkülönböztetve azonban a nyelvjárások *á, ā, ě, ě, ō, ǒ* stb. hangjait és *áo, éj, óu, őü, íc* kettőshangzóit, tükrözteti a mássalhangzókapcsolatok ejtését, megtartja a hosszú mássalhangzók kettőzéset (a *dz*-t is beleértve) és a palatális mássalhangzók ipszilonos írásmódját, egységesen jelöli a *j* hangot. Illabiális *á*-zó alakokat azonban (mivel az *a* : *á* és *á* : *áy* szembenállás *á*-zó nyelvjárásainkban – nálunk mindössze két községben (Nagydobrony és Beregrákos) – általános érvényű törvényszerűség) csak akkor közlünk, ha a szóra más nyelvjárásokból nincs adat. Az alakváltozatok közé besoroljuk a megfelelő hivatkozó szó-

cikk(ek)ben szereplő – az adott szócikkben tárgyalt szótól esetleg lényegesebb, nem szabályszerű, mert valamely hangjában több képzőmózzanatos eltérést mutató, de egy közös alakra visszavezethető – alakváltozatokat is (pl.: *disznó* : *disznóu*, *disztóu*, *gyesznóu*, *gyiszzóu*; *rőf* : *rőűf*, *réűf*, *rif*, *röf*).

A szó nyelvtani viselkedésére csak a jellemző ragos és jeles alakok közlésével utalunk szögletes zárójelben. Ha a jellemző rag vagy jel a szó változatlan tövéhez járul, a szót a toldalék előtt kötőjel helyettesíti, hasonlóképpen a tövégi időtartamot változtatató töveket is, a nyúlást azonban a kötőjel fölé tett ékezet jelöli: *kapa* [~'t, ~'k, ~'ja]. Változó tő esetén a toldalékos alak a tő változatlan részének utolsó betűjével kezdődik, s a hiányzó részre kötőjel utal: *engedelem* [-lmet, -lme], egytagú szavaknál azonban a teljes alakot kiírjuk: *ég* [eget, egek, ege]. Ha a szótő és a toldalék határán hangváltozás van, a toldalékot hasonult vagy összeolvadásos alakjában írjuk: *abrakos* [-t, -ok, -sa], *akarat* [-ot, -a~-tya]. Ha a szóhoz a toldaléknak két változata is kapcsolódhat, közéjük tildét teszünk: *hálálkodik* [-ok, -ol ~ -kocc, -ott], *vas* [-at, -ak, a~-sa].

Az ige jellemző ragos alakjaiként az alanyi ragozás kijelentő módú jelen idejű egyes számú 1. és 2. személyű, valamint a múlt idejű egyes 3. személyű alakot közöljük. Egyéb alakokat csak akkor adunk, ha azok a köznyelvtől eltérő módon képződnek. Pl.: *csámborog* [-rgok, -rgol ~ -sz, -rgott], *hall* [-ok, -sz ~ -asz ~ (rég.)-acc, -ott], *megy, megyen* [-ek ~ (ritk., tréf.) *menek; mégy, mígy, mész, mécc, mész, mícc, mensz, menc; ment*. Felszólító alakokat csak akkor adunk, ha ikes és iktelen változatra is van adatunk: *ad* [-ok, -ol ~ o, -ott, -djon ~ -gyéik ~ -gyík]. A felsoroltakon kívül persze lehetnek az igének egyéb érdekes nyelvjárási alakjai is, de valamennyit összegyűjteni az összes kutatóponton kivihetetlen feladat.

A főnév jellemző ragos és jeles alakjai a tárgyragos, a többesjeles és az egyes számú 3. személyű birtokos személyragos alak: *bokor* [-krot, -krok, -kra ~ -ja]. Elvont, csak egyes számban használt főnevek többese elmarad: *akarat* [-ot, -tya ~ -a].

A melléknévnél a módhatározóragos és a középfokú alakot közöljük: *alapos* [-an ~ -on, -abb], *sürgős* [-en- ~ -ön, -ebb]. Ha, a melléknév mellől hiányzik a jelzett alakok valamelyike, ez azt jelenti, hogy az nyelvjárásainkban nem használatos.

A határozószóknak a középfokát közöljük; felsőfokot csak akkor, ha nincs középfoka vagy ha azt nem a középfokból képezzük. Pl.: *ide* [idébb], *fent* [fentebb, legfelül]. Ha a határozószó csak közép- és felsőfokú alakban használatos, címszóként a középfokú alak áll: *elébb* [leg-]. Mellőztük a legesleg-, legisleg- jeles túlzófokú alakok közlését, mivel ezek minden felsőfokból szabályosan megszerkeszthetők.

A rendszeresen megadott ragos és jeles alakon kívül más alakokat csak akkor adunk, ha azok elütnek a megadottakból kikövetkeztethető formáktól.

Ha az egy címszó alatt felsorolt változatok közül valamelyiknek a toldalékolása eltér a többiétől, annak ragos-jeles alakjait külön feltüntetjük.

A szótározott egység szófaji minősítésére a következő szófaji kategóriák rövidítését használjuk: 1. ige, kiegészítve a „*ts*” vagy „*tn*” megjegyzéssel, mégpedig vagy közvetlenül a ragos-jeles alakok után (ha az igének csak tárgyias vagy csak tárgyatlan jelentése(i) van(nak), vagy pedig a tárgyias és tárgyatlan jelentést vagy jelentésárnyalatokat elkülönítő római szám után is: *ige ts* és *tn I. ts. 1...; 2...; II. tn 1....* Ha a tárgyias ige tárgyatlanul vagy tárgy nélkül is használatos, erre a „(tn is)”, illetőleg „(tárgy nélkül)” megjegyzés utal; – 2. *fn* – főnév, kiegészítve esetleg a következő jelzésekkel: „(szragos)” = csak személyragos alakban él, pl.: *apraja-nagyja, sava-borsa*; „(csak tárgyragosan)” = csak a tárgyragos alakjában használatos, pl.: *hetet-havat*; „(szragos és hat-ragos)” = csak személyragosan és az adott határozóraggal, pl.: *jószántából*; – 3. *mn* – melléknév; – 4. *szn* – számnév; – 5. *névm* – névmás; alfajaira csak átsapás esetén utalunk újabb rövidítéssel: *von* – vonatkozó, *htlan* –

határozatlan; – 6. *igenév* – csak kiegészítésképpen: „(mn-i igenév is)”, melléknévi igenév is, „(h-i igenév is)” – határozói igenév is; – 7. *hsz* – határozószó; – 8. *ik* – igekötő; – 9. *msz* – módosítószó; – 10. *ne* – névelő; – 11. *nu* – névutó; – 12. *ksz* – kötőszó; – 13. *isz* – indulatszó.

A több szófajúságot a megfelelő rövidítések együttes és az értelmezés során római számok utáni külön felsorolásával jelöljük. Pl.: *hsz*, *ik*, *nu* **I.** *hsz*...; **II.** *ik*...; **III.** *nu*....

Stílusminősítést csak abban az esetben adunk, ha a gyűjtött anyag alapján a szó stílusértéke is pontosan meghatározható. Erre általában rövidítéssel utalunk zárójelben vagy a szófaji minősítés után (ha a szónak minden jelentésére vonatkozik), vagy közvetlenül az előtt a jelentés előtt, amelyre tartozik. Szükség esetén egy-egy ragos vagy jeles alak előtt is utalunk annak stiláris értékére. Leggyakoribb stílusminősítéseink a következők: „(*elav*)” – elavult, a mindennapi nyelvhasználatból kikopott, csak az idősebb nemzedék számára érthető; „(*rég*)” – régies hangulatú, tudatos archaizáló szándékkal használt; „(*új*)” – újabban terjedő; „(*biz*)” – bizalmas; „(*vál*)” – választékos; „(*ritka*)” – ritkán használt; „(*gúny*)” – gúnyos; „(*tréf*)” – tréfás; „(*gyerm*)” – gyermeknyelvi stb. A szaknyelvi szavaknál is rövidítéssel utalunk azok hovatarozására.

A szavak értelmezésében a lényeges jegyek minél rövidebb és egyértelműbb összefoglalására törekedtünk. Sőt, ahol lehetséges, szinonima magyarázza a jelentést. A valódi és a jelentésbeli tájszavak esetében azonban alaposabb értelmezést adunk. Növény- és állatnevek értelmezésében azok tudományos (latin) elnevezését is közöljük, ha az teljes pontossággal megállapítható.

A szónak minden (lexikai és grammatikai) jelentése külön értelmezést kap. Az egyes lexikai jelentéseket arab számjegyek, a grammatikai (valamint az igéknél a tárgyas és a tárgyatlan) jelentéseket római számok különítik el egymástól.

Összevont értelmezést csak a „*mn* és *fn*”, illetve a „*fn* és *mn*” szófajú egyjelentésű szavaknál adunk, kerek zárójelbe téve a vagylogosan értendő szót. Nem vagy csak kevésbé értelmezhető formaszóknak csak a nyelvtani szerepére, beszédbeli használatára utalunk csúcsos zárójelben.

Több értelmezést példamondattal szemléltetünk. Ez fonetikus lejegyzésű nyelvjárási szövegből kiragadott mondat, s tartalmazza a címszó valamely nyelvjárási alakváltozatát.

Az összes alakváltozat szemléltetésétől a helytel való takarékoság miatt eltekintetünk; többjelentésű szavak esetében azonban törekedtünk arra, hogy az illusztráló mondatokban több alakváltozat is helytel kapjon.

A példamondat után zárójelben adjuk annak a helységnek a rövidített nevét, ahonnan az adatot tartalmazó példamondat származik. Szótárunkban ez az egyetlen utalás a szó földrajzára. Arról ugyanis, hogy minden szó vagy alakváltozat teljes földrajzi elterjedtségét „feltérképezzük”, eleve le kellett mondanunk.

A szócikk végén □ jel után a szóval alakult állandó szókapcsolatokat (szólás, szóláshasonlat, közmondás) soroljuk fel és értelmezzük, ha vannak ilyenek, anélkül azonban, hogy altípusaikat megkülönböztetnők. Végül Vö: jelölés után különböző tartalmi, szinonimikai vagy egyéb tárgyi összefüggésekre hívjuk fel a figyelmet.

Szótrái munkaközösségünk ezúton mond köszönetet az Arany János Közalapítványnak a szerkesztési és az ellenőrző gyűjtési munkálatok támogatásáért.

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

1. JÁRÁSOK

U – Ungvári járás	H – Huszti járás
M – Munkácsi járás	T – Técsői járás
B – Beregszászi járás	R – Rahói járás
Nsz – Nagyszőlősi járás	

2. KUTATÓPONTOK

A	Asztély (B)	Gl	Gálocs (U)
Ah	Aklihegy (Nsz)	Gu	Gut (B)
Asz	Aknaszlatina (R)	Gy	Gyula (Nsz)
B	Bakta (B)	H	Halábor (B)
Bá	Bátyú (B)	He	Helmec (U)
Ba	Beregardó (B)	Hl	Harangláb (B)
Bat	Batár (Nsz)	Ho	Homok (U)
Bcs	Búcsú (B)	I	Izsnyéte (M)
Bd	Badaló (B)	J	Jánosi (B)
Be	Bene (B)	K	Kaszony (B)
Bf	Botfalva (U)	Kb	Kisbégány (B)
Bk	Bakos (B)	Kd	Kisdobrony (U)
Bo	Borzsava (B)	Ke	Ketergény (U)
Bó	Bótrágy (B)	Kf	Karácshalva (Nsz)
Br	Beregrákos (M)	Kg	Kisgejőc (U)
Bs	Beregsom (B)	Kh	Kerekhegy (T)
Bsz	Barkaszó (M)	Ki	Kígyós (B)
Bt	Bátfa (U)	Km	Kőrösmező (R)
Bú	Beregújfalu (B)	Ko	Koncháza (U)
Cs	Csap (U)	KP	Kobola Poljana (R)
Cse	Csepe (B)	Ksz	Kisszelmenc (U)
Csf	Csetfalva (B)	Kv	Kovászó (B)
Csl	Császlóc (U)	M	Macsola (B)
Csn	Csongor (M)	Mf	Mátyfalva (Nsz)
Csp	Csonkapapi (B)	Mi	Minaj (U)
D	Déda (B)	Mu	Muzsaly (B)
Dr	Dercen (M)	Nb	Nagybégány (B)
E	Eszeny (U)	Nbe	Nagybereg (B)
F	Fancsika (Nsz)	Nd	Nagydobrony (U)
Fa	Feketeardó (Nsz)	Nf	Nevetlenfalu (Nsz)
Ff	Farkasfalva (Nsz)	Ng	Nagygejőc (U)
Fo	Fornos (M)	Np	Nagypalád (Nsz)
Fp	Feketepatak (Nsz)	Or	Oroszi (B)
Fr	Forgolány (Nsz)	P	Palló (U)
Fra	Fertősalmás (Nsz)	Pf	Péterfalva (Nsz)
G	Gát (B)	Pk	Palágykomoróc (U)
Ge	Gecse (B)	R	Rát (U)

Rf	Rafajna (B)	Th	Tekeháza (Nsz)
S	Salánk (Nsz)	Ti	Tivadar (Nsz)
Si	Sislóc (U)	Tk	Tiszakeresztúr (Nsz)
Sz	Szürte (U)	Tr	Terebes (R)
Sza	Szalóka (U)	Ts	Tiszasalamon (U)
Sze	Szernye (M)	Tú	Tiszaújlak (Nsz)
T	Tarnóc (U)	Úh	Újfalu (Nsz)
Tá	Tiszaásvány (U)	V	Vári (B)
Tát	Tiszaágtelek (U)	Vr	Verbóc (Nsz)
Tb	Tiszabökény (Nsz)	Vs	Visk (H)
Té	Técső (T)	Z	Zápszony (B)
Tg	Téglás (U)		

3. Nyelv és stilsztika

ált	általános	l	lásd
átv	átvitt értelemben	mgh	magánhangzó
bány	bányászat	mn	melléknév(i)
birt	birtokos	mn-i	melléknévi
birtnévm	birtokos névmás	msh	mássalhangzó
biz	bizalmas	msz	módosítószó
csill	csillagászat	mut	mutató
elav	elavult	ne	névelő
fn	főnév(i)	névm	névmás
földr	földrajz	növ	növénytan
geol	geológia	nu	névutó
gúny	gúnyos(an)	nyelv	nyelvtan, nyelvtudomány
gyerm	gyermeknyelv	or	oros
hat-i	határozói	pejor	pejoratív, elítélő, rosszalló értelemben
hiv	hivatalos kifejezés	pl	például
hsz	határozószó	rég	régies
htlan	határozatlan	ritk	ritkán használatos
ign	igenév	stb.	s a többi
ik	igekötő	sznév	számnév
ill.	illetve	szragos	személyragos
ir	irodalmi	tn ige	tárgyatlan ige
isk	iskolai nyelv	tréf	tréfás értelemben
isz	indulatszó	ts ige	tárgyas ige
kat	katonai szó v értelem	új	újabbban használatos
kb	körülbelül	ukr	ukrán
ker	kereskedelem	v	vagy
knévm	kérdő névmás	vál	választékos
kny	köznelv	vall	vallás
költ	költői	vhogy	valahogy
közm	közmondás	vhol	valahol
ksz	kötőszó		

vhonnan	valahonnan	vmi	valami
vhova	valahova	vmibe	vmibe
vki	valaki	vmilyen	valamilyen
vkinek	valakinek	vminek	valaminek
vkinél	valakinél	vminél	valaminél
vkit	valakit	vmit	valamit
vkitől	valakitől	vmitől	valamitől
vkivel	valakivel	vmivel	valamivel
vmely	valamely	vnévm	visszaható névmás
vmerre	valamerre	von	vonatkozó
		Vő	vesd össze!

P p

pác *pác* [-ot, -a] fn **1.** sós, ecetes v. citromleves, fűszerezett lé a hús puhítására *Röktön tet pácdba eszt a hust, mēr megbüdössödik ebbe a melegbe!* (G); **2.** faanyagok színezésére használt vegyi anyag *Finyezés előűt páccal bepácolik a butort* (Mi) [] *Pácdba kerül 'bajba jut'; benne van a pácdba ~ naty pácdba van 'bajban van'* (Ge)

páca l. **pálca**

pacák *pacák* [-ot, -ok, -ja] fn fiatal férfi, legény *Hát ez a pacák mit akar itt?* (Ho)

pacal *pacāl, pacāl* [-t, -ok, -ja] fn, mn **I.** fn **1.** szarvasmarha gyomra *Uty kivette a hentes a pacāját, hocs csuda* (P); **2.** pacalból készült étel *Megeszik a cigányok a pacāt is* (V); **3.** rossz minőségű, zsíros hús *Má méjk pacāt se lehet venni* (Gu); **4.** cserépnék, téglának való anyag *Ted mán a pacālt a préjzsbe* (J) **II.** mn pacalhoz hasonló hús *Ebbe a levezsbe nem is hus vóűt, hanem pacāl* (Mu) [] *Jova a pacalnak 'szélhámos'; ojam, mint a pacal 'rágós rossz'* (E)

pacallevés *pacāllevés* [-t, -e] fn pacalból készült leves *Az uramnak mindik csak pacālevés kéne, uty szereti* (Csp)

pacalos *pacalos* [-t, -ok, -a] fn **1.** mézszáros *Nem tudom, míri-í mán ez a pacalos a hust* (Pk); **2.** az agyagtörmeléket a prés alól kiszedő téglá-

gyári munkás *Ojan ügyes az uj pacalos, mint az ördög* (J)

paci *paci* [-t, -k, -ja] fn sertés neve a gyermeknyelvben *Ni csak, aranyom, ott a paci!* (Sz)

pacitol *pacitōl, pacit* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] ts ige falra kent sarat elsimít *Osz jóű kipacitōjátok a falakot!* (Np)

packány l. **patkány**

packázik *packázik* [-ok, -ō ~ -ol, -ott] tn ige pimaszkodik, ujjat húz *Amugy nagyleginy, de az elnökke ű se packázik* (Ho)

páclé *páclé, pácléj* [-t, -je ~ leve] fn lé a nyers hús puhítására, tartósítására *A sóűdornak kéűt héűtik kell áni a páclébe, oszt utánna má lehet fűstōni* (Gy)

pacni *pacli* [-t, -k, -ja] fn tintafolt *Mikor tintával irtak az iskolások, nehéz vóűt pacli néj kű vezetni az irkát!* (H)

pácol *pácōl, pácō, pácoll* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] ts ige **1.** sós v. ecetes lében nyers húst áztat *Bepácolom eszt a nyűlat hóűnapra* (Si); **2.** alapozóanyaggal (lakkal) faanyagot beken *Világosra pácōtam, jóű lesz így?* (S)

pacuha *pacuha* [˘n, ˘bb] mn, fn **I.** mn **1.** hanyag, lompos *Ojam pacuhán ál rajtad az a ruha!* (M); **2.** lusta, rendetlen *Ne lígy mán ojam pacuha, te köjök!* (P); **II.** fn akire jellemző a hanyag öltözet *Kiōűtözöt má megjém pacuha!* (Ff)

pacuha Gyuri *pacuha Gyuri* [-t, -k, -ja] fn gyűrött, rendetlen öltözetű gyermek *Nem bánom, gyere te is, te pacuha Gyuri* (P)

pacsi *pacsi* [-t, -k, -ja] fn **1.** csattanó hangú kézfogás gyerek és felnőtt között *Aggyá csak egy naty pacsit a bácsinak, kisfijam!* (K); **2.** kutya vezényszóra tenyérbe teszi egyik lábát *Ijem buta kutya, mék pacsit se tud adni!* (T); **3.** (gyerm) sertés *Gyere, kisonokám, megníziük a pacsit* (Ts)

pacsik l. **Pacsit**

pácsikötés *pácsikötés* [-t, -ek, -e ~ -se] fn egy tucat dohánylevél *Ne ket hány pácsikötéjssed van?* (Nbe)

pacsinya *pacsinya* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** zsúpfedél alá tett szénaköteg *Beázott, azír málot szít a pacsinya is* (Sz); **2.** palacsinta *Csak a lekváros pacsinyát szeretem* (D)

pacsirta *pacsirta* [˘t, ˘k, ˘ja] fn apró barnásszürke énekesmadár; *Alauda arvensis Mamma mán ritkán látni pacsirtát* (Kg)

pacsirtafű *pacsirtafű* [-füvet ~ -t, -füvek ~ -je] fn erdőszéleken, mészköves gyepeken élő kistermetű évelő növény; *Polygala amara Pacsirtafüvet attak ítvátytalanság ellen* (Kd)

pacsirtakölyök *pacsirtaköjök* [-köj-köt] fn vajleves szaggatott tésztával *Te is pacsirtaköjöt főüztél?* (Sz)

pacsit *pacsit* [-ot, -ok, -ja] fn **1.** kerítésnek való (fűzfa)vessző *Pacsitot szettem kerítésnek* (Csn); **2.** vesszőből font kerítés *Kidút a pacsit* (E); **3.** fiatal fák *Kivagdosták a sok pacsitot* (G); **4.** vesszőből font, sárral betapasztott fal *Rígi ez a ház,*

mán a pacsit izs düil kifele (Sz); **5.** paszulykaró *Ni, hoty fēfutott a paszúj ēre a pacsitra!* (G)

pacsitafal *pacsitafal* [-at, -ak, -a ~ -ja] fn sásból font, sárral bevert fal *Ez a pacsitafal még mindjég ál* (Bo)

pacska *pacska, pácska* [˘t, ˘k, ˘ja] fn csomag *Hozzá csak ide ety pacska margarint!* (Sz)

pacskol *pacskol* [-ok, -ösz ~ -sz, -öt ~ -t] tn ige (rendszerint gyerek) vízben játszik, csapkod *Az én jányom az mindik csak a vízbe pacskōna* (Sze)

pacsmagol *pacsmagol, pacsmangol* [-ok -ösz ~ -sz, -öt ~ -t] tn ige **1.** vízben babrál *Ne pacsmagōj má abba a sáros vízbe!* (Bo); **2.** felületes munkát végez *Ez az Imre fiju csak ēpacsmagōta a munkát* (Ho)

pad *pad* [-ot, -ok, -ja] fn **1.** asztallal egybeépített ülőhely *Ety padba ütiink az iskolába* (E); **2.** lakóház és gazdasági épületek padlása *Hoz le, jányom, ety fazok lekvárt a padrú!* (Gy); **3.** deszkaalkotmány, amelyen a kézzel csépelte búzát tisztították *Szük á pād, lehul rúlá á buzá* (Br)

padajtó *padājtó* [-t, -k, -ja] fn padlásajtó *Ícakára nyitva hagyom a padajtó*, *haty szēlőüjön a kamora* (Gl)

padbarscsik *padbarscsik, podborscsik* [-ot, -ok, -ja] fn rendfelszedő mezőgazdasági gép *Jóy dóygozik a padbarscsik, nem hagy ē ety szál termint se* (S)

pádément l. **pádiment**

padfeljázat *patfējázat* [-ot, -ok, -ja] fn padlétra *Vigyázz azon a patfējáraton, le ne es!* (Ts)

padfeljáró *patfējáróu, patfeljáróu* [-t, -k, -ja] fn **1.** kis helyiség, ahonnan a padlásra lehet jutni *Meginy nyitva hatyta valaki a patfējáróut, osz jön a hideg* (Mu); **2.** 1. padfeljárát; **3.** csapóajtóval lezárható lyuk, amelyen át a padlásra juthatunk *Ne hagy nyitval a patfējáróut, mēr még valami patkány fē tanál menni* (Ksz)

padföldje *patfőüggye* [˘t] fn (szragos) padlás földes alja *Marhaganéjvā tapasztottuk fel a patfőüggyit, hogy jóu erőüs legyen* (Tk)

pádiment *pádiment, pádément* [-et ~ -ot, -je] fn deszkapadló *Felzettik a pádimentet* (Szl)

pádimentum *págyimentum, pádimentum, pádimentom, pádémentom* [-ot, -a ~ -ja] fn **1.** 1. pádiment; **2.** kőpadló *Nagyon hidek téjlen a pádimentomos ház* (M)

padka *patka* [˘t, ˘ja] fn **1.** házban a kemence kiugrója, amelyre ülni is lehet (elav) *Ráült a kemence patkájára* (Ge); **2.** házföldje (rég) *Fētoredezett a patka* (E); **3.** tyúkól padlása *Ugy látom, a tyuk fējár tojni a patkára* (Sz); **4.** útpadka *Tējesen leszorítik a patkára ezek az óutóuk a bicikliseket!* (E)

padlás *padlás* [-t, -a] fn **1.** padlás *Teli van a padlás szjénávā* (Bs); **2.** ház vakolatlan, gerendás mennyezete *Rosz má ez a padlás, töredezik* (Mf)

padlásdeszka *padlászdeszka* [˘t, ˘k, ˘ja] fn padlás alját képező deszka *Ide méjk sok padlászdeszka kē* (Np)

padlásgerenda *padlászgerenda* [˘t, ˘k, ˘ja] fn gerenda, melyhez a padlásdeszkát rögzítik *Jop padlászgerendát is hozhattak vóuma* (Fp)

padlásol *padlásol* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] ts ige padlásgerendára deszkát szögez *Abba kē hagyni a padlásolást, nincs elég deszka* (Kd)

padlásszoba *padlásszoba* [˘t, ˘k, ˘ja] fn tető alatti kis szoba *Nem elég neki az, ami lem van, de még padlásszobát is akar csináni* (Csn)

padló *padlóu* [-t, -ja] fn ház helyiségeinek deszkából készült alja *Surút fel a padlóut, hat frissújöm fel ety kicsit a ház!* (Be)

padlódeszka *padlódeszka* [˘t, ˘k, ˘ja] fn padlóhoz való deszka *Elik, ha az egyik óudalát legyálullod, ugyis padlódeszka lēz belőjle* (S)

padlógerenda *padlógerenda* [˘t, ˘k, ˘ja] fn gerenda a padlódeszka alatt *Figyej, mer má megjént a padlógerenda melléj ütöd a szegget!* (K)

padlós *padlós* mn deszkapadlós aljú helyiség *Két szíp padlós szobájok van a jányoméknak* (Ksz)

padlíváza *padlíváza* [˘t, ˘k, ˘ja] fn padlóra való váza *Szettem nádat a padlívázába* (T)

padlóz *padlóz* [-ot, -ol, -ott] ts ige helyiség alját deszkapadlóval fedi *Szárázok a deszkák? Ha vizes, jop, ha nem is padlósztok* (E)

padlutka *padlutka* [˘t, ˘ja] fn főzelék fiatal répalevélből *Nem is tudnám megmondani, mikor ettem utóujára padlutkát* (Tk)

padlyuk *padjuk* [-at ~ -ot, -ja] fn
1. l. padfeljáró; 2. szellőzőlyuk a ház padlásán *Tet ki a zászlóút a padjukon, hógnap ugyis szózni fognak!* (Bs); 3. istálló, ól padlására vezető lyuk *Lökje le a színáot a pádjukon!* (Np)

padmaly *padmāj, podmōj, padmej* [-t, -ok, -a] fn 1. sírgödörben a koporsó fölé tett deszkalap *Tegyetek podmōjt a sírba!* (Fr); 2. sírgödör oldalába vájt üreg, ahova a koporsót betolják *Padmaj alá temették* (Si); 3. (folyóparton) vízvájta üreg *Tanátam ety podmōjt, hógnap oda megyek horgászni* (Fr); 4. kemencének az ajtó előtt levő része, kemenceszáj *Kikapartuk a parást a padmājra. és akkor raktuk a kemencébe a kenyeret* (Bat)

padol *padōl* [-ok, -sz, -t] ts ige padlóz *Nálunk a sógor padōt* (Sz)

padrarántott leves *padrarántot leves* [-t, -e] fn (tréf) pergelt leves *Nem jut másra, csak ety kis padrarántot levesre* (Sza)

padszolga *patszolga* [˘t, ˘k, ˘ja] fn szabályozható faállvány, melyet a gyalupadba befogott hosszú fadarabok támasztékául használtak *Tedd alá a patszógát!* (Tk)

paduc *paduc* [-ot, -ok, -a] fn közepes nagyságú szálkás hal; Chondrostoma *A nap má megy le, mos kap a paduc* (Vs)

paducol *paducōl* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] tn ige paducra halászik *Paducōtunk tennap* (Pf)

páfrány *páfrány* [-t, -ok, -a] fn saspáfrány; Pteridium aquilinum

Kicsi mán ez a cserep annak a páfránnak (Pk)

págyiment l. **pádiment**

págyimentom l. **pádimentom**

páhog *páhog* [-ok, -ō ~ -sz, -ott] tn ige liheg, kapkodja a levegőt *A vjégim má csak páhogott, osz hamarosom meg is hótt* (Dr)

pajád l. **pajor** 1.

pájca l. **pác** 2.

pájka *pájka* [˘t, ˘k, ˘ja] fn 1. gyékény virágos része; Typha *Má mutatkozik a pájka is* (Bs); 2. kender magháza *A magos kendernek van ojam pájkája, amibe a magok vagnak* (Dr); 3. bot *Nádbú faraktunk pájkát* (Th)

pajkos *pajkos* [-on ~ -an, -abb] mn élénk, csintalan, zabolátlan (személy, főleg gyerek) *Meséjtjék, hogy bátyám nagyom pajkos puja vótt* (Pf)

pajor *pajōr* [-t, -ok, -ja] fn 1. cse-rebogár lárvája *Mán ez a harmadik pajōr, amit kiások!* (T); 2. kolorádói burgonyabogár; Leptinotarsa decemlineata *Megette a pajōr az egisz krumplit* (Ho)

pájsli *pájsli* [-t, -ja] fn borjú ehető belső szervei (tüdő, máj, szív, vese) *Meksütöttem a pájslit* (Fr)

pakliz *pakliz* [-ok, -ō ~ -ol, -ott] ige I. tn kártyajátékban csal *Hijába paklizōl, vágni ugyis ém fogok* (Gl); II. ts 1. (vmit, vmibe) szoroson berak, begyömöszöl *A pomogbá jóu szorosom bepáklizik á kendert* (Nd); 2. ételt megeszik *Na, pakliz be hamar a haluskát, osz mehec sikanjóyzni* (Mu)

pájszer *pájszer* [-t, -ek ~ -ok, -e ~ -ja ~ -je] fn 1. vaskaró *Űs rá a*

pájszerrel! (Sz); **2.** szerszám fém-tárgyak lyukasztására *Ez a csintalam puja kijuggatta a jóú plehet a pájszerrē* (Fp)

pájszli *pájszli, pájszlik* [-t, -ja] fn pajesz *Ojján á pájszlitok, fijuk, hogy be lehet fonna* (Br)

pajta *pajta, pajta* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** szellős gazdasági épület dohány szárítására *A dohán a pajtába rothatt ē* (Mf); **2.** gyümölcs tárolására való épület *Ety pajta szilvája van* (Té); **3.** fészter *A szerszámna a pajtába a hejje* (Mu); **4.** csűr *Má eshet, a szína a pajtába van* (Bf)

pajtás *pajtás* [-t, -ok, -a ~ -sa] fn **1.** cimbora *Hú, pajtás, láttad aszt a nőt?* (Sz); **2.** barát (rég) *Vóút nekem a lágerbe egy jóú pajtásom* (V)

pajzsféreg l. **pajzstetű**

pajzsférges *pajzsférges, pajzsférges* mn pajzstetűvel fertőzött *Ez á pájzsférges fá se sokkájik fog ilni* (Nd)

pajzstetű *pajstetű* [-t ~ -tetvet, -tetvek, -je ~ -tetve] fn apró kártevő rovar; Coccidae *A kis fijatal óútoványok teli vannak pajstetűvē* (Vr)

pakk *pakk, pak* [-ot, -ok, -ja] fn csomag *Egy naty pakkot kaptunk Szlovágbul* (Pk)

paketta l. **pakk**

pakli *pakli* [-t, -ja] fn kis csomag *Ha vóuna valakinéj ety pakli kártya, jáchatnána durákra* (Bo)

pakni *pakni* [-t, -k, -ja] fn menetvágó kés *Ez a pakni má ugy ē van kopvā, hogy nem jér semmit se* (Fp)

paknyi l. **pakk**

pakóca l. **kabóca**

pakol *pakol, pakōl, pakul* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] ige **I.** ts **1.** csomagol *Mibe pakōjam a tojást, nanóú?* (Vs); **2.** vhoval rak *Pakōt be aszt a sok lomot a táskádba!* (Nf) **II.** tn **1.** kotródik, szedi a sátorfáját *Vedd a keszkenőūd, osz pakōj kifele!* (T); **2.** sérelmét el-sorolja *Elejinte még neki át fējeb, de a vjégin osz jóú kipakōtam neki* (Ki); **3.** széketet ürit *Uty kipakōt mámma a jányot, hogy alik fērt a bilibe* (Si) [] *Pakōj, Záli, mulik a vásár!* 'ideje hazamenni'

pakolás *pakolás* [-t, -ok, -a] fn **1.** tömítés *Ki kē cseréni a pakolást* (Bf); **2.** pakol ige cselekvése *A pakolással hamar kisen vóútunk* (Sza)

pakoló *pakolóú* [-t, -k, -ja] fn szénarakodó gép *A fijam mos pakolóú* (Dr)

pakompart *pakompart* [-ot, -tya] fn oldalszakáll *Nem illik neki a pakompart* (M)

pakondekli l. **papundekli**

pákosztos *pákosztos* [-on ~ -an, -abb] mn torkoskodó, falánk *Te kis pákosztos kōjke!* (Mi)

pákosztoskodik *pákosztoskodik* [-ok, -ō ~ -ol ~ -sz, -dott] tn ige szemtelenül torkoskodik, nyalakodik *Zárd aszt az ājtóút! Ez a macska má megim pákosztoskodott a tánygyjérba* (Ge)

paksaméta *paksaméta* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** nagy csomó, sok *Ujság jót mámma? – Jött egy egész paksaméta* (G); **2.** iratsomó *Hát ez a paksaméta mi itt az asztalon?* (K)

paktál *paktál* [-ok, -sz, -t] tn ige egyezkedik *Ne paktáj má vele!* (Té)

paktarisznya *paktarisznya* [˘t, ˘k, ˘ja] fn ló nyergéhez akasztható tarisznya *A paktarisznyába raktuk az íjelelmet* (Úh)

paktartó *paktartó* [-t, -k, -ja] fn kerékpár csomagtartója *Száj le a paktartórú* (Be)

pala *pala, palla* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** eternit *Átfettük palával a házunkot* (Ho); **2.** lapos cserép v. paladarab, ugróiskola dobóeszköze *Gyere ici-kēni, van egy jó u palám* (Sz)

palacsinta *palacsinta* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** kizsírozott serpenyőben tej, tojás és lisztkeverékből sült lapos, kerek tészta *Szereted a turó u palacsintát?* (Csp); **2.** kézreverőcske gyermekjátékban *Gyere, süssünk palacsintát!* (Gl)

palacsintasütő *palacsintasütő* [-t, -k, -je] fn hosszú nyelű lapos serpenyő *Süsséj má ety kisz szalon-nát a palacsintasütő u* (Csl)

palacsintavas l. **palacsintasütő**

palag *palag* [-ot, -ja ~ -a] fn ké-kesszürke anyag *Palagot tanáltam* (S)

palánk *palánk* [-ot, -ja] fn deszkakerítés *A palánk alatt erity, hogy ē ne üssöm valami!* (Cs)

palánt l. **palánta**

palánta *palánta* [˘t, ˘k, ˘ja] fn melegágyban kibújt, átültetésre nevelt növény *Locsőd meg a palántát, mer kiszárad* (Sze)

palántál *palántol* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] ts ige palántát kiültet *Épalántōtam a paradicsomot* (Tk)

palántázó *palántázó* [-t, -k, -ja] fn kanálszerű eszköz a palánta kie-

melésére *Ez a palántázó is mos tudott ētörni!* (Csf)

palántol l. **palántál**

palás *palás* mn palával fedett *Amott az a palás ház az övéjk* (Np)

palást *palást* [-ot, -ok, -ja] fn hosszú, köpenyszerű papi ruha *A palástot a sekrescsés segítette fē* (Ba)

palástfű *palástfű* [-t ~ -füvet, -je ~ -füve] fn közönséges palástfű; Alchemille vulgaris *A gyuladásos kéz-re palástfüvet kē tenni* (Kd)

palaszög *palaszeg* [-et, -ek, -e ~ -je] fn szög a pala rögzítésére *Nem lesz keves ez a palaszeg?* (Pk)

palaszürke *palaszürke* mn palához hasonló szürke *Palaszürke se-jembluzza vó u* (Bó)

palatábla *palatábla* [˘t, ˘k, ˘ja] fn (rég) kisméretű palalap írásgyakorlatra *Palatáblára irtuk a számitást* (Sze)

palaverta *palaverta* [˘t, ˘k, ˘ja] fn száraz sós lepény *Nem szeretem a palavertát* (Sz1)

palavessző *palavessző* [-t, -k, -je] fn palából készült íróeszköz *A palavessző u a sok írástú ēkopot* (Pf)

pálca *pálca, páca, pácca* [˘t, ˘ja] fn **1.** sétapálca *Pácát hōrtak a városi ficsurok* (M); **2.** guzsalyon az a bot, amelyre a kenderszöszöt kötik *A guzsōjnak vam pácája és tāpa* (Vr); **3.** kaszavessző *Uty fend aszt a kaszát, hogy a pácán fusson a kaszakū* (Úh)

pálcika *pálcika, pácika, pálcikó* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** kis pálca *Fijam, a*

pácikákat betetted a táskádba? (S);
2. többszörösen burkolt szem a horgolásban *Mekhorgős három páci-
kát, utánna meg egy láncszemet.
Éjrted má?* (H)

pálec *pálec* [-t ~ -ot, -e ~ -a] fn
(új) **1.** kaszavessző *Jóú a pálec, de
egyenes is a kasza!* (S); **2.** szegecs
*Kiesett a pálec, szítkapcsolódott a
lánc* (S)

palenta l. **puliszka**

pálhás *pálhás* [-on ~ -an, -abb]
mn réteges *Pálháson kē hányni a
szjénát* (M)

pálinka *pájinka* [˘t, ˘k, ˘ja] fn
színtelen, erős szeszes ital *Eric
csak, fijam, hozz egy úvek pájinkát a
koperábú!* (Ts) [] *Beszj, pájinka,
beszj* 'ittas embernek) beszélj csak,
magad se hiszed, hogy mit beszélsz'
(G); *Csak a pájinka beszél belőjle*
'nem gondolja komolyan, csak azért
beszél, mert ittas' (Tú)

pálinkafőző *pájinkafőzőj* [-t,
-k, -je] fn az az edény, amelyben le-
főzik a pálinkát *Njéz má āra a pájin-
kafőzőjre ety kicsid, be ne fusson a
cefre* (Be)

pálinkamérce *pájinkamjerce,
pájinkamírce* [˘t, ˘k, ˘je] fn beosz-
tásos mérőpohár *Kitette a pájink-
mjercjét, osz kitőjtöt nekünk egy de-
cijivē* (Bo)

pálinkás *pájinkás* mn pálinkával
átitatott *Köss a torkára pájinkás ru-
hát, az mindik használ!* (Si)

pálinkáspohár *pájinkáspohár*
[-t, -ok, --ja] fn pohár, amelyből pá-
linkát isznak *Jóú vastag ívegű pájin-
káspohárokat vettem* (Csn)

pallag l. **parlag**

pallagcsa *pallakcsa* [˘t, ˘k] fn
palló *Nekem mindig gerembóudázik
a fejem, ha pallakcsán kel átmenni*
(Sz)

pallagirózsa l. **parlagirózsa**

pallér *pallér, pālír* [-t, -ok] fn
építkezésnél (kőműves- és ácszak-
mában) munkavezető *Asz monta a
pālír, hogy máma nem dóugozunk* (E)

pállik *pálik* [-ott] tn ige **1.** kise-
besedik *Szóur be hintőjporrā a lába
köszt, ott a lekhamarap kipállik a
gyermeknek!* (J); **2.** füled *Takar le a
szapullójt, hat pájjon a ruha!* (Tk);
3. erjed *Má pállik a szilva, érezni a
szagát* (Ba)

palló¹ *palló, pāló* [-t, -k] fn kes-
keny, korlát nélküli deszkahíd *Vi-
gyázz azon a pallójm, be ne ess a
sándzba!* (Pf)

palló² *pállój* [-t] fn lúgozáskor
lepedőbe csavart hamurakás *Nem
lessz eljg a pallój* (Pk)

pállott *pállott, pálott* [-on ~ -an,
-abb] mn **1.** kisebesedett testrészt
Osz kinek kē ez a pállot száju!
(Bd); **2.** áporodott ízű *Ojam pállott
izi van ennek a kolbásznak* (S)

palota *palota* [˘t, ˘k, ˘ja] fn
nagy, díszes épület *Ház? E mán nem
is hász, hanem palota* (Tát)

palozsna *palozsna, polozsna* [˘t,
˘k, ˘ja] fn csalétek tojás tyúkoknak
Vigyáz, be ne hozd a palozsnát! (Z)

paluszt l. **paduc**

paluszterdeszka *paluszterdeszka*
[˘t] fn faragott deszka a tornác alsó és
felső részén *Valaki leszakitotta alirú
az egyik paluszterdeszkát* (Sza)

pálya pája [˘t, ˘k, ˘ja] fn sport-pálya *Kikaptunk, mer roszt vógt a pája* (Tg)

pályázik *pájázik* [-ok, -ō ~ -ol, -ott] tn ige **1.** vmire vágyik *Má rigem pájazok egy ijen vārógéjpre* (Or); **2.** (fenyegető szándékkal) keres vkit v. vmit *Addik pájásztam rá, míg osz vjégre a kezem közzéj akatt* (H)

pamacs *pamacs* [-ot, -ok, -a] fn **1.** borotvapamacs *Njézzetek má valahon ety puháp pamacsot, mer ez ojam, mint a drógt* (Ff); **2. 1. pomok pampuszka** *pampuszka* mn nyámnnyila *Ez má ety pampuszka embēr!* (T)

pampuszkál *pampuszkál, pampuszkol* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] ts (és tn) ige **1.** tn játszogat, babrál *Mit pampuszkōsz avval a seprüvē, te?* (Fa); **2.** pepecsel, sokáig tesz-vesz *Ne pampuszkáj má avval a malaccā ety héjtig!* (G1)

pamut *pamut* [-ot, -ok, -ja] fn gyapotfonal *Segics csak legombojitani eszt a pamutot!* (Ho)

pamutfű *pamutfű* [-t] fn keskenylevelű ökörfarkkóró; *Vebascum* thasiforme *Jógt a pamutfű teja, mer tiszticcsa a vjért* (Fp)

pamutvászon *pamutvászon, pamutvászony, pamutosvászon, pamutosvászony, pamuttosvászon* [-t ~ -vásznat ~ -vászna] fn vászon, amelynek a felmenője pamut, a bélelője kenderfonal *Front utám, mikor mekszorúntunk, ruhát is vārtunk pamutvászonbú* (R)

panasz *panasz* [-t, -ok, -a] fn **1.** elégedetlenség *Amēre nízek, minde-nüics csak a panasz, meg a panasz* (Ko); **2.** bejelentés *Uty hallottam, má az ēlnōknēj is panaszt tett* (Ki); **3.** ellenvetés, kifogás *Neki osztán igazán nem lehet panasz a urára* (P)

panaszképpen *panaszképpen, panaszkippen* hsz panaszként, panaszkodásnak *Attam a templomra, az Istem panaszkippen ne vegye* (Ng)

panaszkodik *panaszkodik* [-ok, -ō ~ -sz, -ott] tn ige **1.** sérelmēt, baját elmondja *Nekem ne panasz-koggy! Amit főjstél, ed meg!* (Ksz); **2.** (vkivel szemben) kifogását elmondja *Má megjém panaszkodot rád a tanitōgt, hogy nem tanúsz!* (Pf)

páncél *páncél, páncéjl* [-t, -ja] fn **1.** páncélkeménységű, szoros, merev anyag *Ugy éjrzem magam ebbe a szük ruhába, mint a páncéjlba* (Tē); **2.** szilárd vasból készült kohászati védőlemez *Vannak má ojan erőjjs fegyverek, hogy még a páncéjlt is átlivik vele* (G1)

páncélaútó *páncélógtógt, páncéjlógtógt* [-t, -k, -ja] fn páncélozott gépkocsi *Ki látot má páncéjlógtógt?* (Tg)

páncélszekrény *páncéjlszekrény, páncéjlszekriny* [-t, -ek, -e] fn páncélból készült szekrény pénz őrzésére *Asz monygyák, a bangba nem is ety páncéjlszekriny van* (Bf)

páncéltörő *páncéltörőgt, páncéjltörőgt* [-t, -k, -je] fn páncéltörő ágyú *A páncéjltörőgt uty kilūtte a tankot, mint a semmi* (Ho)

páncélvonat páncélvonat, páncélvonat [-ot, -ok, -a] fn páncélozott vonat *A nimetnek sok páncélvonattya vóút, osz mégis hogy ěbukta a háborut* (Csf)

pancs pancs [-ot, -ok, -a] fn híg étel, kotyvalék *Az egisz ítel ety páncs vóút* (Br)

pancsal l. **pancsol**

pancsol pancsöl, pancsal [-ok, -ősz ~ -sz, -öt ~ -t] tn (és ts) ige **1.** főz (tréf) *Szeretnek ázir á dobronji jáonyok páncsöni!* (Nd); **2.** hozzá nem értően, pazarlóan főz *Csak pancsöl, de nincs, aki megegye* (Gl); **3.** (gyerm) vízben babrál *No, mára elig vóút a pancsolázbú, befele!* (Si)

pancsuska pancsuska [˘t, ˘k, ˘ja] fn (elav) posztócipő *A pancsuskát még dédnagyanyámék horták* (Sz)

panel panel [-t, -ek ~ -ok, -je, -ja] fn bútorlap *Má mék firiszporos panelt se lehet venni* (Si)

pangarózsakrumpli pangarózsakrumpli [-t] fn egyfajta burgonya *Má virjēt a pangarózsakrumpli* (Dr)

pánk l. **fánk**

pankli pankli [-t, -k, -ja] fn szerzősszekrény v. polc *Ki vette a kalapácsot a panklibú?* (Bat)

pánkoj l. **fánk**

pankova pankova [-t, -ja] fn apróra vágott kelt tésztából sütött, tejfőllel, túróval ízesített étel *Tennap áthozott a szomszídasszony egy naty tánygyér pankovát* (Csp)

pánt pánt [-ot, -ok, -ja] fn **1.** ruhát v. cipőt testhez erősítő szalagdarab *Gyere ide, fijam, mēr má*

megin csavarosan van annak a macskóynak a pántya a hátadon (Mi); **2.** (ajtón v. ablakon) sarokvas *Muszáj lefeszíteni a pántot ěrű az ajtógrú, mer igy nem tudunk boldogúni vele* (Ti); **3.** szalagszerű vaslemez *Valami pántot kéne títetni ěre a tekenőjre, hogy ne tuggyon hasadni tovább* (Gl)

pantalló pantalló [-t, -k, -ja] fn (cipőhöz viselt) egyenes szárú hosszúnadrág *Vettem szíp szövetanyagot, vāratok belőjille pantallóut a fijamnak* (Bt)

pántlika pántlika [˘t, ˘k, ˘ja] fn díszszalag *Fonnyá, jányom, piros pántlikát a hajadba, szjép lessz evvē a fejjjēr ruhāvā* (Bs)

pántlikás pántlikás [-an ~ -on] mn pántlikával díszített *Szíp vóút rígem, mikor a jányok karomfogódzva, szípem felőjtözve, pántlikáson vígiksétátak a falun* (G)

pántlikáz pántlikáz [-ok, -ō ~ -ol, -ott] ts ige pántlikával díszít *Ha más faluba vóút a lakadalom, akkor szípem felpántlikászták a lovakot, oszty hajtották, még versenyesztek is egyik a másikával, hoty ki ír oda hamarēb* (Kg)

pántol pántōl [-ok, -ősz ~ -sz, -öt ~ -t] ts és tn ige **1.** pánttal megerősít, összehúz *Mekhasatt a rud a szeke- ren, mek kéjn pántōni* (T); **2.** üt, ver *Ěpántōlak, te köjök!* (Pf)

pántoz l. **pántol**

pántvéső pántvjēsőj, pántviső [-t, -k, -je] fn véső a sarokpánt helyének kivéséséhez *Pántvjēsőj néjkű még nekem se lenne könnyű*

mekcsináni az ajtóut, pedig éjn nem maji asztalos vagyok! (Rf)

pányi *pányi* [-t, -k, -ja] fn (ritk) urizáló, (főleg) városi nő *Mit szósz a Maris menyéhez? – Jaj, az igen naty pányi!* (T)

pányika *pányika* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** pányi; **2.** városi asszony *Alik kikapōtam, körülátok a pányikák, as se tuttam, méjknnek mjérjek* (Gy)

panyóka *panyóuka* [˘t, ˘ja] fn háti ponyva *Hozz ety panyóuka dudvát a tehennek!* (E)

pányva *pányva* [˘t, ˘ja] fn **1.** földbe vert karóhoz kötött hosszú kötél ló v. tehen legeltetésére *Egisz nap pányván legētettem a tehenet* (Gl); **2.** hosszú kötél a ló megfékezésére, pl. heréléskor *Erōjssebben fogd a pányvát, hogy ne rugjon az a lú!* (Bá); **3.** hosszú rúd végén levő hurok szarvasmarha befogására *A pásztor ugy a tehen szarvára akasztotta a pányvát a kinthálóun, hogy az észre se vette* (Ng)

pányvakötél l. **pányva 1., 2.**

pap *pap* [-ot, -ok, -ja] fn **1.** vallási szertartást végző személy *Szípem prédikát mámma a pap* (Ksz); **2.** búzakeresztet fedő kéve *A papot ugy áliccsák, hoty hazafele nízzen* (Tát); [] *A jóu pap is hōttik tanul, mégisz bután hāl meg* 'az embernek élete végéig tanulnia kell'; *Kinek a pap, kinek a papné, kinek meg a jánya* 'mindenkinnek más az ízlése'; *Még a pap se szart, osztám mán eszē!* 'túlságosan korán eszel' (Ke)

papa *papa* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** apa *Papám mos ment el a klubba a gyű-*

lézsbe (G); **2.** nagyapa *A kisonoka papát szereti legjobban* (Nf); **3.** étel (gyerm) *Kē papa, csīlagom, kē?* (Vr)

pápa *pápa* [˘t, ˘k, ˘ja] fn a római katolikus egyház feje *A pápa is csak ember* (Tg)

pápá *pápá* msz (gyerm) búcsúzó szó *Pápá, aranyoskám, pápá!* (Ho)

papagáj *papagáj* [-t, -ok, -a] fn **1.** horgas csőrű, színes tollazatú trópusi madár; Psittaci *Van ojan, hogyishjják, beszjēllō papagáj is* (Gy); **2.** izléstelenül tarkán öltözködő személy *Níz má aszt a nōt! A papagáj elbujhat mēlette* (T)

papál *papál, papáll* [-ok, -ász ~ -sz, -át ~ -t] ts ige (gyerm) eszik *Ūj az ölōmbe, kisjányom, papállunk ketten* (Mu)

pápaszem *pápaszem* [-et, -ek, -je] fn **1.** szemüveg (rég) *Nem láttátok a pápaszemem? Tennap még it vōjt az ablakfilkén* (Gl); **2.** ló szemellenzője *Igem filōjjs ez a lú, muszáj vagyok pápaszemet tenni a kantárijára* (Bt)

pápaszemes *pápaszemes* mn [-en], fn (rég) [-t, -ek, -e] **I.** mn szemüveges *Kell is má valami az ijem vím pápaszemes asszonnak, ugyi, fijam!* (Ke); **II.** fn szemüveges személy *Az a vím pápaszemes meg mit akar it mám megint?* (Gl)

papikál l. **papál**

papír *papír, pappir* [-t, -ok, -ja] fn **1.** írásra, csomagolásra használatos papíripari termék *Mit fjēted anynyira aszt a könyvet? Pappir a csak* (V); **2.** okirat *Muszáj vagyok haza-*

menni, minden pappiromot othon hatytam (Pk); **3.** írást tartalmazó papírlap *No látod! Montam én neket, hoty papirom minden más, mint az íledbe* (Bú)

pápir *papír* [-t, -ja] fn **1.** pernye *Csak ugy rebdesett a pápir, mikor aszt a naty halom papirt meggyütötták* (Sz); **2.** úszóhártya *Beváktam a liba pápirját, hogy megösmerjem* (Gl)

papircsónak *papircsónak, pap-pircsónak* [-ot, -ok, -ja] fn papírlapból hajtogatott csónak *Tudol papircsónakot csináni?* (Mi)

papírhéjú *pappirhaju* mn vékony héjú *Van jóú pappirhaju di-jóú, kel?* (Ts)

papírlap *pappirlap* [-ot, -ok, -ja] fn (vál) papírból való lap *Ojam pappirlapot nem tuttok adni, ami meg is vam vonalkázva?* (Gu)

papírmadzag l. **papírsárga**

papiros *papiros, pappiros* [-t, -ok, -a] fn hivatalos irat *Valami pappiros van a fíjammak* (Mi)

papírpénz *pappirpénz, pappir-pindz* [-t ~ -et] fn papírból készült fizetőeszköz *Aggyom mán kőűccsönvaty husz kopeket a persējbe, mēr nálam csak pappirpindz van* (Ksz)

papírragasz *pappirragasz* [-t, -a] fn ragaszték papírra *Kéjne ety kis papírragasz ēre a kópertára, mer vállik fē* (Bo)

papírspárga *pappirspárga* [˘t, ˘k, ˘ja] fn papírból készült spárga *A pappirspárga ide gyenge lesz, hozz inkább valami jóú erőűs madzagot* (V)

papírszalvéta *pappirszalvéta, papirszalvéta* [˘t, ˘k, ˘ja] fn papírból készült szalvéta *Anyát csak a djéli bussā jōm, mer beát ocsered-be pappirszalvéttájjēr* (Pf)

papírzacskó *pappirzacskó, papirzacskó, pappirzacskó* [-t, -k, -ja] fn papírból készült zacskó *Ēn jop szeretem a nájlonzacskóút, mer ezek a pappirzacskóúk etykettőűre szjētmennek* (Kb)

papírsák *pappirsák* [-ot, -ok, -ja] fn papírból készült zsák *Ne tarsátok sokkájig a céjmentet a papirzsákogba, mer ēlökhetitek* (D)

pápista *pápista* [˘t, ˘k, ˘ja] mn, fn **I.** mn **1.** római katolikus *Jól megvagyunk it, pápista vallásuak meg reformátusok* (Cs); **2.** sápadt *Valami bajod van, jányom? Ojam pápista szined vam máma* (Np); **II.** fn római katolikus ember *Pápista vagy?* (V)

pápka *pápka, papka* [˘t, ˘k, ˘ja] fn irattartó *Nincs ety felesleges pápkád?* (Bd)

papkéve l. **pap** 2.

papkisasszony *papkisasszony* [-t, -ok] fn pap hajadon leánya *A papkisasszonyok mindjég az ēsőű sorba űtek a templomba* (Vr)

paplan *paplan, paplany* [-t, -ok, -a ~ -ja] fn vékony takaró pehellyel vagy gyapottal töltve *Van uty, hogy egjész téjlem paplannā takarózunk* (H)

paplanhuzat *paplanhuzat* [-ot, -ok, -a ~ -ja] fn paplan külső cserélhető burka *Ez a fejjjēr paplanhuzat uty szennyezőűdik, hogy nem győűzöm mosni* (Bs)

paplanos *paplanos, paplanyos* mn, fn **I.** mn olyan hely, ahol paplan van *Máma má nem sogba nízik a fíjatalok a dunnát, inkább a paplanyos ágy a divat* (Bf); **II.** fn üzlet, ahol paplant árusítanak *Gyere, benjézőnk még a paplanozsba is* (Th)

papné *papné* [-t, -k] fn a pap felesége *A papnének mindig ugy montuk abba az időűbe, hoty tisztetes asszony* (B)

papó *papó* [-t, -ja] fn (gyerm) nagyapa *Gyere, kısıfíjam, megyünk papóuná* (Fr)

papol *papol* [-ok, -ős ~ -sz, -öt ~ -t] tn (és ts) okoskodva vég nélkül beszél *Ne papó má annyit!* (Hl)

papolás *papolás* [-t, -a] fn okoskodó fecsegés, a papol ige cselekvése *Elíg legyem má ebbül a sok papolázbú!* (Sze)

paprika *paprika, papriga* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** sárga, zöld v. piros termésű fűszernövény; *Capsicum annum Paprigát má ütettéj?* (Csn); **2.** a paprika termése *Ettéj valamit estéjre? – Paprigát meg zsiroskenyeret* (F); **3.** örölt paprika *paprigát tettem a levezsbe, attú van ojan széjpszíne* (Be)

paprikafüzér *pápríkáfízír* [-t, -ek, -je] fn füzér paprika *A pápríkáfízíreket áz ól vágy áz áborá óudálgárá ákásztik* (Nd)

paprikahüvely *paprikahüvej* [-t, -ek] fn paprika termése *Hozzá a kerbú egy njéhány paprikahüvejt!* (Cse)

paprikajancsi *paprikajancsi, paprigajancsi* [-t] fn **1.** lobbanékony természetű személy, méregzsák *Ne-*

kem ugrot, mint valami paprigajancsi (Bt); **2.** jellemtelen ember, pojáca *Mit keresett it nállunk ez a paprigajancsi?* (Cs)

paprikapalánta *paprikapalánta, paprigapalánta* [˘t, ˘k, ˘ja] fn kiültetésre szánt apró paprikahajtás *Kóúkadozik ez a paprigapalánta, nem tudom, lesz-í belőűlle valami* (Th)

paprikapiros *paprikapiros, paprigapiros, paprikapiross* mn paprikavörös *Vettem keszenőűt, paprikapirossat* (Bs)

paprikás *paprikás, paprikáss, paprigás* mn, fn **I.** mn [-on, -abb] **1.** paprikával készített étel *Az urám uty szereti á pápríkás kolompirt, há jóú csipőűs* (Nd); **2.** paprikatermesztéssel foglalkozó *Itt árút mēlettem ety paprigás asszony, nem látta, hova ment?* (E); **3.** étel, amelyen paprika van *De jóúlesne ety kis paprigász szalona vereshagymával!* (Cs) **II.** fn [-t, -a] tejfeles, paprikás hús *Szeretem a jóú paprigást, ha anyám csinája* (Si)

paprikazöld *paprikazőűd, paprigazőűd* mn zöld paprikához hasonló színű *Széjéj paprigazőűd szin kosztümöt vāratot magának a lakadalomra* (Pf)

papsajt *papsajt* [-ot, -tya] fn **1.** kereklevelű mályva *Annyi papsajt van a kerbe, hogy igazán!* (Fp); **2.** ennek termése *A puja morokszámra ette a papsajtot* (Bsz) [] *Nem mindik papsajt 'nincs mindig szerencse'* (Csl)

papucs *papucs* [-ot, -ok, -a] fn **1.** kényelmes, lábon viselt lábbeli *Nem*

rjégem vettem eszt a papucst, osztám má vállik a tãpa (V); 2. lovak fedeztetésénél a kanca hátsó lábára kötött papucsszerű, puhára tömött ruhadarab Ted rá ãra a kancára a papucst, mer, ha odarug ennek a csõüdörnek, hát fãfordul! (Fra)

pár *pár* fn, szn **I.** [-t, -ok, -ja] **1.** alkalmoszerűen együtt levõ két személy (vál) *Gyerekek, most ájatok szjépen párba, ahogy rendes ovodásokhoz illik (Vr); 2. két egyenértékü, egy anyagból való dolog v. tárgy Drága most a tojás, ötven kopekír adik párját (Ts); 3. két dolog, tárgy, amely csak együtt használható Vettem ety pár gumicsizmát (Bf); 4. férfi és nõ együttese Nis csak, néjnyu, mijen szíp pár az, akik az ablak mēlet táncolnak! (Mi); 5. vkihez v. vmihez nagyon hasonló személy, dolog Az ijen embernek nincs párja, aki még meg is fõjz, csak hogy a felesige nyugottom pijacõhasson (Ke); **II.** szn néhány Hova sijjet anynyira? Alig van itt ety pár napig, má fíl, hogy othon ãszalad a ház maga néjkü (Ko)*

pára *pára* [˘t, ˘ja] fn **1.** vízgöz *Csupa pára minden ebbe a kis konyhába mosáskor (Tk); 2. látható lehellet A lú kifújja a párát az õra jukán (Ksz); 3. állat, főleg ló Niz má eszt a lovat! Szegím párának csupa húrka a háta a sok veristü (Kg)*

parádé *parádé, parádéj* [-t, -k, -ja] fn **1.** katonai díszszemle (rég) *A parádéj úgy be kēlegy gyakorõni, hogy még a lovak is eccēre ljēppenek (Hl); 2. ünneplõ ruha Tãm valahova*

kjészüsz, hogy uty parádéba váktad magad? (K); 3. hivalkodó ünnepség Ojam parádéjcs csaptak, hogy az egjész falu bãmúta (Mu)

parádézik *parádéjzik* [-ok, -õ ~ -ol, -ott] tn ige díszesen jár-*kel Egisz este ot parádézott elõjtte a szíp jány, ez mek csak bãmút rá, mind bornyu az uj kapura (G)*

paradicsom *paradicsom* [-ot, -ok, -ja] fn **1.** piros, leves bogycjú konyhakerti növény; *Solanum lycopersicum Ęrágott ety sor paradicsomot a lútetü (Gy); 2. a növény termése Akkor ván jój izi á parádicsomnák, ha jój husos (Nd); 3. a paradicsom tartósított leve Befõjzstem vaty husz üvek paradicsomot (Ah)*

paradicsomlé *paradicsomléj* [-t, -levet] fn paradicsomnak a leve *Szereted a paradicsomlevet? (Csn)*

paradicsomleves *paradicsomleves* [-t] fn leves paradicsomléből *Díre csak ety kis paradicsomlevest fõjzstem, de még a se ment ebbe a nagy melegbe (Kd)*

paradicsommag *paradicsommag, paradicsommog* [-ot, -ok, -ja] fn paradicsom magja *Az idén is teszünk el ebbül a jójféle paradicsommogbú (Csn)*

paradicsommártás *paradicsommártás* [-t, -ok] fn mártás paradicsomléből *Megeszitek a kolompért tejjē, vacs csinájak inkáp paradicsommártást? (Np)*

paradicsomos *paradicsomos* [-an] mn **1.** paradicsommal készített étel *A fijam isz szereti a halkonzervát, de csak a paradicsomost (H); 2. paradi-*

csom tárolására használt üveg v. edény *Ugy látom, keves lesz a paradicsomos üveg* (Ts); **3.** paradicsom levével szennyezett *Vigyáz, össze ne mackáld a paradicsomos kezdeddel a ruhám!* (Ho)

paradicsompaprika *paradicsompaprika, paradicsompapriga* [~t, ~k, ~ja] fn paradicsom formájú paprika *Szép pirosra jérett a paradicsompaprika az éjven* (V)

parafa *parafa* [~t, ~ja] fn **1.** parafa kérgéből készült ipari nyersanyag *Azjér ojan könnyü ez a szanda, mer parafábú van a tálpa* (Csp); **2.** parafából való, belőle készült tárgy, dolog *Ez a parafadugó sehoty se akar kijönni ebbül az üvegbü* (Tb)

paraffin *parafin* [-t, -nya] fn kőolaj lepárlásából előállított sárgásfehér, zsíros tapintású anyag *Föróy parafint rakozgattak a vállamra, uty fájt* (Bó)

paraj *parāj* [-t, -ja] fn libatop; *Chenopodium ambrosiodes* *Mán igen észaporodott ez a parāj, mek kén ritkitani* (Tá)

paralízis *paralízis* [-t, -e] fn gyermekbénulás *Nem elik, hogy a fija paralízises, mos még az urát is bevittik a kórházba* (T)

parancs *parancs* [-ot, -ok, -a] fn erélyes felszólítás vagy rendelet, amelyet teljesíteni kell *Parandzsba vóyt adva, hogy a civilekhez egy ujjā se szabad nyúni* (A)

parancsnok *parancsnok* [-ot, -ok, -a] fn katonai alakulat vezetője *Eljég rendes ember vóyt a parancsnokunk, szerettjék is a katonák* (V)

parancsnokság *parancsnokság* [-ot, -a] fn **1.** a parancsnoknak és munkatársainak a hivatala *Esz a fíjut má harmaccor hivassák a katonai parancsnokságra az idéjn* (Bo); **2.** parancsnoki jogkör *Ecs csapásra mindem megváltozott, mikor ety százados vette át a parancsnokságot* (Gy)

parancsol *parancsol* [-ok, -ősz ~sz, -öt ~ -t] ts (és tn) ige **1.** ts parancsként rendel vmit *Ez az Imre megint ojan ríszeg vóyt mint a tök, ijenkor parancsol* (Kd); **2.** tn engedelmességre bír *Parancsóna, de má nincs kinek* (M); **3.** tn felettesként rendelkezik *Nekem te ne parancsójá!* (Fr)

parancsolat *parancsolat* [-ot] fn **1.** ügyesen, a kellő módon *Maga csak ne fíjen! Uty kel it menni mindennek, mint a parancsolat!* (T); **2.** a tízparancsolat *Máma má kevesen tartik magokot a hatodik parancsolathoz* (Csn)

parancsolgat *parancsolgat, parancsolgat* [-ok, -ol ~ -sz, -ott] tn ige fölényesen parancsol *Ijen ez mind. Alik tészti be a lábát, má parancsolgat* (S)

parancsszó *parancsszó* [-t] fn parancs kényszere *A vígim má az idegejimre ment, hogy mindent parancsszóra kēletecs csináni* (Bá)

parányi *parányi* [-bb] mn nagyon kevés *Nincs abba ety parányi belátás se a masikkā szembe* (Bó)

párás *párás* [-an, -abb] mn **1.** párával telített *Tisztába fulok meg ebbe a rosz, párás időjbe* (Kb); **2.** amire pára csapódott le *Agy egy darapka*

*tiszta ronygyot! Ojam párás a szem-
üvegem, hogy nem látok rajta semit*
(Kh)

paraszt *paraszt* [-ot, -ok, -ja] fn,
mn **I.** fn **1.** egyszerű földművelő em-
ber *Mink csak ijem parasztok vóu-
tunk* (Bat); **2.** parasztsághoz tartozó
Aki paraszt, az ne urizájon (Mi); **3.**
(sakkban) gyalogos *Lípjé mán aval
a parasztā, mid gondōkozol annyit!*
(Ho) **II.** mn **1.** közönséges házi ga-
lamb; *Columba domestica Három
parasztot ígírtem neki, ha szerez egy
gatyást* (Ts); **2. 1. parasztliszt**

parasztbál *parasztbál* [-t, -ok, -ja]
fn parasztok táncmulatsága *Nálunk
a faluba mindig vóut külöm paraz-
bál meg nemezsbál* (Gl)

parasztszikos *parasztszikos* [-an
~ -on] mn csikozott zsákvászon *Hat
parasztszikos zsákot szűttem* (Np)

parasztgalamb l. paraszt

parasztgyerek *parasztgyerek* [-et,
-ek] fn paraszti származású felnőtt
férfi *Nem kē ūtet fíteni parasztgyerek
vóut ū is valamikor, velem együtt*
(Bt)

parasztja *parasztja* [˘t] fn (szra-
gos) körben a szoba mennyezete
alatt egy sáv mintázatlan fal *A pa-
rasztját haty fejjéren!* (M)

parasztkenyér *parasztkenyér,*
parasztkenyir [-t] fn kenyér durvára
őrölt búzalisztból *Igen is jóizü ke-
nyir vóut a parasztkenyir* (Gl)

parasztkő *parasztkő, paraszkő* [-t
~ -vet] fn malomkő *Megőrtük a bu-
zát a paraszkőön, abb uo süttük a jóu
kenyért* (Dr)

parasztliszt *parasztliszt, parasz-
liszt* [-et, -je] fn durvára őrölt, nem
finomított liszt *Malmocskán őrtöl-
tük othon a buzát, osztán abbul vóut
a parasztliszt* (Ng)

parasztos *parasztos* [-on ~ -an,
-abb] mn parasztok körében szoká-
sos *Monygya a jányom elíggéj, hogy
ne őrtöztek ijem parasztoson, de ém
mán csak így érzem jóu magam* (Pk)

parasztzsák *parasztzsák* [-ot, -ok,
-ja] fn vászonból varrt hosszú, kes-
keny zsák *Hosztam egy jóu parasz-
zsák lisztet* (G)

páratlan *páratlan* mn kettővel
maradék nélkül nem osztható *Mony-
gyá gyorsan egy páratlan számot!*
(Ho)

parazís l. paralízis

parázs *parázs* [-t ~ -at, -a] fn, mn
I. fn vörösen izzó tüzelőanyag *Mi-
kor má jóu fōróu vóut a kemence,
akkor kihusztuk a parást a kemence
szájáho, oz bevetettük a kenyeret*
(Tk) **II.** mn **1.** omlós, porhanyós *Jóu
parázs ez a bőűcsi tōk* (Mi); **2.** húsos
A csemegezőűllőű inkáp parázs (S)
3. sovány *Nekem ne agy zsirost, én a
parázstát szeretem* (Fp)

parázslík *parázslík* tn ige izzik
*Lōtтынс rā ety kis vizet a vidērbū,
mer még mindik parázslík a hamu
alatt* (K)

párbaj *párbaj* [-t] fn gyerekek
egymás elleni játékos küzdelme fa-
karddal *Fogd a kardot, kihíjlak ety
párbájra!* (H)

párbajozík *párbajozík* [-ok, -ō ~
-ol, -ott] tn ige párbajt vív (gyermek-

játékban) *Gyere, csinállunk ficfábú kardot, osz párbajozunk eggyet* (V)

parcella *parcēla* [˘t, ˘k, ˘ja] fn nagyobb földterületből kihasított kis rész, amelyet vagy birtokolnak, vagy csupán művelnek *Ojan kis parcēla főüdünk vóut, hogy abbú nem lehetet megílmi* (E)

parcelláz *parcēláz* ts ige földet parcellákra oszt *Hát mikor a főüdet parcēlásztták, asz látták vóuna!* (E)

párduc *párduc* [-ot, -ok, -a] fn leopárd; *Panthera pardus Eccer lát-tam íletembe párducot, aszt is az álatkērbe* (Ko)

paréj l. **paraj**

párga l. **spárga**

párgol *párgōl* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt~ -t] ts ige **1.** forró gőzben tisztít, fehérít *Hogy a fonál fejjír légyen, párgōtam eggy idejig* (S); **2.** gőzpára fölé tart *Párgolom a fejem egy kis széjkfütejvā, ha náthás vagyok* (Tb); **3.** (ételne-műt) párol *Mánis megyek, csak mek-párgolom eszt a káposztát* (Bá)

párgolás *párgolás* [-t] fn **1.** fonal-tisztítási mód, fehérítés *A párgo-lás nagyom bevát nekēm* (S); **2.** az az eljárás, hogy gőzbe tart *Tennap mégj ojam beteg vóutam, de hál'Is-tennek a párgolás segítet* (Csf)

parhet l. **parket**

párhuzamos *párhuzamos* [-on ~ -an] mn két v. több dolognak, vonal-nak egymáshoz viszonyított hasonló elhelyezkedési módja *Lássá aszt az uccát a mijéjnkē párhuzamoson?* (Csf)

parikmāher *párikmāher* [-t, -ek, -je] fn borbély *Te is csák párikmā-hernák vónágjóu* (Br)

paripa *paripa* [˘t, ˘k, ˘ja] fn (vál) szép hátszló *A szjép paripát riégen is megbámúták, mos mek pláne* (Be)

parittyá *parittyá* [˘t, ˘k, ˘ja] fn csúzli *Ki ne lúdd valakinek a szemit aval a parittyávā, te!* (Ti)

parittyakő *parittyakőü, parittyakű* [-küt ~ -követ, -kövek, -kűje ~ -kö-ve] fn csúzliba való kő *Ezek a kizs gömbejű kövek igen jók lesznek parittyakűnek* (Si)

parittyáz *parittyáz* [-ok, -ol, -ott] ts és tn ige csúzlival lő *A fecskére ne parittyáz, mēr ha lelüvöd, uty tud meg, a tehen víres tejet fog adni!* (Gl)

párjavesztett *párjavesztett* mn aki, ami párját elvesztette *Magára ma-rat, mint párjavesztetd galamb* (Mi)

párkány *párkány* [-t, -ok, -a] fn **1.** padlót szegélyező lécs *A párkányt is surúid le, ha má hozzáfoktá* (Be); **2.** ablak vízszintesen kiugró része *A kőucsot megleled az ablak párká-nyán a virákcserp alatt* (Bo)

párkánygyalu *párkánygyalú* [-t, -k, -ja] fn keskeny gyalu, amely a forgácsot felül és oldalt dobja ki *Még az asztalosoknak sincs minnek párkánygyáluja* (Tk)

parket *parket, parkett* [-et, -ek ~ -ok, -je ~ -ja] fn **1.** l. **parketta** **2.** barkent v. flanell *Vettem három mé-ter parkettet ponygyolára* (Bd)

parketruha *parketruha, par-hetruha* [˘t, ˘k, ˘ja] fn barkentből v. flanellből készült ruha *Szíp fekete parketruhát hozott a jányom Csebü* (Tá)

parketta *parketta, parkett, par-ket* [˘t, ˘k, ˘ja] parkett, parket [-et,

-ot, -ek, -ok, -ja] fn **1.** fa lécekből mintásan összerakott padló *Simára csiszóták a parkettet?* (Th); **2.** a padlót alkotó lécdarabkák neve *A parkettát már rég megvettem, csak még nincs lerakva* (Ho)

parkettás *parkettás, parketas, parkettes, parketes* mn parkettával borított padlójú *Van szíp két parketaszobájok előül, hátul meg ety harmadik, de asz padlóys* (Sz)

parkettáz *parkettáz, parketáz* [-ok, -ol, -ott], *parketaz* [-ek, -el, -ett] ts ige *Nállunk a múlt éven parketásztak* (Tát)

parkettcsiszoló *parkeccsiszoló* [-t, -k, -ja] fn gép a parketta csiszolására *Mán hárman is igirtik, hogy szereznek parkeccsiszolót, kíváncsi vagyok, mi lez belőüle* (Cs)

parkettkefe *parketkefe* [˘t, ˘je] fn parketta fényesítésére használt kefe *Láttá mám parketkefét? Ém mos vettem egy elektromosot* (Bá)

parkol *parkol* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] tn ige (új) gépkocsit hosszabb ideig egy helyen hagy *Rosz hējen parkol, nem láttya, hogy it tilos megáni* (Cs)

parlag *parlag, pallag* [-ot, -ok, -ja] fn, mn **I.** fn megműveletlen termőföld *Sok it még a pallag* (M); **II.** mn megműveletlenül hagy *Ne hagygyátok pallagon eszt a főüdet* (T)

parlagi *parlagi, pallagi* mn vadon tenyésző *Teli van a hegyóudal pallagi rózsávā* (Ba)

párlófű *párlófű* [-t ~ -vet] fn apróbojtorján; Agrimoni eupatoria

Párlófűbű csináj pároloktatóút, attú emullik a köhögís (Kd)

pármenalma *parminalma* [˘t, ˘k, ˘ja] fn piros csíkos, aranysárga téli almafaj *Mind lehullott a parmināma* (Bs)

párna *párna* [˘t, ˘k, ˘ja] fn vánkös *Elig lessz a feje alá két párna, ídesanyám, vaty tegyek még egyet?* (Sza)

párnafa *párnafa* [˘t, ˘k, ˘ja] fn padlógerenda *Jóú egíssíges párnafák, ijet magam is megvennék* (Si)

párnahaj *párnahaj* [-at, -ak] fn párnahuzat *Madéírás párnahaj, a szjép* (Np)

párnatok *párnatok, párnatok* [-ot, -ja] fn párna zsákszerű tokja, amelyben a toll van *Jóú párnatoknak valóú angint láttam a bóduba* (Tg)

párnáz *párnáz* [-ok, -ō ~ -ol, -ott] ts ige (ritka) védőanyaggal burkol (gyékénnyel takar) *Mink ősszel párnázzuk a kaptárokot a hideg ellen* (Csp)

paróka *paróka, parókya* [˘t, ˘k, ˘ja] fn mesterséges haj *Hogy nem átāja aszt a széj haját parókávā ēcsufitani!* (Hl)

parókás *parókás, parókás* [-on ~ -an] mn parókával fedett *Tán csak nem akār emenni a lakadalomba ijem parókás fejjē vilákcsufjára?* (Np)

parókia *parókija, parókija* [˘t, ˘ja] fn **1.** pap v. lelkész lakása és hivatala *Ha papra vóút szüksjége valakinak, akkor fēkereste a parókiján, oz beszjéhetet vele* (K); **2.** egyházközség *Nállunk elig nagy parókya*

kija vóut a papnak, mer nígy vaty tán öt falu is tārtozot hozzá (Gl)

parókos *paróukos* mn esős, esőre álló idő *Vigyé magaddal ērnyőüt, mer igem paróukos az időü* (Csl)

párol *párol* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] ts (és tn) ige **1.** ts minőség szerint osztályoz *Hóūnap este dohányt fogunk párolni a csomóúzóuba* (T); **2.** ínyére van *Nem párol nekik, hogy it lakok, de hát hova mennyek innen* (Th); **3.** tn illik egymáshoz *Igem párol ez az asztal a butoromhoz* (Mf); **4.** ts párt párral együvé rak *Párōd össze aszt a zoknikot, mēr igy nem lehet kimenni belőülle, hogy méj k kijéj* (Cse)

párolás *párolás* [-t] fn osztályozás *Párolás utāon a kíz dohāny ojjām, mint ety szakász kátonā, āki vigyāozbā āol* (Br)

parolázik *parolázik* [-ok, -ō ~ -ol, -ott] tn ige kezét fog *Megōrūtem, mikor megláttam. Leparolásztunk, osz mondom neki, mi járadba vagyok* (B)

parolin *parolin, parolim* [-t, -ja] fn **1.** fegyvernemet jelző szín a katonaruha hajtókáján (elav) *A tűzireket ārú ōsmertük mek, hoty piros vóut a parolin* (Gl); **2.** váll-lap *Ū a kapitány? – Á, annak nity csillag van a parolinnyán* (E)

pároló *pároló* [-t, -k, -ja] fn helyiség a dohány osztályozására *Nígyem vannak a párolóuba* (Ts)

párolódik *párolódik* [-ott] tn ige gőzben tisztul *Nem is kel aszt a ruhát főžni, csak hat párolóuggyon ott ety kicsit* (He)

párolog *párolog* [-lgott] tn ige felszívódik a levegőbe *Hoty párolog ez a benzin! Az eléb mék félíg vóut vele ez a bánka, mos meg alig vam valami az āján* (Si)

páros *páros* mn, fn **I.** mn [-on] **1.** kettővel maradék nélkül osztható *A legjények páros napokon udvarōtak nállunk* (Hl); **2.** párt alkotó *A maji fijatalok as se tuggyák, mi a páros tánc* (Ho) **II.** fn [-t, -ok, -a] (ritka) két-két játékos egymás elleni játéka *Pimpangba mindig a testvirem meg a baráttya nyerik a párost* (G)

part *part* [-ot, -ok, -ja] fn **1.** vízzel érintkező szárazföld *Mennyünk vjégig itt a fojó partyán, ēre rövidebb az ut* (V); **2.** árok széle *Mi lehet az ott a sánc partyán?* (Pk) [] *Ot van, ahol a part szakad 'reménytelen helyzetben van'* (Ke)

párt *párt* [-ok, -ot, -ja] fn **1.** vmely társadalmi osztály, csoport céljait képviselő politikai szervezet *A falubú, aki gazdálkodóv vóut riggen, az a kizsgazda párthoz tartozott* (P); **2.** a kommunista párt *Hālom, hogy a fijad belipett a párdba* (Vs); **3.** kisebb csoport vagy egy-egy személy által képviselt álláspont *Te kinek a partyán vagy?* (Nb); **4.** oltalom *Hát lehet ugy nevēni a puját, ha az annya mindembe partyát fogja?* (Csp) [] *Annyi, hogy letette, minygyá vóut, aki partyát fokta 'rōgtōn ellopták, elcsenték'* (Ko)

párta *párta* [˘t, ˘k, ˘ja] fn hajadon lányok fejéke *Igen széj gyōnygős párta vóut nekem jánkoromba*

(Bs) [] *Pártába marad* 'vénlány marad' (S)

pártaktíva *pártaktíva* [˘t, ˘k, ˘ja] fn a legtevékenyebb párttagok gyűlése *Máma hijába keresik az elnököt, dilelőűt pártaktívám van, dilután meg a vározsba hivatik* (T)

pártbizottság *párdbizoccság* [-ot, -a] fn több pártszervezetet irányító pártszerv a kommunista pártba *Fészóüllāt a gyűlisen a kerületi párdbizoccsák titkára is, oz dicsírte a kolhoszt* (Si)

pártember *pártember* [-t, -ek] fn kommunista *Ű is pártembēr, a fija is a lett* (Tg)

pártfogó *pártfogóū* [-t, -k, -ja] fn másokat jóakaratóan támogató, oltalmazó személy *Nem csak keresztapám vóū ű, de jóūpártfogóūm is!* (Fa)

pártfogol *pártfogōl* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] ts ige pártfogásban részesít *Egy ijjen alakot ējn nem pártfogōnéjk!* (M)

parti *pārti* [-t, -k] fn **1.** (rendszerjelzővel) előnyös házastárs v. házasság *Nem jóū pārti ez a jány annak a gazdak fijunak* (Sz); **2.** játszma, játék *Alig jáccottunk nĵéhány partit, má be is sōtĵētedett* (Tb)

pártiroda *pártiroda* [˘t] fn pártszervezet hivatali helyisége *Megyek a pártirodára, alá kel iratni eszt a pappirt* (Tg)

partizán *partizán* [-t, -ok, -ja] fn ellenséges, megszálló csapatok hátában tevékenykedő, harcoló hazafi *Az öregem is átāt a partizánokho, mikor látta, hoty tōp kettōĵnĵj* (He)

pártkonferencia *pártkonferenci-ja* [˘t, ˘k] fn nagyobb pártértekezlet *Hālom, te is az elnöksĵgbe űtē a pártkonferenciĵán* (Mi)

pártkongresszus *pártkongresszus* [-t, -ok] fn (vál) országos ügyeket tárgyaló kongresszus *Mĵg az ovodások is tuggyák, hogy mikor vóū a huszonhatodik pártkongresszus!* (Sze)

pártmunka *pártmunka* [˘t] fn párttagok politikai tevékenysége *Nem könnyü munka a pártmunka, igen nagy a felelōssĵg* (Cs)

pártol *pártōl* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] ts ige (tn is) **1.** ts pártját fogja *Mĵk te pártolod? Hāt ēfelejtetted, hogy veled is ugyanuty kibánt?* (Ff); **2.** tn pártjára áll *Ű is mindig ahosz pártōt, akitű hasznōt vārt* (Ti)

pártonkivūli *pártonkivūli* [-t, -ek ~ -k] fn nem párttag *Te mĵg mindĵĵk pártonkivūli vagy?* (H)

partos *pārtoš, partos* [-t] mn, fn **I.** mn dombos terület, emelkedő *Lāssa aszt a pārtoš rĵĵst az erdōĵ mellett?* (V) **II.** fn **1.** vmely terület dombos része *Tennap ot kaszātunk a pārtoš mellett* (Bā); **2.** fa tárolására való hely az erdőben, közel a folyóhoz *Hozz ety szekēr fāt nekem is a partosrű, Jōska!* (Bo)

pártoskodik *pártoskodik* [-ok, -ō ~ -ol, -ott] tn ige részrehajlóan viselkedik *Nem elĵĵk, hogy idegembe jáccottunk, mĵg a birōū is nekik pártoskodott!* (V)

pártszervezet *pártszervezet* [-et, -ek, -e] fn párt szervezeti egysége A

városi pártszervezedbű várnak valami ellenőjrt, hát nagy a fēhajtás (Ti)

párttag párttag, párttag [-ot, -ok] fn párt tagja *Jöjöm, bátyám! Az ijen rígi párttagoknak az ēlnökségbe a hēje* (Csn)

pártüz pártüz [-et] fn izzó, már nem lángoló parázs *Jóú pártüz marat még a kēbe, lehetne szalonnát sütni* (Bt)

párválasztás párválasztás [-t] fn az a cselekvés, hogy vki párt választ magának *Szegínnek rosszul sikerűt a párválasztás, el is vátak hamar* (Sza)

párvás párvás [-t, -a] fn a párvás ige cselekvése *Rājta van a párvás a galambokon, úgy látom* (Bf)

pasas pasas [-t, -ok, -a] fn (biz) ember, férfi *Mit akar itt ez a pasas? Sose láttam még ērefele* (Sza)

pasi l. pasas

paskol paskol [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] ts ige tenyérral gyengéden ütöget *Ha rosz tanál lenni a gyermek, csak paskōja meg a kis fenekid bátran!* (Si)

passió passióú, pásijóú [-t] fn **1.** evangéliumi szöveg Jézus megkínzásáról és haláláról *Olvas csak fel a pasijóú a biblijából, ém mán nem látok jóú* (P); **2.** passiójáték *Igen jóú hangja vóú annak a fíjatalembernek, aki a pásijóúba Krisztus vóú* (P)

pástétom pástétom, pástjétom [-ot, -ok, -a ~ -ja] fn húsból, májból stb. készült, kenyérre kenhető hideg étel *Maratt ety kis disznóúmaj, gondótam, csinálog belőjle pástétomot* (Ksz)

paszatutti paszatutti [-t, -ja] fn fehér csemegeeszőlő *Nem jērdemes kinlóúdni a paszatutivā* (Gy)

pászít pászít, pászít [-ok, -ō ~ -ol, -ott] ts ige illeszt *Uty pászizsd azokot a deszkákat, hogy legaláb még egy ajtóúra jusson* (Tg)

pázkahaluska pázkahaluska [~t] fn a tűzhely tetején gyúrt tésztaból sütött, forralt vízzel megpuhított haluska *Djére pázkahaluska lessz, asz foktok enni* (Rf)

pázkaleves pázkaleves [-t] fn leves, amelyben tördelt pázka van tészta helyett *Anyámék pázkaleves főútt* (Rf)

pázkaszentelés pázkaszentelés, pázkaszentelés [-t] fn vallási szertartás a húsvéti kalács, pázka megszentelésére *Reggel hatra hirdette a pap a pázkaszentelist* (Bf)

pázkatakaró pázkatakaróú [-t, -k, -ja] fn húsvéti kosár díszes takarója *Mán ojan rígi az a pázkatakaróú, igazán felfjērne egy u* (R)

paszkuda paszkuda [~t] fn (állaton) szembetegség *Paszkuda van a tehen szemin* (Pk)

pászma pászma [~t, ~k, ~ja] fn **1.** meghatározott nagyságú fonalköteg *Ety pászmába hatvan szál van* (He); **2.** szénacsomó *Szedd a színád gyarsan pászmába!* (Vs); **3.** földdarab *Pázmágba foktuk fē a rípafoúdet* (S)

pázmál pázmál [-ok, -ász ~ -sz, -át ~ -t] tn ige fonalat húz a szövőszék bordájába *Pázmátam én, ahoz igen kēlett érteni, hoty hoty kē lehzni a szálat* (Mf)

pázmamadzag pázmamadzag [-ot, -ok, -a ~ -ja] fn zsinag a póznák összekötésére *Rövid vóú a pászma-*

madzag, csak ip, hogy össze ne kevergyenek pászmák a motóullán (Pk)

pászol pászol [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] tn ige illik vkihez, vmihez, vhoval *Uty csinád aszt a hokedlit, hoty pászōjon az asztalho* (Gu)

paszomántos pászomántos, paszomántos [-on ~ -an, -abb] mn **1.** díszsinór ruhán (rég) *Sárga paszomántos atillánk vōut a katonaságná* (Úh); **2.** túl jó, túl előkelő, a legapróbb dologra is figyelmet fordító *Tul paszamántoson akārta felipíteni a házát, hát meg is járta* (G)

pászos pászos [-on ~ -an, -abb] mn **1.** testhez simuló *Máma a fijatalok má fē se veszik az ojan nadrágot, amék nem elik pászos* (Sze); **2.** szűk *Igem pászos vāqt ez a kábāqt, nagyop száqm nincs?* (Nd)

paspól paszpol [-t] fn szegőszalag ruhára *Jōu fog menni a fejjír paszpol ēre a piros ruhára?* (Ts)

pászpört pászpört, paszpört [-ot, -ok, -ja] fn személyazonossági igazolvány *A pászpörtöt ithun ne hagydl!* (Gy)

passz passz [-t, -ok, -a] fn labdajátékban leadás, átadás *Ojan jōu passzokot kap, osz méjk se tud goit rugni!* (T)

passzé passzé [-t, -k, -ja] fn fesszes szegély ruha csuklóján, nyakán *Niz má aszt az asszont abba a szīles passzéju ruhába!* (He)

passzió passzijōu [-t, -k, -ja] fn **1.** élvezet *Passzijōu a kerbe dōugozni a fris levegōjn* (Sza)

passziózik passzijōuzik [-ok, -ō ~ -ol, -ott] tn ige kedvtelésből csinál

vmit *Mid dōugozō?* – *Inkáp passzijōuzok, mind dōugozok* (Ho)

passzíroz passzíroz, passzēroz [-ok, -ō ~ -ol, -ott] ts ige (élelmiszert) áttör *Vōut paradicsom az ējven, passzērozunk is eleget* (Pf)

passzírozó passzírozōu, passzērozōu, passzirolōu [-t, -k, -ja] fn edény az élelmiszer, főleg paradicsom áttörésére *Ha vígeszté a paradicsommal, állizs be a vizbe a passzērozōut!* (Csn)

passzol passzōl [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] ts ige labdát továbbít *Paszszōj má, mire vársz! Aszt akarot, hogy elvegyik tūlled a labdát?* (Cs)

paszta paszta [~t, ~k, ~ja] fn **1.** krémszerű anyag parkett, padló fényesítésére *Migy a vározszba? Hozzá mán nekem valami jōu sárga pasztát padlóura* (He); **2.** golyóstollba való betét *Kinek van ety piros pasztája?* (P)

pásztáz pásztáz [-ok, -ō ~ -ol, -ott] ts ige pásztánsként, sávonsként bevilágít *Niz mán, hoty pásztázik az eget a fīnyszōrōuval a határōrok* (Cs)

pasztellszínű pasztelszinū, pasztelszin mn tompa, lágy, finom színű *Szīep pasztelszin anyagot kaptam kosztümre* (V)

pásztor pásztor [-t, -ok, -a ~ -ja] fn háziállatokat őrző, legeltető személy *Kihajtot má a pásztor, nem látta?* (P) [] *Veszekedō pásztorok közt a farkas jár jól 'a vizzálykodás a kívülálló gonosznak kedvez'* (V)

pásztorfiú pásztōrfiju [-t, -k] fn pásztorkodó fiú *Mék tán tizēves se vōutam, mikor ēszegōjttem pásztorfijunak* (Bat)

pásztorkodás *pásztorkodás* [-t] fn háziállatok őrzése, legeltetése *Mindjég is jóú meg lehetett jélni a pásztorkodásbú* (Gy)

pásztorkunyhó *pásztorkunyhóú* [-t, -k] fn pásztorok kunyhója *Lásza ott aszt a naty fát? Mellette van a pásztorkunyhóú* (Ki)

pásztorkutya *pásztorkutya* [˘t, ˘k, ˘ja] fn nyáj őrzésére, terelésére használt kutya *A jóú pásztorkutyátú meg nem vát vóúna a pásztor semmi pjéndzjér* (Or)

pásztortáska *pásztortáska* [˘t] fn kis fehér virágú, szív alakú termésű gyomnövény; *Capsella bursa pastoris* *Ismered a pásztortáskát? A tejája segít a magos vjérnyomástú* (Th)

paszuly *paszuj* [-t, -ok, -a ~ -ja] fn **1.** bab; *Phaseolus vulgaris* *Az ülőű paszuj má virit, uty, hoty ha Is-ten segít, lesz korám paszujunk* (Gy); **2.** bab termése *Tennap egisz nap a padon fējtetem a paszujt* (Ksz); **3.** babbal bevetett föld *Ez a cseléd mám megint a paszuj köszt csudázik, minygyám megüt a guta* (Gl); **4.** étel paszulyból *Csak ety kis paszujt csináltam tegnáp, de máma mám muszáj főűzni rendesen* (Sze) [] *Paszuj se lez belőűle* 'semmi sem lesz belőle' (Bá); *Sok paszujt kē még neked addig megenni* 'sokat kell még erősödni' (Ko)

paszulyhaj *paszujhaj* [-at] fn bab hüvelye *A paszujhaját rak fējre, majd jóú lessz a tehennek* (Nf)

paszulykaró *paszujkaróú* [-t, -k, -ja] fn babkaró *Nem vóú paszujka-róú, hács csak a keritjésre futtat-tam a paszujt* (Mf)

pata *pata* [˘t, ˘k, ˘ja] fn állatok lábujjait borító vastag szaruképződ-mény *Sántit ez a tehen, valami mek-séjrtette a patáját* (Ti); **2.** emberi láb (tréf) *Na, vidd innen a patádot, de győrsam, mik szjépm mondom!* (T)

patak *patak* [-ot, -ok] fn folyónál kisebb folyóvíz *Van ety szjép kis pa-tak itt az erdőűbe, ojan tiszta, mint az arany* (V)

patáli l. **patália**

patália *patálíja* [˘t] fn lárma, ve-szekedés *Micsoda patálíját csapotta semmibú!* (Tk)

patent *patent, pattent* fn, mn **I.** fn [-ot ~ -et, -ok ~ -ek, -je ~ -ja] nyomókapocs *Mindjék szjétnyillik ez a patent, inkább gombot vārtak vóúna a hejjjére* (Gy) **II.** mn [-en ~ -on, -ebb ~ -abb] **1.** hasznos, jól működő *Igem patend dolog egy ijen üvegvá-góú!* (Gl); **2.** csinos, formás *Patent ety fejjjérnjép!* (Np)

patentkötés *patentkötís, patent-kötjés* [-t] fn (kötésfajta) sima és fordított szem állandó váltakozása *Pa-tentkötjésvē köttem a kesztyűöt* (Dr)

patentol *patentōl, patentēl* [-ok, -ōsz ~ -sz, ēsz ~ -sz, -öt ~ -t ~ -ēt ~ -t] ts ige patenttel összefog *Patentēld má eszt a ruhát!* (Fr)

patentstrimfli *patentstrimfli* [-t, -k, -je] fn mintás harisnya *Rígen igen nagy divat vóú a patentstrimfli* (Pk)

patics l. **pacsit**

paticsléc *paticsléc* [-et, -ek, -e] fn kívülről a faház oldalára v. belülről a mennyezetre szegezett vékony lé-cecske, hogy a vakolat megálljon a

falon *Keves lessz a paticsléc ěre a naty házra* (Vs)

paticsol *paticsōl, paticsol* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] ts ige ház oldalára vékony léceket ver *Ha estik paticsolunk, hó^unap má keszthetitek vakōni* (Vs)

patika *patika* [˘t, ˘k, ˘ja] fn gyógyszerár *Má bejártam a patikákot a vározsba, oszt mékse tuttam venni gumiharizsnyát* (Bf)

patikárius *patikárijus* [-t, -ok] fn gyógyszerész *Kedves ember az uj patikárijus* (Bo)

patikás l. **patikus**

patikus *patikus* [-t] fn gyógyszerész *Nincs valami patikus ősmérőűsöd?* (Fp)

patina *patina* [˘t, ˘k, ˘ja] fn bödön *Ebbű a patinábú aggyá zsirt* (T)

pating *pating, patting* [-ot, -ja] fn eke gerendelyét az eketaligához kapcsoló vaskarika v. lánc *Ěszakát á pating* (Nd)

patka l. **padka**

patkány *patkány* [-t, -ok, -a] fn vándorpatkány; *Epimys norvegicus* *Mind behuzgáta a csirkét az icaka a patkány a hidlás alá* (Sze)

patkányfészek *patkámfjészek, patkányfjszek* [-szket] fn **1.** patkány tanyája *Ahoty felemeltem a deszkát, tuggyátok, hát alatta a patkányfjszek, teli kis pucír patkányokkal* (R); **2.** elhanyagolt embei lakóhely *Ěn abba a patkányfjszegbe nem lagnék egy napik se az ű hějiba* (Ho)

patkányfogó *patkányfogó^u, patkámfogó^u* [-t, -k, -ja] mn, fn **I.** mn patkány megfogására alkalmas állat

Maj meglátod, mijen jó^u patkányfogó^u lessz ebbül a kutyábul! (Mi) **II.** fn patkány megfogására való szerkezet *Tedd a juk mellěj a patkámfogó^u!* (Np)

patkánylyuk *patkányjuk, patkánjuk* [-at, -ak] fn patkányvájta lyuk *A jászoj alatt is van ety patkányjuk, aszt is be kel tömni üvekcsereppel* (Ksz)

patkányméreg *patkám^uměreg, patkám^uměreg* [-rget, -je ~ -rge] fn patkányirtó méreg *Jó^u níz mek, hova rakod a patkám^umirget, meg ne egye a macska* (He)

patkó *patkó, patkó^u* [-t, -k, -ja] fn (állat) patáját a kopástól védő hajlított vasdarab *Mektáogút á patkó^uszög, osz leesett á nyerges lág^ubáorul á patkó^u* (Nd)

patkófogó *patkó^uufogó^u* [-t, -ja] fn szerszám a tüzes szerszám megfogására, alakítására *Szoriccsa jobban aszt a patkó^uufogó^u!* (D)

patkol *patkól, patkó^ul* [-ok, -óusz ~ sz, -ó^ut ~ -t] ts ige patkót szögez *Jó^u patkó^ull az uj kovács?* (Kd)

patkolás *patkó^ulás* [-t, -a] fn a patkol ige cselekvése *Aranyat ír ennek a kovácsnak a patkó^ullása* (He)

patkólyukasztó *patkó^ujukasztó^u* [-t] fn szerszám a patkó lyukasztására *Na, most aggya ide gyorsan a patkó^ujukasztót!* (D)

patkószeg *patkó^uszeg, patkó^uszög* [-et, -ek, -je ~ -e] fn szeg a patkó felerősítésére *Ugy üzs bele a patkó^uszeget, hogy meg ne nyilazza a lú lábát!* (Tě)

patron *patron, patrony* [-t, -ok, -a ~ -ja] fn **1.** töltény *Akár vam benne patrony, akár nincs, sose fogd a puskát embère!* (Fp); **2.** töltényhüvely *Njé má, mennyi patronyt szettünk a lütéren!* (Cs); **3.** szénsavpatron *Jóú ez a patronyos szóú Davisz, kár, hogy nincs mindik patrony a búdba* (T); **4.** izzólámpa foglalata *Csavart ki a patronybul aszt a százas körtít, elég oda a hatvanas is* (E)

patronöv *patronöv, patronyöv* [-et, -e] fn töltényöv *Teli van a patronyöved?* (Nf)

patrontáska *patrontáska, patronytáska* [˘t, ˘k, ˘ja] fn tölténytáska *Kös fē á pátronytáqskáq, osz mehetünk is!* (Nd)

patrul *patrul* [-t] fn járőr *Na eszt a bakát jóú ēkapt a patrul!* (Cs)

pattan *pattan* [-t] tn ige **1.** egyetlen éles, de nem erős csattanó hangot ad *Csak pattant eggyet a kezembe az űveg, osz má le is vállott az āja* (Ts); **2.** vhova röppen, ugrik vmi *Ojam magosra pattant a labda, hogy méjk fejjē se jerte ē* (Ah); **3.** (személy) hirtelen ugrik, ott terem vhol *Ety, kettőü, pattany, ha neket kijabálllok, mer lesz kapás!* (E)

pattanás *pattanás* [-t, -ok, -a] fn **1.** a pattan ige cselekvése *Mi vóút ez a pattanás?* (Ho); **2.** börtüsző gyulladáso, vöröses duzzanata *Ne vájkád le a pattanást az arcodrú, mer otmarad a hēje!* (Tg)

pattanásos *pattanásos* [-on ~-an, -abb] mn pattanásokkal borított *Ojam pattanásos vagyok, hogy má orvasho kém menni* (Kd)

pattanttengeri l. **pattitengeri**

patti l. **pattitengeri** **2.**

pattil *pattil* [-ok, -ősz ~ -sz, -öt ~ -t] ts ige kukoricát pattogtat *Vegyen abbul a pattibul, most pattiltam, még meleg!* (Gl)

pattilás *pattilás* [-t] fn a pattil ige cselekvése *Máma nem sikerült a pattilás, bisztos vizes vóút a tengeri* (Pk)

pattint *pattint* [-ok, -ő ~ -ol, -ott] tn ige pattant *Pattincs csak egy jóút aval az ostorral!* (Tú)

pattitengeri *pattitengeri* [-t, -je] fn **1.** kukorica, amelyet pattogatni lehet *Tettem el télire vaty husz csű pattitengerit* (Si); **2.** pattogatott kukorica *Szereted a pattitengerit?* (Ho)

pattog *pattog* [-ott] tn ige **1.** pattanó hangot ad *Jóú száraz a fa, azír pattog ugy, mikor íg* (Pk); **2.** levegőben szétszóródik *Csak uty pattogott a szikra, mikor a kovács rávert a tüzes vasra* (Úh); **3.** ugrál *Osz jóú pattog az a labda?* (J); **4.** dühöng *Min-dik pattog, azír nem veszik komojon* (Mi)

pattogó l. **pattitengeri** **2.**

pátyeszol *pátyeszol* [-ok, -ősz ~ -sz, -öt ~ -t] tn ige ráérősen, sokszor feleslegesen babrál *Jaj, ne pátyeszőj má annyit avval a pár szál színával!* (Gl)

patyolatfehér *patyolatfehér, patyolatfejjér* [-en] mn patyolathoz hasonló fehérségű *Patyolatfejjerre mosta az átyhuzatot* (Bó)

pátyolgat *pátyolgat* [-ok, -ő ~ -sz, -ott] ts ige dédelget *Uty pátyolgatta aszt a gyērmeket, mint ha az övé let vóúna* (Té)

páva páva [˘t, ˘k, ˘ja] fn színes tollazatú díszmadár; Pavo cristatus *Szebb a páva, mint a pújka, rud, rud, rud!* (F) [] *Büszke, mint a páva 'túlságosan büszke'* (Mi)

pávagalamb pávagamb [-ot, -ok, -ja] fn pávához hasonló galambfajta *Ez a pávagamb akkor se kén nekem, ha ingyen adnák* (S)

pávás pávás mn pávát ábrázoló minta *Kivártád mágn á pávavás ábroszt?* (Nd)

pávaskodik pávaskodik [-ok, -ō ~ -ol ~ -sz, -ott] tn ige hivalkodóan viselkedik, illegeti-billegeti magát *Ot pávaskodik a klubb előjtt* (Pk)

pávaskodó pávaskodóu mn hivalkodó, magát illegető-billegető személy *Fene a pávaskodóu termjészetit, eszt éjrti, de egy vider vizet nem kjéppes behozni nekem!* (Nf)

pavilon pavilon, pavillon [-t, -ok] fn **1.** nyári, részben nyitott mulató *Mágn á pávilombá mulátok* (Br); **2.** (üvegezett falú) üzlet, főleg zöldséges *Hom vetted aszt a szíp paprigát? – It nem messzi, a pavilomba* (G)

pazarló pazarló, pazallóu [-an, -bb] mn pazarló személy *Naty pazarlóu lett a fijambú* (Be)

pazarol pazaról, pazéjrol [-t] ts ige tékozol, pocsékol *Ű osztán tud pazéjroni!* (Mf)

pazsora pazsora mn **1.** kapzsi *Az ember ott a pazsora, nem az aszszony* (Sz); **2.** falánk *Pazsora egy jószák, tehembe még ijjet nem is látam* (Kg)

peca l. **pecabot**

pecabot pecabot [-ot, -ok, -ja] fn (biz) horgászbót *Láttad az uj pecabotomot?* (Bs)

pecás pecás [-t, -ok, -a] fn halász *Naty pecás az öreg!* (Bs)

pecáz pecáz [-ok, -ō ~ -ol, -ott] tn ige **1.** horgászik *Pecásztl má az éven?* (Bs); **2.** gombozik *Pecázunk egyget?* (Mi)

peccent peccent ts ige kicsuk, kinyit *Peccens ki aszt az ájtóut!* (Pk)

pecek pecek [-et ~ -cket, -ek ~ -ckek, -je ~ -cke] fn **1.** rövid fadarab valaminek a szétfeszítésére v. kitámasztására *Ki lehet hajítani eszt a csabdát, letört rúla a pecek* (Gl); **2.** fából készült csukó *Lejesett a pecek a kisajtórú, rá kéne szegezni* (M); **3.** a jászolkötélbe dugott fácska a jószág megkötésére *Dugd odébb a pecket, hogy ne vágja annyira annak a bornyunak a nyakát a kötel!* (Or) [] *Ugy ál, mint a pecek 'mereven, egyenesen áll'* (Gl)

pecér pecér [-t, -ek, -je] fn nő vagy fiúbolond személy *Istenem, ez a Jóyska a jányok pecérje!* (Bs)

peceráj peceráj [-t, -ok, -a] fn **1.** melléképület szerszámok tárolására *Hos csak ki a kalapácsot a pecerájbul!* (E); **2.** felszerelés, szerszámok összessége *Szeggyük össze a pecerájt, osz mehetünk is haza* (Fp)

pecéres pecéres mn szenvedélyes *Kutya ety pecéres ivóu vagy!* (Br)

pecérke pecérke, picirke [˘t, ˘k, ˘je] fn kerti csiperke; *Agaricus compester* *Asz csuda, hogy mennyi pecérke vam most a legelőjn* (Pk)

pecerkő *pecerkőű* [-je] fn (gyermekmondókában) 7–8 éves fiúkhöz ragaszkodó lánygyermek *Fijuk pecerkőűje, kis kormos kötőűje* (Gl)

peckapálinka *peckapájinka* [˘t, ˘ja] fn nem finomított pálinka *A peckapájinkát is meg lehet inni* (Bs)

peckes *peckes* [-en, -ebb] mn **1.** egyenes, feszes tartású személy *Ojam peckes kis ember az ura, biztos ismeret te is* (Ki); **2.** ilyen személyre jellemző *Njé má, mijem peckesem megy!* (Csf)

peckó *peckó* [-t, -k] fn halász le-kicsinylő megnevezése *Te csak ojam peckó vágy* (Br)

pecu *pecu* [-t, -ja] fn **1.** gazdasági épület széna tárolására *Lökj a tehen elibe ety kisz színát a pecubul!* (Tg); **2.** kamra *Hoz mán egy üveg ugorkát a pecubú, jányom!* (Sz); **3.** helyiség a dohány tárolására *Ha még ety hé-tig nem jönnek írte, az a dohány ot fog mekpenyisedni a pecuba* (T)

pecukol *pecukol* [-ok, -sz, -t] tn ige egy helyben ül, tartózkodik *Csak abba a zety konyhába pecukōnak mind az egisz család, monygya mám, minek ezeknek a naty ház?* (Gl)

pecsenye *pecsenye* [˘t, ˘k, ˘je] fn zaftos sült hús *Annyi mindent fēhōrtak az asztāra, hogy mire a pecsenyére ker-riūt a sor, má nem bírtam enni* (Kd)

pecsenyéstál *pecsenyéstál* [-at, -ak, -a ~ -ja] fn porcelán edény a pecsenye tálalására *Szíp tányirokot vettem a mútkor, kár, hogy nem vóūt hozzá pecsenyéstál* (Sze)

pecsenyeszag *pecsenyeszag* [-ot] fn pecsenye szaga *Kisz az ebíd, érzem a pecsenyeszapot* (T)

pecsét *pecsét* [-et, -ek, -je] fn **1.** bélyegző lenyomata hivatalos iraton *Ety pecsét mijat má hārmadik napja járok a milicijára!* (He); **2.** bélyegző lenyomata levélen *Mikor atták fel aszt a levelet, njés csak meg a pecsétet!* (Th); **3.** szennyeződés nyoma a ruhán *Van ety kis tiszta benzinnye? Mekpróbánám kivenni a pecsétet az ujjasombú* (Gy)

pecsétel *pecsétel* [-ek, -ész ~ -sz, -ēt ~ -t] ts ige pecsétellát *Uty pecsétete az a jány a postán a leveleket, mint a géjp* (Tk)

pecsétés *pecsétés* [-en, -ebb] mn **1.** pecsétellátott *Kinek szóūll ez a pecséttes level?* (Tk); **2.** pecsétellátott szennyezett *Ipp eszt a pecsétés nadrágot birtat fēvenni vasárnap?* (V)

pecsétgyűrű *pecsétgyűrű* [-t, -k, -je] fn kis lappal ellátott, pecsét nyomására is alkalmas gyűrű *A menyasszonynak igen szíp pecsétgyűrű is vóūt az ujján* (V)

pecsi *pecsi* [-t, -je] fn (gyerm) töpörtyű *Pēcsit észik Irénke, ugyi?* (S)

pecsmegel *pecsmegel* [-ek, -ész ~ -sz, -ēt ~ -t] tn ige babrál, pizmog *Mit pecsmegész avval a munkávā annyit!* (Bat)

pedál *pedál, peda* [-t, -ja] fn vmely gép, vagy szerkezet alkatrésze, amelyet lábbal nyomogatva kell hajtani *Nem kē ennek még bicikli, nem jéri a lába a pedált* (Vr)

pedáns *pedáns* [-an ~ -on, -abb] mn rendes *Kivűrű hējes, pedáns kisjánnak láccik* (Ti)

pedázik *pedázik* [-ok, -ol, -ott] tn ige sok pénzt keres *Ű most annyit pedázott ety hóunap alatt, hoty te ety fél évik se látol annyi pínszt* (Gl)

peder *pedēr* [-drek, -sz, -t] ts ige (szálakat) ujjai közt sodorgat *Hova kízűsz, látom, igem pedred a bajuszod* (Si)

pedig *pedig, pég, péjg* ksz **1.** noha, jóllehet *Mekharagudot, pég nem vóut rá oka* (Bo); **2.** nyomósító szóként, utalva egy korábban elhangzott intelemre *Montam pedig neki, hogy űjön a fenekin, de hát mám benne vóut a bengá* (Gl)

pediglen *pediglen* azonban *Asz pediglen hijába várja, hogy éjm mekszóllicsam* (Fra)

pedz *pedz* [-ett] ts ige **1.** (hal) harapdálja a csalétket *Méjk csak mos hajítottam be, osz má pedzi is* (Bf); **2.** érteni kezd *Na vjégre! Pedzed má, mit akarok mondani?* (Csf)

pedző *pedzőű* [-t, -k, -je] fn (horgászzsinóron) úszó *Husz fējeb a pedzőűt, mēr nem fogol ity semmit!* (Sza)

pégyápsza *pégyápsza* [-t] mn, fn **I.** mn semmirekellő *No, annak vam még ety pégyápsza fija!* (Szl); **II.** fn semmirekellő személy *Az én uram, hajja, egy naty pégyápsza* (Szl)

pehely *pehēj* [pējhet, pējhek] fn **1.** hópehely *Esik a hó, de mijen naty pējhegbe!* (He); **2.** (serdülő fiú arcán) puha szőrzet *Még alig ütökzik a pehēj az állán, de má a jányokot ní-*

zegeti! (Mi) [] *Ojan könnyü, mint a pehēj* 'nagyon könnyű'

pej *pēj* mn sárgásbarna színű ló *Szíp kis pēj csikóut ēlett a kanca* (Sza)

pék *pék* [-et] fn kenyeret, péksüteményt készítő szakmunkás *Az iccaka rosszul dóugozott a pék, sületlen a kenyír* (Mi)

pékség *pékség, péksjég, péksig* [-et, -ek, -e ~ -je] fn sütőde *Ojam meleg van nyáron a péksjégbe, hogy meg lehet pukkanni* (Tb)

pelargónia *pelargóunija, pelergónija* [~t, ~k, ~ja] fn muskátli; Pelargonium *Jaj, de szépek ezek a pelargóuniják!* (Fa)

példa *példa* [~t, ~k, ~ja] fn **1.** követendő magatartású személy *Bez-zeg a szomszít fiju nem regnál állan-dóan az annya nyakán. Példát vehetnétek rúla* (Gl); **2.** hasonló régebbi eset *Vóut rá példa, hogy, ahogy ēvittem a pijacra a tejet meg a to-jást, uty hosztam vissza* (A); **3.** matematikai, fizikai stb. feladat *Ojan nehéjsz példákot adnak fel ennek a pujának matematikábú, hogy az embērnek megál az esze* (Bo)

példakép *példakép* [-et, -ek, -e] fn követendő személy *Méjk sose gondōkosztam azon, hoty ki a példakjépm* (Hl)

példálóskodik *példálóskodik* [-ok, -ō ~ -ol, -ott] tn ige beszédben céloz vmire *Nem tudom, mit akār, de nagyom példálóskodott* (Ng)

példás *példás* mn a legjobb osztályzattal minősített *Az én fijam a magaviseletivē nindzs bāj, az min-*

djék példás, igaz, tanúni asz nem szeret (Csp)

például *például* hsz példaképpen *It vam például a televizijóu. Ki gondóta vóun ezelőjtt ötven évvē, hogy ijen is lesz?* (Mu)

pelenka *pelenka* [˘t, ˘k, ˘ja] fn csecsemő alsótestére csavart textil-darab *Nem győžöm mosni eszt a sok pelenkát* (P)

pelenkaöltés *pelenkaöltés, pelenkaöltés* [-t, -e] fn beszegésnél használt öltés *Éjn nem tudok pelenkaöltissē vārni* (Csn)

pelerin *pelerin perelin* [-t, -ek, -e ~ -je] fn széles körgallér ruhán *Rígen divat vóut perlinnē vārni a ruhát* (T)

pelerines *pelerines, perelines* mn ruha széles, hajló körgallérral *Nagyanyámnak még mindjég megvan a perelinus ruhája a sifomba* (Nbe)

pelyhedzik *pějhedzik* tn ige (serdülőnek) serken a szakálla *Má naty fiju Kárōjka, tán az álla is pějhedzik* (Csl)

pelyhes *pějhes* [-en, -ebb] mn **1.** pehelytollakkal borított *Ja, de szertem a kislibóukot, mikōr még ijen kis pějhesek!* (Csl); **2.** apró pehelyszerű szőrzettel borított *Má pějhes az álla, oszt asz iszi, neki má mindent lehet!* (Fr)

pelyva *pějva, péjva* [˘t, ˘ja] fn polyva *Hos csak ety kis pějvát a hász főjgyire, hat kössön a sár!* (Bat) [] *Van annyi belőjlle, mint a pějva 'sok van belőle'*

pelyvás *pejvás, péjvás* [-t, -a ~ -sa] fn faláda pelyva tárolására *Jányom, tedd idēb a péjvást!* (Fp)

pelyvarázó *pějvarázóu* [-t, -ja] fn pelyvát különválasztó alkatrész a cséplőgépen *Mos csináták meg a pejvarázóut, ē vóut törv ē* (D)

pelmenyi *pelmenyi* [-t, -je] fn orosz húsos derelye *A pelmennyibe reszelem a hagymát, oszt ety kis vízzē keverem össze a darát huzsba* (Sz)

pemete *pemete* [˘t, ˘k, ˘je] fn kenyérsütő kemence tisztítására való seprű *Acs csak a pemetét, hat seperjem ki a kemencét!* (Gy)

pemzli *pemzli* [-t, -k, -je] fn ecset *Kéjne venni ety pemzlit, mer a rjéjginek hullik a szőre* (Kb)

pendely *penděj* [-t, -ek, -e ~ -je] fn (rég) **1.** hosszú ing, a gyerekek egyetlen nyári viselete *Ety szál penděj vóut rígen a pujákon egisz nyáron* (Si); **2.** vászon alsószoknya *Ugy táncōt a jányot, hogy a pendeje a nyakába vóut* (E)

pendelyes *pendejes* [-en] mn pendelyt viselő *Má nekem rígen nadrágom vóut, a szomszít fíjút még mindik pendejesen járatta az annya* (Kg)

penderít *penderit, penderít* [-ek, -ē ~ -el, -ett] ts ige (tn is) vhova lök, taszít *Ojat penderitek rajtat, hogy az udvarig mek se ász!* (Ts)

pendít *pendit, pendít* [-ek, -ē ~ -el, -ett] ts ige **1.** megpenget *Pendics má valamit azon a gitáron, haty hālom mit tudol!* (Mi); **2.** megemlít *Azír pendizs meg előjtte még eccēr, má csak kíváncsiságbul is, hogy mit fok hozza szóyni* (Bf)

penecilus *penecilus* [-t, -ok, -a] fn zsebkés *Ojan éles ez a penecilus, mint a beretva* (Pk)

penel *penēl* [-ek, -ēs ~ -sz, -ēt ~ -t] tn ige fut *Penēt, mikor éjngem meglátott!* (Bá)

penerospóra l. **peronoszpóra**

penész *penész, penisz, penyész, penyisz* [-t] **1.** nedves anyagon képződő gombás, zödes réteg *Minek hatyad, hogy aszt a kenyeret megegye a penyész?* (Csp); **2.** fene, nyavalya *Na, akkor egye meg a penyisz!* (Pk)

penészedik *penészedik, penyészedik, penyiszedik* [-ett] tn ige **1.** penészessé válik *Monygyad má, minnek kēlet neki az a rengeteg buza? Csak ot penyiszedik rájta* (T); **2.** tesped, unatkozik *Ki nem mozdúna ez a jány sehova, it penyészedik ebbe a szobába* (Ge)

penészes *penyészés, penyiszes* [-en, -ebb] mn penésszel lepett *Nem fogyot ki jóul a sonka a télen, azír ijem penyiszes* (Csn)

penészke l. **papsajt**

penészvirág *penyészvirág, penyisvirág* [-ot] fn sápadt, csenevész gyerek *Eszik is jóul ez a puja, mégis ojam, mint a penyisvirág* (Sze)

penete l. **pemete**

penetélés *penetéjllés* [-t] fn a kemence kiseprése *Hagy mán abba a penetéjllést!* (Rf)

peng *peng* [-ett] tn ige (hús, fémtárgy ütésre) lassan elhalkuló zenei hangot ad *Ha szípem peng a kasza, akkor jóul acéjlbú csináták* (J)

penge *penge* [-t, -k, -je] fn vágó- v. szűrőeszköznek vasból, acélból készült éle lapja, lemeze *Ojam finom pengéjje van ennek a kéjsnek, hogy beretvákozni lehetne vele* (Th)

penget *penget* [-ek, -el, -ett] ts ige **1.** húros hangszeren játszik *Hos csak ki a citerát, osz penges nekünk valami jóul nóutát!* (Dr) **2.** fémből készült lemezt ütöget, megpendít *Pengesse má meg eszt a kaszát, nincs ez megrepedve?* (Té)

pengő *pengőj* [-t, -k, -je] fn régi magyar pénznem *Vóut ugy niha, hogy alik kerestem ety-két pengőjt egy nap* (Sz)

penitencia *penitencia, penitencia* [-t, -ja] fn **1.** (katolikusoknál) a gyónóra kiszabott ima *Ezír bisztos kapok vaty három mijatyánk penitenciját* (Pr); **2.** büntetés (tréf) *Mit kaptál penitencijára az asszonytul?* (Ho)

penna *penna* [-t, -k, -ja] fn **1.** író toll *Hány kopek ety penna?* (Bd); **2.** tollhegy *Rosszul ir ez a penna, ki kéjn cseréjni* (Bó)

péntek *péntek, pintek, pjéntek* [-et, -je ~ -e] fn a hét ötödik napja *Pinteken sütöt kenyír keletlem marad* (Pk) [] *Hóunapután, kiskedden, bornyunyúzóul pnteken* (gyerm) 'bizonytalan idő múlva, soha' (Si)

pénz *pjénz, péz, pínz, pindz* [-t ~ -et, -ek, -e] fn fizetőeszköz *Viszket a mörkom, pínst fogok kapni* (He) [] *Se pénsz, se posztóul* 'a befektetés és a remélt haszon is odaveszett'; *Rosz pindz nem vész el* 'a rossz ember megmenekül a bajból is'; *A búri alatt is pinz van* 'sok pénze van'; *Ugy ismerem má, mint a rosz pínst* 'jól ismerem'; *Megíri a pínzit ű is* 'ő is jópipa'; *Megnízi, hova teszi a pínst* 'takarékos'; *Mindem pínst megír* 'nagyserű, remek'; *Nem lo-*

pom én a pínst 'nem pazarolom a fáradságos munkával szerzett pénzt'; *Pínst számolva, asszony vërve jóu*; a) 'a pénzt meg kell számolni'; b) 'veréssel is lehet nevelni a feleséget' (Tg)

pénzbüntetés *pjénzbüntetés, pínzbüntetés* [-t] fn (a törvény megszegése miatt) megszabott összeg kifizetésére való kötelezés *Nem kívánok neki semmi rosszad, de ety kis pínzbüntetist igazán a nyakába sóuszhatnánk, hogy ety kicsit süne le a csirája* (G)

pénzecske *pjénzecske, pínzecske* [˘t, ˘je] fn összerakosgatott kevés pénz *Hát az én anyámnak má ety kevés saját pínzecskeje se lehet?* (Ksz)

pénzéhes *pjénzéhes, pínzéhes, pindzéhes* mn pénzsóvár, kapzsi *Hogy lehet valaki ennyire pínzéhes?* (R)

pénzel *pjénzel, pínzél, pindzel* [-ek, -ész ~ -sz, -ēt ~ -t] ts ige pénzzel támogat *Pínzéli a fíját, míoútta bejutott az orvasira* (Tg)

pénzes *pjénzes, pínzes, pindzes* [-en, -ebb] mn **1.** gazdag, jómódú *Ijen jóu pínzes fíju kén az én jányomnak is* (Mi); **2.** pénztartó *Magyarbú hosztuk eszt a kacsingatóu pjéndzes tárcát* (Mf)

pénzezsák *pjénzezsák, pinzezsák* [-ot, -ja] fn gazdag, fukar ember *Az a vím pjénzezsák még mindjég jél?* (Ti)

pénzforrás *pjénzforrás, pínzforrás, pindzforrás* [-t, -a] fn (ritk) az, akitől, ahonnan pénzt szerezhetünk *Jóu pjénzforrásra léhetet, hogy ojan jóu megy neki!* (Bsz)

pénzhiány *pjénzhiány, pínzhiány* [-t, -a] fn (ritk) pénzüsszeg elégtelen volta *Meddig lehet még kibírni eszt az állandóu pínzhiányt?* (Cs)

pénzkérdés *pjénzkérdés, pínzkérdés* [-t] fn (vál) anyagi, pénzügyi kérdés *Hogy idejibe csinál-i meg a munkát vagy nem, az nemcsak pínzkérdés* (Mi)

penzli l. pemzli

pénzüsszeg *pjénzüsszeg, pínzüsszeg* [-et, -ek, -e ~ -je] fn (ritk) bizonyos összegű pénz *Mán nem is emlékszek rá, hogy mennyit mondog, de jóu naty pínzüsszegegrül vóút szóu* (Pr)

pénzsegély *pjénzsegéj, pínzsegéj* [-t] fn pénzben nyújtott segély *Még jóu, hoty kaptam ety kis pjénzsegéjt ére a töröt lábomra* (Ah)

pénzsóvár *pjénzsóvár, pínzsóvár, pínsóvár* [-on, -abb] mn (ritk) pénz után sóvárgó *Éjn nem vagyok pínzsóvár, de a potya pínz nekünk is jóul jönne* (Ko)

pénzszúke *pjénzszúke, pínzszúke, pínzszúki* fn (szragos) az az állapot, amikor kevés pénz van *Adnéjk neket szivessen, de most éjn is pjénzszúkibe vagyok* (Ge)

pénztár *pjénztár, pínztár, pindztár* [-t] fn pénz tárolására szolgáló helyiség *A pínztár nyitva van, nem látta?* (Si)

pénztárca *pjénztárca, pínztárca, pínztárca* [˘t, ˘k, ˘ja] fn a pénz tartására szolgáló tárca *Tedd a bésőű zsebbe aszt a pínztárcát, mér még ki tanál-i huzni túled valahon* (Pk)

Vö.: **bugyelláris**

pénztárnok l. pénztáros

pénztáros *pjénstáros, pinsztáros* [-t, -ok, -a] fn a pénztárcát kezelő személy *A pinsztárost nem látták ěrefele?* (Tg)

pénzváltás *pjénzváltás, pinzváltás, pinzváltás* [-t] fn állam pénznevének leértékelése *Ipp akkor akartunk menni a városba lakni, mikor bejött a pinzváltás* (Kd)

pép *pép* [-et, -je] fn vízben főtt puliszkaszerűen elkészített reszelt tészta, zsírral v. tejjel fogyasztható *Megreszelem a tjéosztát vacsorára péjpnék* (Pf)

pepecsel *pepecsel* [-ek, -ész ~ -sz, -ēt ~ -t] tn ige (vál) **1.** aprólékosan babrál vmilyen munkával *Nem mindenki pepecselhet annyit ety kézi-munkával* (Cs); **2.** fölöslegesen piszmog *Jāj, uty tut pepecselni mindennē, hogy má sokszor a nyavoja kivēr* (Fra)

pepita *pepita, pepite* mn sötét és világos kockából álló minta *Ebbül a világos pepita anyagbú vettem egyg őjtőűre valóut* (Gl)

per *pēr* [-t, -ek, -e] fn jogi vita eldöntése bírói eljárással *Kibzējítek, hát nem pērt akar a nyakungba ezír a semmisígír!* (Kd)

perc *perc* [-et, -ek, -e] fn **1.** hatvan másodperc *Má megjént sijjet ez az óura vaty tisz pērcet* (V); **2.** rövid idő *Jaj, jóu fiju, nincs ety perce se méjk, hogy ěment apátok* (Ba); **3.** időpont *Mos má bárméjk pērdzbe hazajöhet* (Té); **4.** rövid, eseménydús, felejtethetlen időtartam *Aszt a pērcet séjnkinek se kívánom, amit én akkor átjéltem* (Bcs); **5.** percnyi *Sijjete, nincs ety pērc időüm se* (H)

perceg *pērcég* [-ett] tn ige **1.** serceg *Jaj, hoty pērcég ez a zsir!* (Mi); **2.** sercegő, pattogó hangot ad *Halot, hoty pērcég a szu a fába?* (Ksz)

percegtet *pērcektet* [-ek, -el, -ett] ts ige szór, hint *Pērcektezs meg aszt a szalonnát ety kis sóuvā!* (Sz)

percenet *pērcenet* [-et] fn perc, pillanat *Ety pērcenetet se kē várni* (Bo)

percent *percent* [-ek, -ē, -ett] tn ige orsóval pattanó hangot hoz létre *Űgyesem percent má az orsovā* (Fp)

perces *perces* mn valamennyi percig tartó *Hány perces ez a szünet?* (Cs)

percli *percli* [-t, -je] fn kenyérvég *Uty szeretem a perclit, ha jóu ropogóus* (Tú)

percmutató *percmutatóu* [-t, -ja] fn a percek jelző mutató az órán *Ojan ez az óura, hogy még a percmutatóu is pontoson jár!* (Tg)

percnyi *percnyi* mn, fn **I.** mn kb. egy percig tartó *Ety percnyi megállásom se vóut egjész nap* (Tk); **II.** [-t] fn bizonyos számú percig tartó út *Messze vam még a busz megállóu – Á, alig nihány pērcnyire innen* (T)

perdit *perdit* [-ek, -ē ~ -el, -ett] ts ige gyors tempóban rak *Mám megint ojan tüzet perditetté, hogy nem lehet megmaradni a házba* (Pk)

perdül *perdül* [-ök, -űsz ~ -sz, -üt ~ -t] tn ige tengelye körül hirtelen megfordul *Pērdűt-fordűt, osz má vóut terűj asztalkám* (B)

perec *perec* [-et, -ek, -e] fn kettős hurokba v. karikába font ropogós sütemény *De rígen ettem jóu ropogóus percet!* (Sz) [] *Kerek perec*

megmonta neki 'köntörfalazás nélkül megmondta' (Gl)

pereces *pereces* [-t, -ek, -e] fn peracet árusító személy *Rígen az ucacán járt a pereces, oszt asz hājtogatta: peracet vegyenek, peracet!* (Mi) [] *Hajti, mint a pereces 'ugyanazt ismételteti'* (Hl)

pereg *pereg* [-rgett] tn ige szemként hullik *Má pereg a kalázbul a szem, nem tudom, mikor akārnak aratni* (T)

perel *perēl* [-ek, -ēs ~ -sz, -ēt ~ -t] tn (és ts) ige veszekszik *Nem az övéj az igazs, hijába perel* (Mu)

perem *perem* [-et, -e] fn vminek a széle *Ősszgyūlik e á must á prés peremin* (Nd)

pereputty *pereputty, pereputy* [-ot, -a] fn rokonság *Elik, ha egy beteszi a lábát a faluba, ugy mekteccik neki, hogy hozzi magával a pereputtyát is* (Gl)

pereskedés *pereskedjés, pereskedis* [-t, -ek, -e] fn a pereskedik ige cselekvése *Világíletembe kerűtem a pereskedist* (Bt)

pereválka *pereválka* [˘t] fn vasúti átrakodó hely *A pereválkán nem szívesen dóygoznék* (Bá)

perfekt *pērfekt* hsz tökéletesen *Magyar az ura, de perfeg beszil oroszul* (Cs)

pergamentkörte *pergamenkörte, pergamenkörti* [-t, -k, -je] fn nagy, sárgászöld színű körtefajta *A pergamenkörtéjbű én is viszek egy óutást* (Ba)

pergel *pērgel* [-ek, -ēs ~ -sz, -ēt ~ -t] ts ige pirít *Pērgelek ety kis hagymát a levezsbe* (V) [] *Kutyafűle pērgēvē 'kár a szóért'* (V)

pergelica *pergelica* [˘t, ˘ja] fn zöldségleves *Izlik a pergelica?* (Bat)

perget *pērget* [-ek, -ē ~ -el ~ -sz, -ett] ts ige (tn is) **1.** lépből gyors forgatással mézet nyer *Na, jövőjre, ha jélünk, nem pergetünk: kipusztútak a mjéhecskék* (Pf); **2.** gyorsan hajt *Uty pergēt avval a motorrā, hogy nem únéjk fē hozzá egy vagyonzér* (Gy); **3.** maggal, cukorral, sóval pótlólag megszór *Eszt á táqbláqot még nem pērgettük* (Nd)

pergető *pērgetőjű* [-t, -k, -je] fn méz pergetésére szolgáló, kézzel forgatható szerkezet *Forgasz lassabban a pērgetőjűt, mēr szítveri itt az egisz mizet* (Tg)

pergő *pergőjű* [-t, -k, -je] fn **1.** kis kolomp *Pērgőjűt kötök a bárány nyakába, hogy ne kóborojon el* (Si); **2.** galambfajta *Ety páqor pērgőjű minden kiváqnsáqgom* (Br) [] *Illik rá, mint kutyára a pērgőjű 'nem illik rá'* (Si)

perje l. **pernye**

perkli *pērkli, pertli* [-t, -je] fn fűzőszalag, zsinór *Pērkli kē a ruha ujjába huzni* (Bat)

perköltés *perkőjűccsjég, perkőjűccsig* [-et, -ek, -e] fn perrel járó költségek *Sok vóut a perkőjűccsig?* (Kd)

permet *pērmet* [-et, -e] fn szétpermetezett folyadék *Ugy láqtom, sokát segített á pērmet á fáqkon* (Nd)

permetcsó *pērmetcsű* [-t, -k, -je] fn permetezéshez használt cső *Tārcs fējebb ászt á pērmeccsűt!* (Br)

permetes *pērmetes* mn permettől nedves *Ne egyed ászt a szőjűlőjűt, pērmetes!* (Pf)

permetez *pērmtez* [-ek, -ē ~ -el, -ett] ts (és tn) ige (folyadékot) apró cseppekben fecskendez *Mi ellem pērmtezē, szomszjéd?* (K)

permetezés *pērmtezjés, pērmtezís* [-t, -e] fn a permetez ige cselekvése *Hőynap ha jóy időy lesz, mekkezdük a pērmtezíst* (Ts)

permetező *pērmtezőy* [-t, -k, -je] fn permetezésre használt készülék *Látom, magának is rézbül van a pērmtezőyje* (Csl)

permetezőgép *pērmtezőyigéjp* [-et, -ek, -e ~ -je] fn permetezésre való gép *Vam má pērmtezőy géjpe a kölhoznak is* (Tg)

permetlé *pērmtejlé, pērmtejléj* [-t, -je] fn vízben oldott permetezőszer *Sijjes má avvā a pērmtejlévē!* (E)

permetvíz l. **permetlé**

pernye *pērnye* [~t, ~je] fn elégett anyag szállingózó égéstermeke *Gyere el attul a tüszű, mēr rát szāl a pērnye!* (Bs)

pernyellő *pēryjellőy* mn apró cseppekben hulló *Csak ety kis pēryjellőy essőy esett* (Dr)

peronoszpóra *perenoszpóyura, pereneszpóyura* [~t, ~ja] fn **1.** szőlőt támadó gomba *Permetezni kē a szőyüllőyit, mēr ēlepi a perenoszpóyura* (Be); **2.** gombabetegség *Asz monygyák, ez a mireg jóy a perenoszpóyura ēlen* (E)

perpatvar *pērpatvar* [-t, -ok] fn veszekedés *Vóyt ott ojam pērpatvar, hogy az utra is kihallaccott* (Ba)

persely *pērsěj* [-t, -ek, -e ~ -je] fn **1.** keskeny nyílású doboz pénz gyűjtésére *Nem akarom fēvātani eszt a*

pínszt, mer a pērsějbe szántam (R); **2.** vascső a kerékagy belsejében *Ha nem vóyn a pērsěj, ēkopna a kerek* (Bf)

persze *pērsze* msz, hsz **I.** msz **1.** (igenlő feleletként) természetesen, hogyne *Jösz te is? – Pērsze!* (Cs); **2.** beszéd közben annak kifejezésére, hogy a beszélő vmit magától értetődőnek tart (gúny) *Pērsze, āra má nem emlíkszik, hogy az ű anyya hogy viselkedett velünk szembe!* (Tg) **II.** hsz (hangsúlytalanul) természetesen *Ű persze mindig megteszi a cirkuszt a lakadalomba, akárhol is vagyunk* (Si) [] *Pērsze, ha nem tetű, sērke 'mindenképp neki van igaza'* (Si)

perszóna *pērszóna* [~t, ~k, ~ja] fn megvetésre érdemlő nőszemély *Nahát, csak egy utálatos pērszóna ez a Mari!* (Cs)

pertli *pertli* [-t, -je] fn **1.** keskeny pamutszalag (elav) *Pertlit huzott a függöny korcába* (Cse); **2.** cipőfűző *Közs má meg a pertlit!* (Bk)

pertu *pērtu* [-t, -ja] fn tegező viszony *Mijóta tegezed űtet? – Ó, még a mūt éjvem megittuk a pērtut* (Mi)

perzsaszőnyeg *pērszaszōyenyeg* [-et, -ek, -e] fn (ritk) gazdagon mintázott keleti szőnyeg *Ez az a pērszaszōyenyeg?* (Ho)

perzsel *pērszel* [-ek, -ēs ~ -sz, -ēt ~ -t] ts (és tn) ige **1.** (láng nélkül) vmit a felületén éget *Szalmāvā perzsētítek a disznóyt?* (Tát); **2.** szárítva éget *Fog esni az essőy, mer igem pērszel a nap* (Sz)

perzselés *pērszeljés, pērszelís* [-t, -ek, -e] fn a perzsel ige cselekvése

Kevéjs vóut a szāma a pērszeljéshe
(M)

perzselődik *pērszelőődik* [-ök, -ő ~ -sz ~ -öl, -ött] tn ige **1.** felületén láng nélkül pörkölődik *Na, hoty pērszelőődik a malacka?* (Ho); **2.** napmelegtől lesül *Gyere má be, ne pērszelőöggy azon a főróu napon* (Gl)

pesti *pesti* mn Pesten élő (személy) *Uty hallom, valami pesti vendígek vannak itt a szomszídba látogatóba* (G)

pestis *pestis* [-t, -e] fn járványos állatbetegség *Vóut uty, hogy a fél faluba kipusztította a pestis a disznóykat* (Tk)

peztonka l. **peztra**

peztonkál l. **peztrál**

peztra *peztra* [˘t, ˘k, ˘ja] fn gyerekre vigyázó, rá gondot viselő lány *Julis vóut a peztra, mig én a mezőjn vóutam* (Ho)

peztrál *peztrál, peztráll* [-ok, -ász ~ -sz, -át ~ -t] ts ige gyereket gondoz, ügyel *Ém peztrátam az unokákat, mind a kettőjt* (Kb)

pete *pete* [˘t, ˘k, ˘je] fn megtermékenyített petesejt *Méjg a léjgy is ojan hējre raki a petéjit, ahom vídve van* (B)

petél *petél, petíl* [-t] ts ige (hím madár) megtermékenyít *Ez a kokas mán a hārmadik tyukot petíli mijóuta it vagyok* (S)

peterák *peterák* [-ot, -ja ~ -a] fn rizzsel, kásával töltött tojáshéj *Szerezzük mink a peterákat* (Bo)

petrecsél *petrecsél* [-ek, -sz, -t] tn ige beszélget, szórakozik *Őszeüttek az asszonyok petrecsényi* (Sza)

petrence *petrence* [˘t, ˘k, ˘je] fn két rúdon elvihető széna- v. takarmánymennyiség *Csak petrencébe raktuk, hoty könnyeb legyen ēvinni* (Sz)

petrezselyem *petrezsejem, petri-zsejem* [-jmet, -jme] fn illatos konyhakerti növény; Petroselinum hortense *Ugorj csak, hozz ecs csomó petrezsējmet a kerbű!* (Cse) [] *Petrezsējmet árul* '(lány) táncpartner hiányában egy helyben ül' (Ho)

petró *petróu* [-t, -ja] fn petróleum *Petróvā pucótam a kilincset, azir ojam fīnyes* (Pk)

petrólámpa *petróulámpa* [˘t, ˘k, ˘ja] fn petróleumlámpa *Egy jóu petróulámpa még mindig jóu a házná!* (J)

petrós *petróys* [-an ~ -on, -abb] mn **1.** petróleummal átítatott *Lök ki a házbul aszt a petróys ronygyot, ne bűdösöggjön itt!* (Bsz); **2.** petróleummal szennyezett *Mitű ijem petróys a kezed?* (Gl)

petruska l. **petrezsejem**

petyázik l. **pitykézik**

petyeg *petyeg* tn ige szakadozik *A mán rosz, ha tekerískor petyég a fonal* (S)

petyhed *petyhed* [-ett] tn ige romlik, melegtől áporodik *Rag mán el eszt a hust, ne petyheggyen itt ebbe a melegbe!* (Bo)

petyhedt *petyhett, petyhütt* mn erőtlen, ernyedő *Mitű vagy ijem petyhüt mámma?* (Be)

petyhüdt l. **petyhedt**

petty *petty, pety* [-et, -ek, -e] fn környezetétől eltérő színű kerek folt *Hány pety van azon a katicabugáron?* (Si)

pettyes *pettyes* [-en, -ebb] mn pettyekkel tarkázott *Jaj, de szíp pettyes kötőd van, te jány!* (Tát)

pezsdül *pezsdül* [-t] tn ige forrásnak indul *Níz má mek, te jobban látod, pezsdül mán az a bor?* (Ng)

pezseg *pezseg* [-ett] tn ige (folyadék) apró buborékokat ereget *De jóul pezseg ez az ásványvíz!* (Ts)

pezsgő *pezsgő* [-t, -k, -je] fn **1.** szódabikarbóna *Íg a gyomrom, veszeg be ety kis pezsgő* (K); **2.** borból érlelt szeszes ital *Viszē neki egy űvek pezsgő* (Ts)

pezsgős *pezsgős* [-ön, -ebb] mn folyadék, amely pezseg *Ety kicsit mék pezsgős ez a bōr, de azír má meg lehet inni* (Csn)

pezsgőspohár *pezsgőspohár* [-t ~ -poharat, -ok ~ -harak, -a ~ -pohárja] fn talpas pohár pezsgő ivására *Hat szép pezsgőspohárt kaptam ajándégba* (V)

pezsgőzik *pezsgőzik* [-ök, -ő ~ -öl, -ött] tn ige pezsgőt iszik *Ífél után má csak pezsgősztünk* (T)

pfuj *pfuj* isz undor, nemtetszés kifejezésére *Pfuj, még ijek ki is ējteni a száján!* (Kf)

phú, phű, pü isz nagy meleg kifejezésére *Phű, nem is tudom, mikor vóut ijem meleg!* (R)

pí *pí* isz baromfi hívószava *Pí-pí-pí, pipikém, pí-pí-pí!* (I)

pia *pia* [-t, ~k, ~ja] fn szeszes ital *Valami piját hosztatok legaláb magatokkal?* (Cs)

piac *pijac* [-ot, -ok, -a] fn **1.** hely, ahol az engedélyezett adásvétel fo-

lyik *Mety hómap a pijacra, ánygyóu?* (Tg); **2.** eladási lehetőség *Hetfün sosincs ojan jóu pijac, mint csütörtökön* (Csf)

piacol *pijacol* [-ok, -ōsz ~ -sz, -ōt ~ -t] tn ige piacozik *hogyne lenne pínzek! Pijācōlt eleget az annya* (Bf)

piák *pijak* [-ot, -ok] fn részeges személy *Mijóuta csak ismerem, mindig ijen naty piják vóut* (T)

piál *pijal, pijal* [-ok, -ász ~ -sz, -át ~ -t] ts és tn ige (szeszes italt) iszik *Pijálunk valamit?* (Cs)

piálka *pijalka* [-t, ~k, ~ja] fn kis pálinkás pohár *Megivott ety pijáoká szeszt* (Br)

piás *pijas* [-an ~ -on, -abb] mn ittas *Hagyd a fenébe! Nem látot, hogy mijem pijás?* (Asz)

picetget *picetget* [-ek, -sz, -ett] ts ige gyakran aprókat lök, taszít *Nyom má meg rendesem, mit picetted!* (D)

picék l. **pecek**

pici¹ *pici* [-t] fn hús zsírban kisütve *Ídes, früstökre picit süssön* (Csn)

pici² *pici* [-t, -k] mn, fn **I.** mn **1.** igen kicsi *Ipp aszt a picit tuttat kiválasztani?* (Cs); **2.** keveset, kis ideig (ritk) *Űjenek még ety picit, hova sijjetnek annyira?* (Cs) **II.** fn **1.** kisgyermek *Jaj, de aranyos az a pici!* (Mi); **2.** ált. gyerek kedveskedő megszólítása *No, mennyünk, picim* (Si)

picirke l. **pecérke**

picinkó *picinkó* mn apró, parányi *Sok a picinkó idén a busába* (Fp)

picinyó l. **pirinyó**

picők *picők* [-öt, -je] fn ék alakú vászondarab a zsák szájának bővíté-

sére (betét) *Fējeb vārd aszt a picōj-kōt, jányom!* (Np)

picőke l. **picők**

picsa *picsa* [˘t, ˘k, ˘ja] fn (durva) **1.** (szitkozódásban) női szeméremtest *Menny a picsába!* (B); **2.** (tiltakozás, elutasítás kifejezésére) még mit nem! *Hogy a picsába tud ijjet méjk ki izs gondōni!* (Bá); **3.** (beleegyezőleg) magától értetődik *Hát hogy a picsába ne!* (Tg)

picsányi *picsányi* mn kicsi, apró növésű (durva) *Alig ety picsányi az a ján, de szája az van jóy nagy* (Gl)

picsog *picsog* [-ok, -ō ~ -ol, -ott] tn ige (gyermek) pityereg *Ne picsogj mán!* (Mu)

pige *pige* [˘t, ˘je] fn (elav) bige *A maji fijatalok nem is tuggyák, mi az a pige* (D)

pigézik *pigézik, pigézik* [-ek, -el, -ett] tn ige (elav) bigézik *Jóy pigéjsztünk a mút vasárnap* (D)

pigre l. **pige**

pigők l. **pihe**

pihdunna *pidunna* [˘t, ˘k, ˘ja] fn pihével tömött dunyha *Kéjt pidunnát attam a jányomnak* (Np)

pihe *pihe* [˘t, ˘k, ˘je] fn apró hely *Annyi pihéjm vóyt, hogy attam is ē belőjille* (Sze)

pihely l. **pihe**

pihen *pihen* [-ek, -sz, -t] tn ige **1.** erőt gyűjt *Ez á fá táváj sokát tērmett; áz idéjm pihen* (Nd); **2.** (mozgás, munka után) nyugalmi állapotban van *Pihennyünk má ety kicsit, mer má ömlik rullam a viz* (Ge)

pihenés *pihenés, pihenés* [-t, -ek, -e] fn a pihen ige állapota *Ez a kis pihenés séjnkinek se ártott* (Tát)

pihent *pihent* [-en, -ebb] mn pihenéstől erős *Gyere csag, gyere! Ijem pihent embēr kē nekünk* (Np)

pihentet *pihentet* [-ett] ts ige **1.** engedi, hogy pihenjen *Mi a bāj, sóygor? – Semmi, csak a lovakot pihentetem szeginyeket* (Sza); **2.** (testrészt) kímél, nem foglalkoztat *Hagy má abba aszt az ōlvasást, pihentezsd a szemed ety kicsit!* (Bá)

pihés *pihés* [-en, -ebb] mn pihével borított *Ojam pihés vagy jóy fiju, mintha ruhástú aluttá vóyna* (Bd)

pihaplan *pipaplan* [-t, -ok, -a ~ -ja] fn pehelyaplan *Ez a pipaplan feljér egy dunnával is!* (H)

pikac *pikac* [-ot, -a] fn asztagolásnál használt hosszú farúd *Emēt fejjébb aszt a pikacot, mer nem jérem ē!* (Fp)

piké *piké, pike* [˘t, ˘je] fn kidomborodó mintájú pamutszövet *Fejjér pikéj bluzba ment a tempomba* (E)

pikíroz *pikíroz, pikkíroz, pikéjroz* [-ok, -ol, -ott] ts ige palántát átültet más melegágyba *Mink má pikírosztuk a paradicsomot* (Mi)

pikírozás *pikírozás, pikkírozás, pikérozás* (-t, -a) fn a pikíroz ige cselekvése *Má a jövőj hétem lehet kezden a pikírozást is* (Sz)

pikírozó *pikírozóy, pikkírozóy, pikérozóy* [-t, -k, -ja] fn az a személy, aki pikíroz *A pikírozóyuk má rik hazamentek* (Kd)

pikkel *pikkel* [-ek, -ész ~ -sz, -ēt ~ -t] tn ige ellenszenvét érezteti *Nem akarok elkísni, mer má így is pikkel rám a főjnök* (Cs)

pikkely *pikkēj* [-t, -ek, -e] fn halak testét borító vékony, kerek lemez kék összessége *Ucs csuszik a kezembe a hal, hogy alik tudom lakapārnī rulla a pikkejt* (Bt)

pikkelyes *pekkejes* mn pikkelyekkel borított *Eszt a ponytyot csak azír nem szeretem, mer ojam pikkejes* (Csl)

pikle *pikle* [˘t, ˘je] fn (malom) búzát lisztté őrlő henger *Indizs meg a pikléjt!* (Fp)

pikó *pikóy* [-t, -ja] fn horgolt csipke szélén levő fülecske *A jetykendőjijn körül pikóy vóyt* (R)

piktorozás *piktorozás* [-t, -a] fn falfestés *Húha, náltok igen naty piktorozás fojik!* (Si)

pikula *pikula* [˘t, ˘k, ˘ja] fn kis fúvós hangszer, okarina *Ne add a kicsinek aszt a pikulát, mer dara-bokra megy, ha leejti!* (Hl)

pikulázik *pikulázik* [-ok, -ol, -ott] ts ige (tn is) okarinán játszik *Kárōj estínkint pikulázot, mig megvóyt a pikulája* (Hl)

pilátus *pilátus* mn **1.** sovány *Há eszē, nem leszel ojám piláqtus* (Br); **2.** beteg *Még mindik piláqtus vágy?* (Br)

pilla l. **pille**

pillanat *pillanat, pilanat* [-ot, -a ~ -ja] fn **1.** nagyon rövid idő *Ety pilanat vóyt az egisz, mek se tuttam mozdúni* (Ksz); **2.** időpont *Má bármék pillanadba it lehet, várj ety kicsit* (Bó)

pillancs *pilancs* [-ot, -ok, -a] fn méceses *Tőjccs olajat a pillanadz-*

ba, mer ebbe a vihārba ugyis kikapcsolik a villany! (Kd)

pillangó *pillangóy* [-t, -k, -ja] fn lepke *Jaj, de gyönyörű pillangóy!* (Gy)

pille *pille* [˘t, ˘je] fn forralt tejet borító hártya *Ki szereti a pillét?* (Ho)

pillengő *pillengőj* [-t, -je] fn **1.** fülcimpa *Mik kicsi a jány, addik kē kifuratni a pillengőj* (Bf); **2.** taraj *Szíp pillengőjje vān ennek á kokásnák* (Br); **3.** bőrlebeny a tehén nyakán *Befekütt ez a tehem valami pocsojába, még a pillengőjje is csupa egy merőj sár* (Sz)

pillentyű l. **pillengő** **1.**

pillér *pillér, pilér* [-t, -ek, -e] fn ház tartóoszlopa *Te izs gömbejüre akarot csinátatni a pillért?* (Té)

pillés *pillés* [-en, -ebb] mn pillével fedett *Hijába is rimánkodott neki, nem iszi meg a pillés tejet* (Pk)

pilóta *pilóta, pilóyta* [˘t, ˘k, ˘ja] fn repülőgép vezetésére képesített személy *Az onokám csak pilóyta akar lenni, ha megnyőj* (Gl)

pimasz *pimasz* [-ul, -abb] mn arcátlan *Inkább aval a naty pimasz fijával törőjdnē!* (Cs)

pimaszkodik *pimaszkodik* [-ok, -ō ~ -ol, -ott] tn ige pimaszul viselkedik *Velem ne pimaszkoty, te taknyos, mer minygyá nyakon vērlek!* (Cs)

pimpi *pimpi* [-t, -je] fn (gyerm) krumplióétel *Ugyi, mijem finom ez a pimpi, drágaságom?* (E)

pina *pina* [˘t, ˘ja] fn (durva) női nemi szerv *Nem látott ez mék pinács, csak a szája nagy* (Tg)

pinajdo *pinájdo* [˘t, ˘k, ˘ja] fn (tréf) nő *Erity, te vím pinájdo!* (Br)

pince *pince, pinece* [˘t, ˘k, ˘je] fn **1.** föld alatti helyiség épület alatt *Má megjéint elöntötte a viz a pincét!* (Bs); **2.** borospince *Ety teli pince bõrja vóyt a mút éjven, de má alig vam belõjle* (Mf)

pinceajtó *pinceājtóy, pinceceāj-tóy* [-t, -k, -ja] fn pince ajtaja *Min-djég nyitva ál az a pincejtóy, mint a majd megmondom micsoda!* (Mu)

pinceboltozat *pincebóytozat* [-ot] fn pince mennyezete *De alacsony ez a pincebóytozat!* (Bá)

pinceföld *pincefõjüd* [-õt ~ -et] fn pince alja *Évrül évre sijjed ez a pincefõjüd* (K)

pincegádor *pincegádor, pincegátor, pincegáter* [-t, -ek, -a ~ -ja ~ -e ~ -je] fn pincelejáró *Hosz fē a kosárt a pincegátorbú!* (V)

pincegárdolat l. **pincegátor**

pincelyuk *pincejuk* [-at ~ -ot] fn pinceablak *Be kē dugni a pincejukot, mer fogyás tanál lenni* (Bá)

pincér *pincér* [-t, -ek, -e ~ -je] fn vendéglátóipari felszolgáló *Hícs csak ide a pincért!* (Pk)

pincs *pincs* mn kicsi, lapos *Ojjám pincs váty te is!* (Br)

pincsikutya *pincsikutya, pinkcsikutya* [˘t, ˘k, ˘ja] fn kis testű öleb *Sose láttam még ijjem pincsikutyát!* (Sze)

pinderget *pindērget* [-ek, -el, ett] ts ige (tn ige) (fonáskor) orsót forgat *Anyóusom pindērget a legügyeseben* (F)

pindurka *pindurka* mn (gyerm) nagyon kevés, pici *Ha még aszt a pindurkát is megeszed, igazán naty fiju leszē* (Cse)

pingál *pingál* [-ok, -ász ~ -sz, -át ~ -t] ts ige fest *Pingáj valami virágot āra a himesre, jányom!* (Ba)

pingpong *pimpang* [-ot] fn **1.** asztalitenisz *Pimpangba vērhetetlen* (V); **2.** pingpongozás *Majd adok én neket pimpangot, csag gyere haza!* (R)

pingpongasztal *pimpangasztal* [-t, -ok, -ja] fn pingpongozásra való asztal *Gyere, rakjuk össze a pimpangasztalt!* (Té)

pingponglabda *pimpanglabda* [˘t, ˘k, ˘ja] fn kicsiny, könnyű labda *Kinek van ety pimpanglabdája?* (Cs)

pingpongozik *pimpangozik* [-ok, -ol, -ott] tn ige *Tennap egíz dilután pimpangosztunk* (Kd)

pinpongütő *pimpangütőü* [-t, -k, -je] fn rövid nyelű, kerek, lapos ütő asztaliteniszhez *Hozd a pimpangütőüket is, lehet, hogy benizünk a klubba is!* (Pf)

pingvin *pingvin* [-t, -ek, -nye] fn a déli sarkvidéken élő, emberhez hasonló alakú és járású, úszni tudó madár *Jaj, én az álatok közül a pingvint szeretem legjoban a tévébe* (Asz)

pintyóke *pinytyőjke* [˘t, ˘k, ˘je] fn **1.** pinty; *Fringilla* *A pinytyőjke csak annyi, mint a bötyökujjom ize* (S); **2.** (főleg lánygyermek megszólítására) biz, kedvesk. *Hát az én kis pinytyőükém mēre van?* (Cse); **3.** nyelv hegyén nőtt fájdalmas patta-

nás, hólyagocska *Pinytyőűke nőül a nyelveteiken attú a sok mogolástú, te!* (Csn)

pintű *pintű, pintü* [-t, -k, -je] fn biztostú *Nincs ety pintűd? Leszakatt a gombom* (Ts)

pióka *pijóyka* fn pióca; Hirudinea *Hat pijóykát ragasztottak a nyakára* (Kd)

piókás *pijóykás* mn törökös mintájú *A jányának hozott ety pijóykás kendőűt meg ety szvettert Magyarbú* (Kg)

pionír *pijonír, pijonér, pijonyír* [-t, -ok, -ja] fn úttörő *Mos menetének a pijonérok* (Be)

pionírláger *pijonírláger, pijonérláger, pijonyírláger* [-t, -ek ~-ok, -je ~-ja] fn pionírtábor *Ém minden évem pionírlágerba adom a fijam* (Kh)

pionírszoba *pijonírszoba, pijonérszoba, pijonyírszoba* [~t, ~ja] fn úttörőszoba *Szípem berendesztik eszt a pijonírszobát!* (Si)

pionírvezető *pijonírvezetőű, pijonérvezetőű, pijonyírvezetőű* [-t, -k, -je] fn pionírok irányítója, vezetője *Uj játékot tenitot nekünk a pijonérvezetőű* (Vs)

píp *pip* [-et ~ -ot, -je ~ -ja] fn szárnyas nyelvén keletkezett bőrke-ményedés *Pipje nyőűtt a tyukomnak* (Nb)

pipa *pipa* [~t, ~k, ~ja] fn **1.** fejből és szárból álló dohányzási eszköz *Ne, itt ety kizs dohány a pipába* (Ho); **2.** pipányi *Ety pipa bagóút se ér* (Té); **3.** patkoláskor a ló orrára szorított fék *Ted rá a pipát ára a*

lúra, mer igy nem boldogullunk vele! (Bf); **4.** pipa formájú vasdarab *Eméd mék fejjebb a kapu sarkát, minygyá rácsuszik a pipára!* (Ng); **5.** pipa formájú porcelántárgy a vilanyoszlopon *Hoty kerüll ez a pipa a főűdre?* (H)

pipacs *pipacs* [-ot, -ok, -a] fn piros virágú gyomnövény; Papaver rhoeas *Piross a buza a sok pipacstú* (Ti) [] *Ojam piros, mint a pipacs 'élénkpiros'* (Vr)

pipadohány *pipadohány, pipadohán* [-t, -a] fn pipába való dohány *Megyek a komámhoz, igirt nekem egy kis pipadohányt* (G)

pipafüst *pipafüst* [-öt] fn pipából felszálló füst *Hijába is mondom neki, hogy nem birom a pipafüstöt, annyiba se níz, mint a körmöm feketíjit* (Hl)

pipál *pipál* [-ok, -ász ~ -sz, -át ~ -t] tn és ts ige pipát szív *Má megin sokat pipász, héj!* (Pk) [] *Ijet még nem pipáltam!* 'ilyennel még nem találkoztam, ilyet még nem láttam' (Ko)

pipamocskok *pipamocskok* [-cskot] fn sűrű, nikotinos nedv a pipában *Mosz szettem ki ebbül a pipából a pipamocskot, akkőr meg minek szörtyog?* (T)

pipanyel l. **pipaszár**

pipás *pipás* mn, fn **I.** [-an ~ -on] mn aki pipázni szokott *Naty pipás az öreg* (Cs) **II.** [-t, -ok, -a] fn pipás személy *Ki az a pipás?* (Tá)

pipasanc l. **pipamocskok**

pipaszár *pipaszár* [-t ~ -at, -ak ~ -ok, -a ~ -ja] fn pipának az a része, amelyen a füst a szájba jut *Nem szel el ez a pipaszár, a fene egye meg!*

(Ksz) [] *Ojan lába vam, mint ety pipaszár 'nagyon vékony lába van'* (Mi)

pipaszurkáló *pipaszurkálóy, pipaszurkállóy* [-t, -k, -ja] fn hosszú, tűszerű eszköz a pipa tüzeinek élesztésére *Te, Ilon, nem láttad valahon a pipaszurkálóy?* (Ho)

piperéz *piperéjz* [-ek, -ē ~ -el, -ett] ts ige szépítőszerekkel kezel *Mindig igem piperéjszte magát, azir ojan ráncos az orcája* (Si)

pípes *pipes* [-en] mn olyan házi-szárnyas, amelynek pípje van *Mi csinájak evvel a pipes csirkévē?* (Bo)

pipityke l. **píp**

pipitykés l. **pípes**

pipogya *pipogya* [˘t, ˘k, ˘ja] fn gyáva, ügyefogyott *Te is ojam pipogya vagy, mint a bátyád vóy?* (Bs)

pire *pire* isz kiscsirke, tyúk hívószava *Pire-pire-pire!* (Nb)

pirinkó *pirinkóy, pirinykóy* mn kedvesk pirinyó *Jaj, de pirinkóy lábod van!* (Sze)

pirít *pirít* [-ok, -ō ~ -ol, -ott] ts és tn ige élelmiszert lassú tűzön barnára süt *Piriccsak kenyeret?* (Cs)

pirítós *pirítóys, pirítóys* [-t, -ok, -a] mn, fn **I.** mn megpirított szelet kenyér *Pirítóys kenyeret ettünk fokhagymávā* (Csf) **II.** pirítós kenyér *Egyetek ebbül a pirítóysbú, piritok mék, ha kē* (Bt)

pirított *piritott, pirított, pirjéttott* [-an] mn pirítva sült étel *Eszel ebbül a pirjéttot grizbú?* (Rf)

pirity *pirity* [-et, -e] fn nagyon széles és hosszú halászháló *Mindjék*

pirittyel halásztunk, ha sokan vóy-tunk (V)

pirittyó l. **pirinkó**

pirkad *pirkad* [-at] tn ige világosodik a hajnali égbolt *Még alik pirkadt, osz má ment ki a mezőyre* (V)

pirkadat *pirkadat* [-ot] fn hajnal kezdete *A ríjiek mék pirkadatkor fēkőjttek, annyi vóy a munka a hász körül* (G)

pirke *pirke* [˘t, ˘k, ˘je] fn (új) orv. alsókar belső oldalának megkarcolása a tüdőbaj megállapítására *Viszem az orvashoz a kisjánt, mer igem piros a pirkéjje* (Th)

piroha *piroha* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** **derelye;** **2.** kukoricaliszból készült lepény, amelyet káposztalevéibe burkolva sütöttek meg (elav) *Anyám mék csinát nagy niha pirohát* (Gl); **3.** töltött lepény (lekvárral, túróval)

pirola *pirola* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** **pirula;** **2.** tűzhelyen pirított krumpli *A pujának csak a pirola kē* (Rf)

pirongat *pirongat* [-ok, -ōl, -ott] ts ige dorgál *Pirongas csak meg a fjadot, má megin hozott ety kettést!* (Ksz)

pirongatás *pirongatás* [-t, -a] fn dorgálás *Pirongatássā nálla nem mity messzire* (Bf)

piros *piros, piross* mn, fn **I.** [-an ~ -on, -abb] mn **1.** vörös szín világos színárnyalata *Mitül ojam piros az orod?* (Bt); **2.** egészséges arcú *Ojan szib, derik, piros ember vóy, Istenem, mintha most is látnám!* (Gl); **3.** magyar kártyában piros szívvvel jelölt szín *Mind a három filkóy nállam vóy, csak a piros hijányzott* (Tá) **II.**

[-at ~ -t, -ak ~ -ok, -a] fn **1.** piros szín *Kevērij ek kis pirost abba a festīgbe!* (Ts); **2.** kártyában piros szín *Piros a tromf!* (Ko)

pirosas *pirosos, pirossas* mn pi-roshoz hasonló *Pirosos kendőű vóut a fején, ugy emlíkszek* (Ho)

pirosít *pirossit, pirosít* [-ok, -sz, -ott] ts ige piros színűre beken *Hol marad az a jány annyí idejig? – Még biztos a körmit pirosíti* (T)

piroski *piroski* [-t, -k, -ja] fn (új) lekvárral, főtt burgonyával v. rizses hússal töltött fánkhoz hasonló tésztafeleség *Hán kopek ety piroski?* (Bd)

pirosodik *pirossodik, pirosodik* [-ott] tn ige piros színt kezd kapni *Má pirosodik a ribizli is, ugy látom* (Mi)

pirospaprika *pirospaprika, pi-rospapriga* [˘t, ˘ja] fn örölt paprika *Hogy a pirospapriga, néni?* (Cs)

pirospozsgás *pirospozsgás* mn egészségesen piros, telt arc *A fiju-nak is ípp ojam pirospozsgás orcája vam, mint az apjának vóut* (Bó)

pirostarka *pirostarka* mn, fn **I.** mn barnapiros foltokkal tarkított (szarvasmarha) *Szíp pirostarka te-henkét vettem a komátul* (Pk) **II.** [-t] fn *Kijé az a kis pirostarka?* (Pk)

pirreg l. **ciripel**

pirul *pirul, pirull* [-ok, -sz, -t] tn ige **1.** arc vmely érzélem következtében hirtelen pirossá válik *Jaj, de hamar pirul ez a jány!* (Cs); **2.** szégyenkezik *Nekem nincs mijír pirúni* (Mi); **3.** sütéstől pirosra válik *Husz fére aszt a lábost, mēr igem pirul a hagyma!* (Pk)

pirula *pirula, pirulla* [˘t, ˘k, ˘ja] fn golyócska v. korong alakú gyógyszer *Csak pirulát irt ki az orvos* (T)

pisi *pisi* [-t, -je] fn (gyerm) vizelet *Pisi vóugy, gyērmekem?* (Fa)

pisil *pisil, pisill* [-ek, -sz, -t] tn ige (gyerm) vizelet *Fogō pisíni, kin-csem?* (E)

pisís *pisís* [-en, -ebb] mn **1.** vizelettel beszennyezett *Alig győőzöm mosni eszt a sok pisís pelenkát* (He); **2.** gyakran bevizelő *Te, Laci, gyere csak ide! Má megint pisís vagy!* (Pk); **3.** nagyon fiatal lány *Pisís az a jány mék, te, mit akártok tülle?* (Sza)

piskóta *piskóta* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** piskótatészta *Mos sütöttem meg a piskótát, má csak mek kē tőőteni* (Mu); **2.** piskótatésztából készült töltött sütemény *Finom krémet tetté ebbe a piskótába!* (Mu)

pislákol *pisláköl* [-t] tn ige **1.** tűz kialvófélben van *Alik pisláköt az elébb ez a tűz, de má ugy látom, meggyút* (Gy); **2.** (fényforrás) hol erősebben, hol gyengébben világít *Egísz este csak pisláköl ez a lámpa, még a vígin nem lesz villony* (Ts); **3.** halálán van, alig-alig él *Ip hogy pisláköl benne az ílet* (Cs)

pislancs *pislancs* [-ot, -ok, -a] fn gyenge fényt adó petróleumlámpa v. mécses *Elaluttál, a pislancs meg reggelig ígett* (Ho)

pislant *pislant* [-ok, -ol, -ott] tn ige **1.** szemhéját lezárja majd gyorsan felnyitja *Ne pislancs, mer akkor nem tudom kivenni a szenedbül, ami beleesett!* (Ksz); **2.** vizelet *Várjál*

mám, pislantok eggyet, mer miny-
gyán szítfakadok! (T)

pislog *pislog* [-ok, -ol, -ott] tn ige
1. szemhéját többször egymás után
lezárja és felnyitja *Ijenkor csak pis-
log, mikor józan, de ha van ety ki-
csi a fejibe, nem lehet vele beszíni*
(Tg); **2.** **1. pislákol 1.**; **3.** lámpaégő
váltakozva felgyúl, majd elalszik *Ez
a lámpa is csak pislog egísz este!*
(Ts) [] *Pislog, mint a miskóci kocso-
nyába a bika 'meglepődve pislog'* (Sz)

pislogó *pislogó* mn honyorgó
Minek ojam pislogó az a lámpa? (Cs)

pis-pis *pis-pis* msz (gyerm) gye-
reket vizelésre biztató szó *No, pisi-
kēj! Pis-pis!* (Cse)

pistus *pistus* mn bolondos, vicces
*Ez á fiju ojjám pistus, hocy csák ne-
vetni kē rájtá* (Br)

pisze *pisze* mn, fn **I.** [˘n, ˘bb]
mn rövid, kissé felfelé hajló orrú
Ety kicsit pisze, de azír szíp jány
(Bt) **II.** [˘t, ˘k, ˘je] olyan személy,
akinek pisze az orra *Níz má a kis
piszejit, mit ki nem tanál!* (Mi)

piszeg *piszeg* [-ek, -sz ~ -el, -ett]
tn ige szepegve sír *Mi az, még min-
dik piszogsz?* (M)

piszi *piszi, pici* fn (biz) [] *Hiszi
a piszi!* 'nem hiszem' (Cs)

piszkafa *piszkafa* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.**
hosszú bot a tűz piszkálására *Étöröm a
derekadon a piszkafát, csak kerűj eli-
bem!* (Ba); **2.** vasdarab a tűz piszkálá-
sára *Fok csak a piszkafát, osz kapār
meg vele a tüzet!* (D) [] *Ojjam, mint a
piszkafa 'nagyon sovány'* (D)

piszkál *piszkál* [-ok, -sz, -t] ts ige
(tn is) **1.** vmilyen eszközzel szurkál,

kotor vmit *Piszkállom az ujjombul
eszt a szálkád, de sehoty se tudom
kiszedni* (Tb); **2.** turkál, vágkál vmi-
ben *Mindig az órát piszkáli! Nem
szígyēled magad!* (Gl); **3.** bosszant
vkit, vmit *Addik piszkálad aszt a
kutyát, míg eccer ténleg mekkap!*
(Ho); **4.** kellemetlen megjegyzések-
kel nyugtalanít *Ne piszkád má a má-
sikot!* (M)

piszkálódik *piszkálódik* [-ok,
-ol ~ -sz, -ott] tn ige másokat nyug-
talanít, kellemetlenkedik *Mékhogy
ém piszkálóudok?* (Bó)

piszkavas *piszkavas* [-at, -ak, -a]
fn tűz élesztésére való vaspálca *Acs
csak ide a piszkavasat, haty kapa-
rom meg a parást!* (T)

piszke **1. köszméte**

piszkol *piszkol* [-ok, -ōsz ~ -sz,
-ōt ~ -t] ts ige (tn is) **1.** tn vizeletet,
ürüléket tilos helyre ürít *Má megin
az ágy alá piszkōt ez a büdös macs-
ka!* (Be); **2.** ts durván gyaláz, pocs-
kondiáz *Amēre csak megy, minden-
kit csak piszkōl, szid, mint akinek
ēment a józan esze* (Be)

piszkos *piszkos* mn, fn **I.** [-an,
-abb] mn **1.** mocskos, szennyes *Huz
má le magadrul aszt a piszkos nad-
rágot, hagy mosom ki!* (Ho); **2.** ide-
gen anyaggal szennyezett *Ot fűrdik
a puja abba a piszkos vízbe, a vá-
jogvetőű gödörbe* (Bo); **3.** trágár,
mocskos beszédű *Jaj, hogy az Isten
nem birja betapasztani aszt a piz-
kos száját!* (V) **II.** [-t, -ok, -a] fn
(rosszalló) aljas, becstelen, szemte-
len alak *Megáj, piszkos! Jōsz te
még nálunk máskor is!* (Cs)

piszkosa *piszkosa, piszkossa* [-t] fn (szragos) aljas, becstelen személyre v. állatra *A fene a piszkossát!* (Si)

piszkoskodás *piszkoskodás* [-t] fn bajlódás, törődés *Nem nekem való mán ez az örökös piszkoskodás evel a malacokká* (Np)

piszkoskodik *piszkoskodik* [-ok, -sz ~ -ol, -ott] tn ige **1.** piszkos munkát végez *Sose piszkoskogy vele, jányom! Majd ém mekcsinálok hējetted* (R); **2.** mindenki által megvetett személlyel érintkezik *Én nem piszkoskodok avval a falu cégérjivē!* (Np)

piszkoskodó *piszkoskodó* mn kellemetlenkedő *Hijába, nem birom az ijem piszkoskodó* embereket! (Cs)

piszkozat *piszkozat* [-ot, -a] fn első, még javításra szoruló fogalmazvány *Kijé ez a piszkozat?* (Cs)

piszlák *piszlák* mn sovány *Jaj, de kis piszlák vagy!* (Vs)

piszlicsáré *piszlicsáréj* mn (biz) jelentéktelen *Jönnek osz hozzám piszlicsáré ügyekkel, osz ki győűz azokká törőűdni?* (Si)

piszmog *piszmog* [-ok, -ō ~ -ol, -ott] tn ige túl sokáig babrál vmivel *Meddik piszmogōn még?* (Bs)

piszmogás *piszmogás* [-t, -a] fn jelentéktelen dologgal túl sok babrálás *Jaj, de nem birom aszt az örökös piszmogását!* (Tk)

piszok *piszok* [-szkot, -szkok, -szka ~ -ja] fn **1.** kosz, szenny *Hát evel a sok piszokká mi csinájak?* (Csf); **2.** emberi v. állati ürülék *Ém fogom takarítani a más piszkát?* (Csl); **3.** aljas ember *Megáj, te piszok!* (Mi)

piszokság *piszokság* [-ot, -ok, -a] fn (biz) alávaló, aljas tett, kijelentés *Kíppes vóút tülle ēfogadni a pínszt? Hát ez mán naty piszokság vóút!* (T)

pissz *pissz* [-t ~ -et] fn csendre intő szó *Ety pis se hājak, megértettitek?* (Bf)

pisszeg *pisszeg* [-ek, -el, -ett] tn ige csendre int *Rám ne pisszegi, te taknyos, mer minygyá nyakoom verlek!* (Tg)

pisszen *pisszen* [-ek, -sz, -t] tn ige (személy) hangot ad *Ha még egyet pisszensz, én nem tudom mi csinállok veled!* (P)

pisszenés *pisszenés* [-t, -e] fn a pisszen ige cselekvése *Mos mán elīg legyen a bōgízsbū, ety pisszenist se hājak többet!* (Pk)

pisztoly *pisztōj* [-t, -ok, -a] fn fél kézben tartható, rövid csövű lőfegyver *Lútté má pisztōjbū?* (S)

pisztráng *pisztráng* [-ot, -ok, -ja] fn, mn **I. 1.** hegyi patakokban élő, pettyes hal; *Salmo Pisztrágra halászol?* (Vs); **2.** pisztráng húsa *Elsőűre hallevest hoztak, másodikra mek pisztrángot, jó* ropogósra meksütve (Csn); **II.** mn gyenge *Ojjám pisztráong, hogy ety kiláot se bir felemēni* (Br)

pitar l. **pitvar**

pite *pite* [˘t, ˘je] fn kelt tészta tepsiben kisütve *Csak pitét sütök, mer asz szereti a család* (Fr)

pitizskál *pitizskál* [-ok, -ász ~ -sz, -át – -t] ige **I.** ts babrál *Ne pitizskád aszt a rezsóút, te köjök, mēr megüt a villony!* (Pf) **II.** apró munkát végez, babrálgat *Lemegyek a kērbe, pitizskálok ety kicsit* (Sze)

pitka l. **kacsa**
pitlél *pitlél, pitléll, pittélj* [-ek, -ész ~ -sz, -ét ~ -t] ts ige lisztet a malomban finomra szítál *Mikör má jött a gőzmalomok, az má pittélte a termjént* (Dr)

pitvar *pitvār* [-t, -ok, -a ~ -ja] fn parasztházban az udvarról v. a tornácra nyíló helyiség *Elíg nágy ez á pitvār* (Br)

pitvarol *pitvarol* [-ok, -sz, -t] tn ige udvarol *Mijen hamar nőűnek ezek a puják, mán a szomszidé is pitvarol* (Sz)

pityeg l. **pityereg**

pityere *pityere* [˘t, ˘k, ˘je] fn burgonya *Süssünk pityerét!* (Té)

pityereg *pityereg* [-rgek, -rgel, -rgett] tn ige (biz) sírdogál *Ne pityeregj, inkáp csinád, amit montam!* (T)

pityergés *pityergés, pityerglés, pityergís* [-t, -e] fn a pityereg ige cselekvése *Hagyd mán abba a pityergíst, aval utyse megyünk semmire!* (Pk)

pityegomb *pityegomb* [-ot, -ok, -ja] fn fémből készült füles gomb *Ez a pityegomb még a nagyapámé vóut* (Sz)

pitykézik *pitykézik* [-ek, -el, -ett] tn ige **1.** gombbal játszik *Istvánt nem láttatok, te? – Ot pitykéznek a klubba* (G); **2.** (férfi) nemileg közösül *Mi asz, pitykészhethél?* (Ho)

pitymallat *pitymallat, pitymalat* [-ot, -a ~ -ja] fn kora hajnal *Az öreg mám pitymallatkor kiment kaszáni* (Ho)

pitymallik *pitymallik, pitymālik* [-ott] tn ige hajnalban világosodni

kezd *Mék csak éppen hoty pitymalott, amikor elindútunk* (S)

pityókás *pityókás, pityóukás* [-an, ~ -on, -abb] mn kissé ittas *Az uram, ha ety kicsit pityóukás, röktön danöl* (F)

pitypang *pitypang* [-ot, -ja] fn gyermekláncfű; *Taraxacum Ni, hogy viszi a szél pitypang virágját!* (Sza)

pizsama *pizsama, pizsoma* [˘t, ˘k, ˘ja] fn nadrágból és kabátból álló hálórúha *Vet fel a pizsomád, mer mekfázol!* (M)

placinka *placinka, placcinka, placinya* [˘t, ˘k, ˘ja] fn háti ponyva *Leszakatt a placinya strombija* (He)

placsinka l. **palacsinta**

plader *plader* [-t, -e ~ -je] fn tűzhely sütésre alkalmas rekesze *Ot vam, fijam, a leves a pladerbe, egyél* (Vs)

plafon *plafon, plafony* [-t, -ok, -ja] fn mennyezet *Ojjan essőű vóut az íccaka, hogy a plafony izs beázott* (K)

plafonoz *plafonoz* [-ok, -ol, -ott] ts ige mennyezetet készít *A fijamék-ná má a natyszobát plafonozik* (Pk)

plafonozás *plafonozás* [-t, -a ~ -sa] fn a plafonoz ige cselekvése *Hóynap, ha minden jóyl megy, mán a plafonozást is él lehet kezdeni* (Pk)

plajbász *plājász* [-t, -ok, -a] fn (rég) ceruza *Vigyáz, mēr kitöröd annak a plājászna a hegyit!* (Np)

plakát *plakát, plagát* [ot, -ok, -ja] fn falragasz *Mijem mozi lesz máma? Nem láttad a plagátot?* (T)

placina l. **palcinka**

plampérol *plampérol* [-ok, -sz, -t] tn ige céltalanul jár-kezel *Sokat plampérotunk máma* (Fr)

plán *plán* [-t, -ja] fn terv *Az idém még nagyop plánt kaptunk, mit tavāj* (S)

pláne *pláne* hsz (biz) **1.** különösen *Nem szeretnék magam maradni, pláne íccakára!* (Csl); **2.** (fokozás-ként) sokkal inkább v. sokkal kevésbé *Rendes ember a főnök, ha meg jó kedve vam, pláne, hoty ki lehet vele jönni* (Cs)

planétás *plánétás* [-t, -ok, -a] fn vásári jövendőmondó *Ugy én is tudnék jósöni, ahogy a planétás ember tudott* (Hl)

planíroz *planíroz, pláneroz, planéjroz* [-ok, -ol, -ott] ts ige talajt egyenget *Mos planérozják a földet a palánt köszt* (Mf)

planírozás *planírozás, planérozás, planéjrozás* [-t, -a] fn a planíroz ige cselekvés *Ennek az utnak se ártana ety kis planéjrozás* (Th)

pláscs *pláscs* [-ot, -ok, -a] fn esőkabát *It vettem a boudba ezt a plás-csot* (Mf)

plasztilin *plasztilin* [-t, -ek ~ -ok, -e ~ -je ~ -ja] fn színes gyurma *Vettem egy doboz plasztelint a pujának, mēr mán rígen regnál írte* (Gl)

platni *platni, platnyi* [-t, -k, -ja] fn **1.** vas alátét *Platnit is tegyél az alá a csavar alá, oszt uty huz be!* (Sz); **2. l. platt**

platt *platt, plat* [-ot, -ok, -ja] fn tüzhely vas fedőlapja *Igen kormos ez á plát* (Br)

plávki *pláfki* [-t, -k, -ja] fn fürdőnadrág *Nem firedek, mer nem hosztám el á plávkit* (Br)

plébános *plébános, plebános* [-t, -ok, -a] fn katolikus pap *Biztos beteg a plébános, hogy nem jött el a misére* (E)

pléh *plé, pléj, plí, plij* [-jet, -het, -hek ~ -jek, -he ~ -je] fn bádóg *Nincs egy darap plijetek? Letört a csatörna vígibül egy rísz, oda kéne* (Bt)

pléhbádóg *plébádóg, plibádóg, plijbádóg* [-ot, -ok, -ja] fn pléhből készült ivóedény *A plibádóggal meríszd aszt a foróy vizet, te!* (Sze)

pléhfazék *pléfazók, pléfazik, plijfazik* [-ot, -ok, -ja] fn bádógból készült fazék *Kijukatt a pléfazók* (Pf)

pléhtányér *plítányír, plijtányír, plétánygyér* [-t, -ok, -ja] fn bádógtányér *A puja nem szereti, ha plétánygyérba adok neki enni* (P)

plekanco *plekanco* mn rendetlen *Ojjám plekanco áz öjtözeted!* (Br)

plenkács *plenkács* [-ot, -ok, -a] fn ácsszekerce *Ha vóyn ety plenkács, lefaragnám eszt a gerendát* (Pk)

plenyha *plenyha* [˘n, ˘bb] mn olyan anyag, amelynek nincs tartása *Ebbül a plenyha anyagbul nem fok szípen álni a ruha* (Kg)

pletyka *pletyka* [˘t, ˘k, ˘ja] fn elferdített, alaptalan, esetleg rosszakarátú hír(esztelés) *Jaj, csak min-denütt ez a pletyka, mán ki se akaró-dzik menni a házbul!* (Si); **2.** gyorsan fejlődő, szárán is gyökeret eresztő cserepes növény; *Tradescantia albiflora* *Mijen nagy mán a futása ennek a pletykának!* (Th)

pletykál *pletykál* [-ok, -ász ~ -sz, -át ~ -t] **I.** ts ige hírt válogatás nélkül mindenkinek továbbad *Hat hajjam, má megjém mit pletykátok?* (Bo) **II.**

tn *Higgye meg ánygyóú, nem azir mondom, hoty pletykájak, de mán az egísz falu ez beszíli* (Tát)

pletykás *pletykás* [-t, -ok, -a] fn pletykálkodó személy *Hogy nem süil ki a szeme a pletykásának, majd adok én neki, csak tanákozzak vele!* (E)

plezur *plezur* [-t, -ok, -ja] fn ütés helye, nyoma *Mekkora ety plezur van a kjépeden!* (Fp)

plintusz *plintusz* [-t, -a] fn szegőléc *Na, a padlóúzás má megvan, má csak a plintuszt kē fēverni* (V)

pliszíroz *plisszíroz, plisszjéroz* [-ott] ts (és tn) ige női ruhát sűrű berakással lát el *Hon plisszjéroszták a szoknyádót?*(Tb)

plita *plita* [˘t, ˘k, ˘ja] fn villany-rezso *Ēromlott a plitánk* (Gy)

plitka *plitka* [˘t, ˘k, ˘ja] fn elektromos kályha *Ez á plitka sokát fogyászt* (Br)

plőcsik l. **pőcsik**

plömplöm *plömplöm* [-öt, -je] mn, fn **I.** mn ügyefogyott, bárgyú *It vam má Mari is aval a plömplöm urával* (Hl); **II.** fn ügyefogyott személy *Jaj, fijam, ne lígy má ojam naty plömplöm!* (Ng)

plusz *plusz, plussz* mn, hsz **I.** mn nullánál nagyobb érték *Egísz télem meleg vóút, most is vam biztos vaty plusz két fok* (Bf); **II.** hsz **1.** összeadás jelölésére *Mon csak meg, menynyi ety plusz hét!* (Cs); **2.** azonfelül (biz) *Mennyi a fizetised? – Száz rubēl, plussz a prémijum* (Bt)

pobedál l. **povedál**

poc *poc* [-ot, -a] fn burgonyame-télt *Szeggyéj abbul a pocbul, ne saj-nád!* (G)

pocak *pocak* [-ot, -ja] fn kidom-borodó has *Jaj, de undoritóú még nízni is aszt a naty pocakját!* (Tg)

pochal l. **poronty 2.**

pocika *pocika* [˘t, ˘k, ˘ja] fn (kedvesk) kismalac *Egyetek, pociká-jim!* (Ba)

pockoló *pockolóú* [-t, -k, -ja] fn fa alátét *Nisz csak valami pockolóú az asztalláb alá!* (Hl)

pockos *pockos* [-an, -on, -abb] mn pocakos *Nem ösmered a Juli urát? Ojan kis pocakos embēr, bisz-tos láttad mán* (P)

pocok l. **patkány**

pocok l. **pockoló**

pocokláda l. **patkányfogó**

pocol *pocōl* [-ok, -sz, -t] tn ige heverészik *A puja mēre van, te? – Ot pocōnak mind a kanálisparton* (B)

pocsék *pocsék, pocsík* [-ul, -abb] mn, fn **I.** mn **1.** (durva) trágár beszé-dű, pletykás *Vigyáz ettül az Etēltű, igem pocsík szája van!* (Pk); **2.** na-gyon rossz *Nem is emlíkszek, mikor vóút ijem pocsík nyár, mint az éven* (Tá); **3.** ocsmány (személy) *Nohát, pocsík egy embēr vagy, monthatom!* (Ho) **II.** fn (kifejezésben) tönkrever *Aszt akarot, hoty pocsíkká vērjünk benneteket?* (Ho)

pocsékol *pocsékōl, pocsíkōl* [-ok, -sz, -t] ts ige (tn is) **1.** pazarol *Ne po-csíkkōd a petróút!* (Bá); **2.** dézsmál, kárt okoz *Njéz má, hoty pocsjékōja a kērtet ez az átkozot liba* (M)

pocsinga l. **pocsolya**

pocsol *pocsol* [-ok, -sz, -t] ts ige (tn is) pocskol *Ne pocsőd mán aszt a vizet, így is uszik a konyha!* (Cs)

pocsolya *pocsoja* [˜t, ˜k, ˜ja] fn
1. eső után visszamaradt víz a mélyedésekben *Vigyáz, be ne lőpj abba a pocsojába!* (Csl); **2.** sekély víz (gúny) *Tik ebbe a pocsojába füröt-tök?* (Bt)

pocsonka l. **pocsolya****pocsonya** l. **pocsolya**

podli *podli* mn rendetlen *Ne le-gyé mán ijem podli!* (Gl)

podlutka l. **padlutka****podmoly** l. **padmaly**

pof *pof* [-ot, -ok, -ja] fn pofon *Ne ugráj, mer kapol ety pofot* (Cs) [] *Eccerü, mint a pof 'nagyon egyszerű'* (Csp)

pofa *pofa* [˜t, ˜ja] fn **1.** állat fejé-nek a száj körüli része *Pofája csak a lúnak van!* (A); **2.** emberi száj (durva) *Fog be a pofád!* (Bó); **3.** emberi arc (durva) *Még vóyt mersze idetolni a pofáját!* (Ti); **4.** (jelző-ként) *Legalább ety pofa bőrt ígyá mek, ha má it vagy!* (Csn) [] *Ehez má pofa kē 'szemtelenség'* (Fra)

pofaszij *pofaszij* [-t, -at, -ak, -ja, -a] fn ló pofájának két oldalán futó szíj *Elszakatt a pofaszij* (Kd)

pofázik *pofázik* [-ok, -ol, -ott] ige
I. ts feleslegesen sokat beszél *Monygyátok má, mit pofázik ez annyit?* (Ho) **II.** tn felesel, szájal *Velem ne pofász, te köjök!* (Asz)

pofika *pofika* [˜ja] fn (kedvesk) kedves kis pofa *Jaj, de szíp kis pofi-kája van ennek a kiskutyának!* (Cs)

pofon *pofon* hsz, fn, **I.** hsz (kife-jezésekben) arcul üt *No, eszt jóyl pofon váktad!* (M) **II.** fn megszégye-nítés *Hú, akkor ez igen naty pofon az egész családnak!* (Mi)

pofók l. **pufók**

pofoz *pofoz* [-ott] ts ige pofono-kat ad *Pofozni könnyü, inkább nevē-néd aszt a puját!* (Bf)

pogácsa *pogácsa* [˜t, ˜k, ˜ja] fn

1. zsíros tésztából süített kerek süte-mény *Nem csinátam csak ety kis po-gácsát* (Bd); **2.** olajpogácsa *Ásztazs be a pogácsát, oszt úgy add a disz-nóynak!* (Bs)

pogány *pogány* [-ul, -abb] mn **1.** hitetlen *Jaj, fijam, nem szabad ijem pogánnak lenni* (Ah); **2.** rossz, ke-gyetlen *Ojam pogány ez a fiju, éjm má nem birok vele* (R)

pohár *pohár* [-t ~ poharat, -ok ~ poharak, -ja ~ pohara] fn **1.** kis, ke-rek szájú, üveg ivóedény *Hon vetted eszt a szíp kis pohárokat?* (Sze); **2.** ivóedény itallal együtt *No, vegyük fel a pohárt!* (Ho); **3.** egy pohárnyi mennyiség *Adott ety poháral abbul a jóy borbul!* (Tg); **4.** a türelem mér-téke *Mos mán elég vóyt* (Fp) [] *Betēt a pohár! 'most már elég!'* (Ti)

pohárka *pohárka* [˜t, ˜k, ˜ja] fn egydecis v. még ennél is kisebb po-hár (jelzőként) *Ittatok is? – Mekki-nát ety pohárka pájinkával, annyi vóyt az egész* (Si)

pohárköszöntő *pohárköszöntőü* [-t] fn ivás előtt mondott üdvözlő beszéd *Minygyá Sanyi fog mondani pohárköszöntőüt, aszt hāgazsd meg!* (Csn)

pók *pók, pórk* [-ot, -ok, -ja] fn **1.** négy pár lábú, hálóval vadászó gerinctelen állat; *Araneidea Jaj, de utálatos ety pórk, níz mán!* (Sza)

póka l. **pelenka**

pókál l. **pelenkáz**

pókháló *pókhálórk* [-t, -k] fn pók által szőtt háló *Itt ez a seprőrk, szed má le vele a plafonrul is a pórk-hálórk, te jobban íred* (Kg) [] *Ojam, mint a pórkhálórk 'nagyon vékony, átlátszó'* (Ko)

pókhálás *pórkhálórk, pórkál-lórk* [-an, -on] mn pókhálóval beszőtt *A sog dórkátú leszedhetnérk a fíjatalasszony a pórkállórk a pad-lásrú* (Tk)

pokla *pokla* [~t] fn (szragos) állat méhlepény *Lögdk a ganéjra a tehem poklát, mer még valaki bele tanál ljépn!* (Tk)

pokol *pokol* [-klot, -klok, -kla] fn **1.** (vall) túlvilági hely *Nem fíl az az asszony, hogy a pokóra fog jutni, amír így bánik az apjával?* (P); **2.** (indulatos beszédben elhomályosult jelentéssel) *Hun a pokolba birtá járni ennyi idejig?* (Gy); **3.** kínlás, gyötrelm *Pokol az egész ílete ennek a szeginy asszonnak a mellett az átkozot ríszeges ura mellett* (Ts)

pokolhólyag *pokolhólyag, pokol-hólyrk* [-ot, -ja] fn emberen lépfnés fertőzéstől eredő, hólyagokkal járó betegség *Igem fájt a pokolhólyrk, nem lehetet hozzáírni* (Kd)

pokolravaló *pokólravalórk, pokó-ravalórk* mn átkozott, gonosz, javít-hatatlan *Ez a pokórravalórk kutya má*

másoccor cibáli szít a pokrórkot máma! (Ho)

pókos *pórkos* [-an, -on] mn **1.** olyan (lóláb), amelyen csomósodás van *Meg ne vedd aszt a pórkos lábú lovat, te!* (Tg); **2.** pókos lábú (ló) *Ez a pórkos lú még a cigánnak se kéne* (E)

pokróc *pokrórk, pakrórk* [-ot, -ok, -a] fn **1.** rongydarabokból és fonálból készült szövet *Eszt a pokrórkot a verondára szántam* (Csf); **2.** gyapjúból v. szőrből készült takaró *Mikor íjem meleg van, én csak pokrórkcal ta-karó-dzok* (Mi); **3.** goromba (személy) *Pokróc az a fíju, nem ember* (I) [] *Ojam, mint a pokrórk 'durva'* (Bat)

polc *póc, pórk* [-ot, -ok, -a] fn **1.** tárgyak elhelyezésére való vízszintes lap a falon v. a szekrényben *Ad má ide a háráskendőrk, ot van a szekrimbe a felsőrk pórkcon* (Gl); **2.** egymás fölötti lapokból álló berendezési tárgy, bútor *Tegye má vissza oda, a középsőrk pórkra eszt a könyvet!* (Mu)

polcol *pócol, pórkcol* [-t] ts ige felpolcol *Jórk magasra pórkótam a fejít, mer asz monygya, ugy job neki* (Kg)

polgári *polgárik* [-t, -ja] fn **1.** polgári iskola *Vórk, aki polgáriba járt, vórk, aki gimnáziumba* (Tú); **2.** polgári iskola vmelyik osztálya *Kélett a pínz, utyhogy a harmadik polgárik utám beátam kűművesnek* (Bf)

poliklinika *poliklinika* [~t] fn (új) gyógyintézet *Vórkam a poliklinikán is mán a derekammal, de ot se tuttak rájtkam segiteni* (Mi)

polip *polip* [-ot, -ja] fn (orv) lobos duzzanat a nyálkahártyás testüregben *Bevitték a kórházba az onokámot, mer polipot tanáltak az órába* (T)

politér l. **politúr**

politika *politika* [˘t, ˘ja] fn **1.** politikai élet *Mi ujság a politikába, fijam?* (Csp); **2.** vmely személy társadalmi tevékenysége *Rossz ennek az élnöknek a politikája!* (Fra); **3.** megtévesztő manőver *Ez az egis csak politika* (Tá)

politikál l. **politizál**

politizál *politizál* [-ok, -sz, -t] tn ige politikáról vitatkozik *Nem politizátunk, nem akartunk a családnag bájt* (H)

politúr *pulitír, politér* [-t, -ok, -ja] fn **1.** szeszen oldott sellak bútort fényezésére *Hónap hozok a műhejbű pulitírt, majd aval lekenük az asztal tetejét* (Ko); **2.** a szeszen oldott sellakkal bevont bútort felülete *Vigyázzatok, le ne dörzsöjíték árú a szekrinyrűl a pulitírt!* (Mi)

politúros *politíros, politéros, pulitéros* [-an ~ -on] mn politúrral bevont *Máma nemigen kell a fijataloknak a politérosz butor* (V)

poloska *poloska* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** barnás színű, lapos testű, vérszívó rovar; *Cimex lectularius* *Behurcóták a katonák háborúkor mindenüvé a poloskát is, meg a tetűt is* (Csl); **2.** félfedeles szárnyú, bűzös rovar; *Hemiptera* *Alig lehet megenni ezt a málnát, ugy összejárta a poloska!* (Tg) [] *Vam belőlle annyi, mint Pes-*

ten a poloska 'sok, rengeteg van vmiből' (Tú)

poloskás *poloskás* [-an ~ -on, -abb] mn **1.** ahol sok poloska van *Megvettünk egy divánd, de ojam poloskás vóut, hogy elígettük* (Sza); **2.** poloskától rossz szagú *Fúj, de poloskás vóut a számóyca!* (G)

polozsna l. **palozsna**

pólya *póyja* [˘t, ˘ja] fn párna, amelybe a csecsemőt begöngyölik *Közs má szít a póyját azon a gyermeken, nem látod, mijem melege van szeginkének?* (Ko)

polyákmenta *pojákmenta, pojákminta* [˘t, ˘ja] fn csombormenta; *Mentha pulegium* *Mink bölha élen szedünk pojákmintát* (Tg)

pólyás *póyjás* [-an ~ -on], [-t, -ok, -a] mn, fn **I.** mn pólyában tartott (csecsemő) *Mék csak póyjász gyermek vóutál, osz mán akkor a huncuccságon törted a fejedet* (Hl) **II.** fn csecsemő *Eszt a kis póyjást mek ki hozta ide?* (Be)

polyva l. **polyva**

pomádé *pomádé* [-t, -ja] fn bőr-ápolószer *Van annak mindemféle pomádéja, állandóan keni-feni magát* (Cs)

pomok *pomok* [-ot, -ok, -ja] fn (rég) a kender áztatásánál használt két rúd *A pomokkã jóy lenyomtattuk a kendert, oszt ára hõrtunk méjk főüdet* (Gy)

pompa l. **pumpa**

pompa *pompa* [˘t] fn gazdagság, módosság *Naty pompa van azokná!* (Vs)

pompás *pompás* [-an ~ -on, -abb] mn díszes, szemrevaló *Jaj, de pompás ez a váza, hom vetted?* (B)

poncius *poncijus* [- át, -sát] fn enyhe szitokként *Hű, az anyát poncijusát, hát te hoty kerűsz ide?* (Mcs)

pondró *pondróy* [-t, -k, -ja] fn kukac *Az idéjñ nagyom belevette magát a pondróy az āmába* (Bs)

pondrós *pondróys* [-an, -on, -abb] mn kukacos *Jaj, de pondróys ez a csērésznye, mán nem is észeg belőjle többet!* (S)

pongyola *pongyola* [-t, -k, -ja] fn hosszú, elül végig gombos, kényelmes női háziruha *Parkedbű vāratok ponygyolát, az jóy puha és meleg* (Bd)

pont *pont* [-ot, -ok, -tya] fn **1.** írásjel *Ha leírtad, amit montam, akkor tegyé pontot a vígire* (Csn); **2.** alig látható, kis kerek folt *Csak ety kis pontnak láccott a repüllőj, ojam magosson repūt* (Vr); **3.** (határozóként) éppen, pontosan *Pont mos kē neki ide jōnni?* (Or)

pontos *pontos* [-an ~ -on, -abb] mn **1.** a valóságnak megfelelő *Mennyi a pontos idő?* (Ho); **2.** megbízható, a valóságnak megfelelő időt mutató *Kinek pontos az órája?* (Bá); **3.** petytyes *Mos vettem Etēlnek egyy ojan picí pontos keszkenőjűt, pirossat* (Dr)

ponty *ponyty* [-ot, -ok, -a] fn pikelyes, lapos testű hal; *Cyprinus carpio* *Azír nem szeretem a ponytyot, mer pocsojaszagu, mek szálkás is* (Tú)

pónya l. **pólya**

ponyóka l. **placinka**

ponyva *ponyva* [-t, -k, -ja] fn **1.** erős, durva vászon *Vastak fonalbú szűttük a ponyvát* (Gy); **2.** földre terített vászon a napraforgó cséplésére *Terics szijjē aszt a ponyvát!* (G); **3. l. placinka**

pór l. **spór**

por *por* [-t, -ok, -a ~ -ja] fn **1.** a talaj felszínén levő könnyű, apró részecskék *Kéne ety kis essőjcske, mert mán az egisz hász teli vam pōrral* (T); **2.** ilyen alakú gyógyszer *Ez az ōrvas mindik csak holmi porokot ír ki az ēmbernek* (G); **3.** eltemetett holttest maradványa *Bike poraira* (Tá) [] *Por seggibe, más hējibe 'annyi baj legyen, kerül helyébe más'* (Tát)

póráz *póráz* [-t ~ -ot, -ok, -a] fn szíj vagy kötélt kutya vezetésére *Igen hosszu az a póráz ennek a kis kutyának* (Be)

porcelán *pōrcelán, pōrcellán* fn fehér kerámia (jelzőként) *Szjēp porcelán tánygyjērokat hozott a menyem Csebű* (K)

porcfű *pōrcfű* [-t ~ -vet] fn porcsinfű; *Polygonum aviculera* *Tjē csak ebbűl a pōrcfűbűl a libának!* (Ng)

porcika *pōrcika* [-t, -ja] fn **1.** emberi v. állati testben közelebről meg nem határozott apró rész *Ety pōrcikám se kivánta eszt a munkád, de má víge van* (Bf); **2.** egész teste *Fáj mindem pōrcikám, mintha jójűl összevērtek vōyna* (Si)

porció *pōrcijőy* [-t, -ja] fn **1.** adag *A kutyának, macskának ne agygyá, má mind mekkapták a pōrcijőyokot* (Ho); **2.** megszokott mennyiség *Nem*

birtam fēhozni, csak ety pōrcijóy gaszt a tehennek (H)

porcióz *pōrcijóy* [-ott] ts ige porciónként összerak, szétoszt *Mit pōrcijóyzi aszt a színát annyira, van elég a csürbe!* (Tát)

porcogó *pōrcogóy* [-t, -k, -ja] fn főtt hús porcos része *Ki szereti a pōrcogóyját?* (Csl)

porcukor *pōrcukōr* [-t ~ -cukrot, -ja ~ -cukra] fn porrá őrölt cukor *Nesze, itt a pōrcukōr, abba mártogazsd a citromot!* (Ho)

porcsfű l. **porcfű**

póré *póuré* [-t, -k, -ja] fn zsinegre feltűzött bizonyos mennyiségű dohánylevél *Hám póurétt fűszté máma?* (Fr)

porfészek *pōrfiszek, porfjészek* [-szket] fn elmaradott település, helység *Nem laknák ebbe a pōrfiszegbe semennyi pinzír se* (Tg)

porfogó *pōrfogóy* [-t] fn hasznaltalan tárgy a lakásban *Minek ide ez a sog boloncsák, pōrfogóyunk?* (Si)

porganaj *pōrganāj* [-t, -a, -ja] fn porhanyós érett trágya *Ety kis pōrganājít tegyél á tövire á páprikáonák* (Nd)

porhanyós *pōrhanyóy* [-an, -n -abb] mn **1.** laza szerkezetű talaj *Mijen jóy pōrhanyóy ez a főűd!* (Be); **2.** omlós tészta *Finom, pōrhanyóy a pogácsád* (A)

porlant l. **cement**

porlik *pōrlik* [-ott] tn ige lassan porlad *Mitül pōrlik ez a beton ennyi-re?* (Tg)

porlós *porlóy, pollós* mn, fn **I.** mn l. porhanyós **II.** fn l. **pogácsa**

porol *porōl* [-ok, -sz, -t] ts (tn is) ige vmit, kül. textilneműt portól ráz, ver *Ki kéjm má porōni a szőűnyeket is* (Ki)

poroló *porolóy* [-t, -k, -ja] fn hajlékony vesszőből font v. műanyagból készült eszköz, amellyel a port kiverik *Má csak addik kibíri ez a porolóy, mig vígzek evvel a szőűnyeg-gel* (Ho)

porond *porond* [-ot] fn sóder *Ho-zattam három óútóy porondot* (Be)

porondoskosár *porondoskosár* [-t ~ kosarat, -kosara ~ -ja] fn kosár, amelyben a kotlós ül a tojáson *Nem akār megmaradni ez a kotlóy a porondoskosárba* (Mf)

poronty *poronyty* [-ot, -ok, -a] fn **1.** kisgyermek (tréf) *Ennek a cigány-asszonnak is vam vagy nity poronytya* (Ko); **2.** ebihal *Níz mám, mennyi poronyty van ebbe a pocsojába!* (E)

poros *poros* [-an ~ -on, -abb] mn **1.** porral borított *Méjk csak tennap mostam fel eszt a tornácot, osz má mijem poros* (He); **2.** sok port tartalmazó *Egíz befőjti a tüzet ez a porosz széjn, ha rálökök egy lapáttal* (Tg)

porosodik *porosodik* [-ott] tn ige használatlanul áll, lepi a por *Csak it porosodik ez a könyv a sarogba, nem olvasi mán sénki ezeket* (Sze)

poroz *poroz* [-ok, -ol, -ott] tn ige **1.** port ver fel *Ne porozzatok itt aval a labdával, nem látitok, hogy mos teritettem ki a mosot ruhákat!* (Pk); **2.** kender virágporát hullatja *Akkor kezdiük a virágost nyűni, mikōr poroz* (Csl)

porszem *pōrszem* [-et, -ek] fn a por kis részecskéje *Ritka, amijem*

tiszta asszony ez a Mari, nem látni ott ety pōrszemet se az egisz házba (Sza)

porszívó pōrszívóy [-t, -k, -ja] fn lakás portalanítására való háztartási gép *Tisztizs má ki aszt a pōrszívóyt, mer egisz tele vam pōrral!* (Ho)

porszívóz pōrszívóyz [-ok, -ol, -ott] ts ige (tn is) *A natyszobába is porszívózzál, ne csak a kicsibe* (Cs)

porszívózás pōrszívóyzás [-t, -a ~ -sa] fn a porszívóz ige cselekvése *Nemsokkára itt az ünnep, muszáj csináni egy naty pōrszívóyzást* (Ko)

porta pōrta [˘t, ˘k, ˘ja] fn telek a rajta levő épületekkel együtt *A pōrta marathatóyzs, de a hász kicsi* (Té)

portás pōrtás [-t, -ok, -a] fn kapus *Alik tuttam bejōnni a portástú* (Bú)

portéka portéka, portjéka, portíka [˘t, ˘k, ˘ja] fn (rég) **1.** áru(cikk) *Jusztinak hamar ēkōtt a portjékája* (Bd); **2.** tárgy, holmi *Jóy kis portíka ez a borotva, hom vette?* (Tg); **3.** személy (rosszalló v. kedvesk) *Jaj, de gonosz ety portéka vagy, má megim mi csinátá?* (Bá)

póru jár póru jár kudarcot vall; ráfizet *A szomszít póru járt a mút héjten a pijacom, becsapták nagyon* (Bt)

porzik pōrzik [-ott] tn ige **1.** jár-mű, személy port ver fel *Uty hāj, mint Ilés, csak uty pōrzik utánna az ut* (P); **2.** ütésre port bocsát ki magából *Nicsak, hoty pōrzik a pokróyc, osz még asz montat, hoty tiszta!* (T)

porzsol l. **perzsel**

poshad poshad, posad, possad [-ok, -ol ~ -sz, -t] tn ige **1.** (víz) bü-

zössé válik *Enget ki abbul a válóybul a vizet, ne posaggyon od benne!* (Gl); **2.** savanyodik, romlik *It posad ez a káposztáspaszuj ebbe a melegbe, nemhogy betenné a hűtőjibe!* (Cs); **3.** állandóan otthon üldögél *Gyere, járjunk egyget, mit poshacc ithon?* (Mi)

poshadt poshatt, posatt [-an ~ -on, -abb] mn **1.** romlásnak indult folyadék, étel *Nem posat még az a leves, hé?* (E); **2.** savanyú *Ne egyitek aszt a posat szōjlōyt, te!* (G)

poshatag posatag [-ot, -ja] fn cibere készítésénél kivált savanyú lé *Őnzsd le rulla a posatagot!* (Kd)

posta posta, pōysta [˘t, ˘ja] fn **1.** levelek, csomagok kézbesítésével foglalkozó állami intézmény *Szalagy mán el evel a levellel a postára, fijam!* (R); **2.** postaküldemények *Posta még nem vóyt máma?* (T)

postagalamb postagalamb, pōystagalamb [-ot, -ok, -ja] fn gyors röp-tű, levélhordó galamb *Minden pínszt megír ety pár jóy postagalamb* (P)

postaláda postaláda, pōystaláda [˘t, ˘k, ˘ja] fn *Vegyetek má valahon nekem egy postaládát, mer ez a cseléd mindig ēhordi az ujságot* (Ts)

postás postás, pōystás [-t, -ok, -a] fn postai kézbesítő *Nem járt még a postás, nem láttátok?* (Té)

poszmot poszmot [-ot, -ok, -tya] fn sötét ruhára tapadó szálak, szösz *Mindik tele vam poszmottal ez a kabát!* (Si)

poszog poszog, poszag [-ok, -ol, -ott] tn/ts ige motyog *No, mit akār, monygya hát, ne az ōra alatt poszagjon!* (Vs)

poszpol *poszpōl* [-t, -ja] fn női ruhára varrt szegély, amely más színű, mint maga a ruha *A fejjér poszpōl jóul mutat a fekete ruhán* (Tk)

poszpolléros *poszpollíros, poszpolléiros* [-an, -on] mn (női) ruha színétől elütő színű csík a ruha gallérján, ujjain és a zsebekben *Mijen mutatós ez a poszpolléiros ruha!* (Tb)

poszpor l. **poszpol**

posztágy *posztágy* [-at ~ -ot, -ok, -a ~ -gya] fn sáv, rész *Posztágyonkínt aratik a buzát* (Ho)

poszterfa l. **padlógerenda**

poszterhóc l. **padlógerenda**

posztó *posztóu* [-t, -ja] fn kártolt gyapjúfonalból szőtt, kallózott vastag szövet *Hom vetted eszt a finom posztóu anyagot?* (Úh) [] *Se píns, se posztóu 'semmi sincs'* (Fa)

pótalkatrész *póutalkatrész, póutalkatrész, pótalkatrész* [-t] fn tönkrement gépalkatrész pótlására való alkatrész *Mutas csak, mijem póutalkatrészt kaptá a motörhöz!* (Tb)

pótkáv *póutkáv* [-t] fn (ritka) szemes kávé pótlására használt anyag *Kinek kē má a póutkáv?* (Gu)

pótkerék *póutkerék, pótkerek* [-et, -e ~ -je] fn tartalék kerék *Hogy indújak ojan hosszu utra póutkerek néjkü?* (Bá)

pótkocsi l. **pricep**

pótlék *póutlék, póutlik* [-ot, -a, -ja] fn vmit kiegészítő mennyiség *Nem ojam könnyü megjélni abbul a kis fizetjézsű, különösön, ha nincs semmi póutlék* (Gy)

pótól *póutól* [-ok, -sz, -t] ts ige **1.** helyettesít *Egy mostoha, akármijen*

jóu is, nem póutoli az ídesanyát (Pr);

2. (hiányos dolgot) kiegészít *Ha ki kē póutōni, éjn is póutolok valamennyit* (Be); **3.** (több személy egy cél érdekében) pénzt ad össze *Ipp ötöm vagyunk, póutōjunk rubējával, osz veszünk ety fél litert* (Tá)

pótólás *póutolás* [-t, -ok, -a] fn a pótól ige cselekvése *Ha pijáru van szóu, akkor mindjég benne van a póutolászba* (Cse)

potom *potom* mn olcsó *Potom árom vette meg aszt a naty házat* (Fa)

potya *potya* mn, fn **I.** [~n] mn **1.** olcsón *Ojan hējen dóugozik, hogy ű potyán jut hozzá mindenhe* (Mcs)

potyagól *potyagól* [-t, -ok, -ja] fn védelmi hibából kapott gól *Két potyagolt izs beszedet a kapus, persze, hoty kikaptunk* (Asz)

potyautas *potyautas* [-t, -ok, -a] fn fizetés nélkül utazó személy *Hazafele mindjég akad ety-kéjt potyautas* (J)

potyka l. **ponty**

potyog *potyog* [-ott] tn ige (több tárgy) egymás után v. egyszerre potyotyan *Ráz meg jóul aszt a fát, hat potyogjon a szílva!* (Bó)

potyogtat *potyoktat* [-ok, -ō ~ -sz, -ott] ts ige földre ejt *Vigyáz, nehogy a főüdre potyoktazsd a tojásokot, mēr nem tudom, mi csinállok veled!* (Fp)

potyol *potyól* [-ok, -ōsz ~ -sz, -öt ~ -t] ts ige (húst) ütögetve puhít *Itt ez a finom hus, má potyolom is, mer a puja szereti a rántot hust* (Pf)

potyoló *potyolóu* [-t, -k, -ja] fn kalapácshoz hasonló eszköz a hús

puhítására *Aggya má kőjccsön a potyolóút, mer az enyimnek ētört a nyele* (Bs)

pottyán *pottyán* [-t] tn ige **1.** zajt keltve hirtelen vhoval esik *Gyere az alul a fa alul, mer ha a fejedre pottyán egy gesztenye, hát megérzed!* (M); **2.** hirtelen vhoval kerül *Hát te hoty pottyántál ide?* (Cs)

póva l. **pólya**

povedál *povedál* [-ok, -sz, -t] tn ige (ts is) fecseg *Fekügy má le, ne povedáj annyit!* (Ko)

povesztká *poveszka* [˘t, ˘k, ˘ja] fn (új) katonai behívó *Neked mikorára szól a poveszkád?* (Ho)

pozdorja *pozdörja, pozdörnya* [˘t, ˘ja] fn **1.** a tilolt kender és len fás hulladéka *A kenderbű tillóuvā vertük ki a pozdornyát* (V); **2.** apró darabokra török *Pozdorjára tört az a szíp nagy váza* (Sza)

pozíció *pozicijóu* [-t, -ja] fn állás, tisztség *A Mari ura most elég naty pozicójóuba van* (Csp)

pózma l. **pózna**

pózna *pózna, pózma* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** szalma- vagy szénakazal tetejére tett rúd, annak leszorítására *Meg van rakval a kazal, má csak a pózna kē rá* (Nbe); **2.** rúd, amellyel a vízben áztatott kendert összeszorítják *Ha sok kenderünk vóút, hozszap pózmát tettünk* (Nbe)

pozsogája *pozsogája* [˘t] fn (szragos) legapróbb részecskéje *Ojam finom ez az āma, hogy megeheted még a pozsogáját is* (Gl)

pozsora l. **pazsora**

pozsorák l. **pazsora**

pöccint *pöccint* [-ek, -el, -ett] ts ige kezével lök, dob vmit *Pöccinzs mán ide a cipőümöt, ne ájak fel ērű a széjkrű* (Nf)

pőcsik *pőcsik* [-et, -ek, -je] fn bögölyféle légy; *Tabanidae Csipi szegjén lovat a pőcsik* (Fr)

pőcsikel *pőcsikel* [-ek, -sz, -t] tn ige **1.** bóbiskol *Fekügyöm má lefele, mit pőcsikel ott azon a széjken!* (Ah); **2.** ló fejét le-fel mozgatja *Jó, hogy ē nem szjédül ez a lú, annyit pőcsikel* (Vr)

pőfékel *pőfékel, pőfikel* [-ek, -sz, -t] tn ige (tréf) főleg pipából füstöt ereget *Nem uni még eszt a pőfikelist?* (Ts)

pőfeteg *pőfeteg, pőffeteg* [-et] fn pőfeteggomba *Hova hizik ez a Ferenc, má igy is ojam, mint a pőffeteg* (Ki)

pőffed l. **püffed**

pőfög *pőfög* [-ök, -öl ~ -sz, -ött] tn ige hüppögve sír *Na, ne pőfögj má, mer nem tudom, mi csinállok veled!* (I)

pök l. **köp**

pökhendi *pökhendi* [-t, -k, -je] mn öntelt, gögös, fölényes *No, van ety pökhendi veje ennek a Marisnak is* (Té)

pörge *pörge* mn fölfelé kunkorodó karimájú kalap *Ējha! De jóu kis pörge kalapod van!* (Kb)

pörget *pörget* [-ek, -el, -ett] ts ige ujjai közt forgat *Szípēm pörgeti az orsóút a jányod* (S)

pörköl *pörköl* [-ök, -sz, -t] ts ige (új) barnára pirít *Űj csak le, ip mos pörköltém ety kis kávét, hát mekkinállak ecs csészével* (Cs)

pörkölt *pörkölt* [-öt ~ -et, -je] fn hagymás zsírban sült hús *Máma csak pörköltöt csinátam ebédre* (Sze)

pöröly *pöröj, pöröjű* [-t, -ök, -e] fn kovács nagy méretű kalapácsa *A kovács pöröjű néjkü nem kovács* (Fp)

pössent *pössent* [-ek, -el, -ett] tn ige vizek *Hol lehetne it pössenteni egyet?* (Ho)

pöstöj l. **püstő**

pösze *pösze* mn selyp *Hát van ety pösze fija!* (Hl)

pöske l. **pösze**

pöszméte l. **köszméte**

pöszmög l. **piszmog**

pöttöm *pöttöm* mn (kedvesk) nagyon kicsi *Hát ez a pöttöm fujcska kijéj?* (Té)

pötyögős *pötyögős, pötyögős* [-en ~ -ön, -ebb] mn laza *Igem pötyögősöm ván ez összekötvé, mék ki tánáql bomláni* (Nd)

pötyölgő l. **pillengő** 2., 3.

pötyölgős l. **pötyögős**

pracli *pracli* [-t, -k, -ja] fn kéz, tenyér *No, el a praclikkal!* (Tá)

prádés l. **parádés**

praktikus *praktikus* [-an ~ -on, -abb] mn célszerű *Hogy mijem praktikus dolog ez a gáz!* (M)

prászka l. **szprávka**

praszcura l. **proszcura**

pratál *pratál* [-ok, -sz, -t] ts ige elrak, eltávolít, elrejt *Sokat tudō beszélni, inkább ezeket a holmikot pratánád má innen valahova, hogy ne legyenek it láb alatt!* (Ts)

prava *prava, práva* [-t, -k, -ja] fn gépjárművezetői jogosítvány *Alig ment ki a falubú, má elvették a praváját a milicek* (Mi)

právka l. **szprávka**

praxis *prakszis* [-t, -a ~ -sa] fn 1. gyakorlat, tapasztalat *Nem kel fini, naty prakszisa vam má a vezetízsbe* (Si); 2. orvosi működés *Má rigi orvazs, de méjg ijem betegsiggē neki se vóud dóyga a prakszisa alatt* (G)

precep l. **pricep**

precíz *preciz* [-en, -ebb] mn pontos *Tul precizen akar csináni mindent, pedig uty sincs annak értelme, nem nízik as semmibe* (G)

préda *préda, préjda* [-n, -bb] mn pazarló *Ojam préjda ott az egís család, nemcsak a vínasszony* (E)

prédál *prédál, préjál, prédáll* [-sz, -t] ts ige (anyagi értéket) pazarol *A jóu gazda nem préjál* (Bat)

prédikáció *prédikációjú, predikációjú* [-t, -k, -ja] fn 1. egyházi beszéd (istentisztelet) *Máma eszt a predikációjút vóut mit mekhāgatni* (Np); 2. erkölcsi intelem *Unom má eszt az örökös prédikációjút!* (Bf)

prédikál *prédikál, predikál, prédikáll* [-ok, -sz, -t] ts ige (tn is) 1. pap prédikációt mond *Hāgazs má, mit prédikát a pap!* (Tg); 2. oktatólag hosszasan beszél *Prédikálhatō te ezeknek, hóunap ugyanaszt fogják csinálni* (Mcs) [] *Bort iszik, és vizek prédikál 'ellenkezőjét teszi annak, amit hirdet'* (Gl)

prém *prém* [-et, -ek, -je] fn szörme *Hon szereszted eszt a szíp préjmet a kabátodra?* (K)

prémes *prémes* mn prémmel díszített *Ki az ott abba a préjmes kabádba?* (Bó)

prémgallér *préjmgalléjr, prémgallír* [-t, -ok, -ja] fn (kabáton) prémből készült gallér *Egisz felujjút a kabátod ettül a prémgallírtul* (Pk)

prémgalléros *préjmgalléros, prémgallíros* [-an ~ -on] mn *Erzsi izs beálított a vígin naty prémgallíroson* (R)

prémium *préjmijum, prjémijom* [-ot, -ok, -a ~ -ja] fn pénzjutalom *Méjk szerencse, hogy minden három hónapba kapunk prémijomot* (Tb)

preparál *preparál* [-t] ts ige (ritka) (vmilyen állatot, növényt) tartósít *Preparátazsd valakivel eszt a fá-cánt, kár lenne, ha tönkremenne* (Ts)

prés *prés* [-t, -ek, -e] fn folyadék kivonására v. vminek nyomással való alakítására használt szerkezet *Huzz egyvet azon a préjzen, hacs csorogjon a léj!* (Fp)

presbiter *prezsbiter* [-t, -ek, -e ~ -je] fn protestánsoknál a presbitérium tagja *Töb mint husz éjvig vójt presbiter az öreg* (Ts)

presbitérium *prezsbitérijum, prezsbiterijum* [-ot, -a ~ -ja] fn protestánsoknál egyházközségi tanács *Nállunk tizenketten vannag benne a prezsbitérijumba* (Ba)

présel *présel* [-ek, -sz, -t] ts ige sajtol *Méjg mindjég nem préjselte ki aszt a kis szójljőjt!* (Kd)

préselés *préjseljés, préselís* [-t] fn a présel ige cselekvése *Máma jóu időj van a préjseljésre* (Fp)

présház *préjsház* [-at, -ak, -a ~ -za] fn épület, ahol a mustot préselik *Derjék ety préjsházatok van!* (Bs)

préskosár *préjksosár* [-t, -ja] fn szőlőprés lécekből álló oldala *Jóu erőjűs fábu csinátam eszt a préjksosárt* (Be)

prezidium *prezidijum, prezidijom* [-ot, -a ~ -ja] fn (ritka) elnökség *Ki vóud benne a prezidijumba?* (Tú)

prézli *préjzli* [-t, -je] fn (kenyér- v. zsemle-) morzsa *Forgazs meg jóul a préjzlibe aszt a halat, ne saj-nád!* (T)

priccol l. **spriccel**

pricep *pricep, pricept* [-et, -ek, -e ~ -je] fn pótkocsi *Níz má, hogy jár ide-oda ennek a traktornak a pricep-tye!* (G)

priccs *priccs, prics* [-et, -ek, -e] fn deszkából készített egyszerű fekvőhely *A farmon van ety priccs, oda le lehet feküdni, ha az ember má nem bir* (Or)

priccses nadrág *priccses nadrág* [-ot, -ok, -a ~ -ja] fn csizmanadrág *Mék tám most is megvan valahon a lá-da ajján a priccses nadrágom* (Ho)

prima *prima, primá* [˘n, ˘bb] mn (ritk) nagyszerű, kitűnő *Prima anyagbu vāratam kabátot, ecs csep-pet se gyürőjűdik.* (Tk)

primás *primás, primás* [-t, -ok, -a] fn (cigánybandában) elsőhegedős *Mekkezdőjűdött a bál, oszt a leginyek huzattak a primássā, egyvik a másik ēlen, niha osztám verekedís is vóud belőjille* (R)

primadonna *primadonna* [˘t, ˘k, ˘ja] fn (ritka) színésznő *Ojan ez a jány, mint ety kis primadonna!* (Csf)

primitív *primitiv* [-en, -ebb] mn (vál) elmaradott *Ne legyél má ijem primitiv, ne higgyed minden szavát!* (Ge)

princessz *princesz, princessza* [-t, ~t, -ek, ~k] fn (gúnyos) hercegnő *Könnyűő neki, az anyja tükör alatt tarcsa, csak ül othom, mint ety princessza* (Bd)

priszájla *priszájla* mn mihaszna, semmire sem való *Tüny innen, te priszájla!* (Szl)

prisztás *prisztás* [-an ~ -on, -abb] mn más dolgába arcátlanul beleszó-ló, szemtelenkedő személy *E mán ety prisztás!* (T)

prisztáskodik *prisztáskodik* [-ok, -ol, -ott] tn ige rosszindulatúan bírál, csepül vkit v. vmit, arcátlanul beleüti az orrát más dolgába *Monygyátok má, mit prisztáskodik ez it megint?* (T)

privát *privát* [-on ~ -an] mn (ritk)
1. nem hivatalos, magán *Jóul keres, mer nemcsak az iskolába tanid, de privát ógrákot is ad* (Cs); 2. személy tevékenységét nem hivatali szervezet tagjaiként végző *Ismerek egy jóul privát orvast, majd ēviszlek hozzá* (Tú)

prizma *prizma* [~t, ~k, ~ja] fn (új) mezőgazdaságban terményből rakott ilyen alakú halom *Összehōrták má a krumplit prizmába* (Pf)

próbafa *próubafa* [~t] fn a mén és a kanca között húzódó deszkafal, ezen keresztül ismerkedik fedeztetés előtt *Ērukta a próbafát a kanca, biztoson hasas mán* (Kd)

prócák *próucák* [-ot, -ok, -ja] fn tarisznya *Minden huszárnak vóut pak-tarisznya, próucák mek hádzsák* (Úh)

processzió *processzijó, prosze-szijó, procecijó* [-t, -k, -ja] fn (vall) búcsúi menet *Ojam procecijó ment Póucsra, hogy a végét nem is láttuk* (Tú)

prohul *prohul* [-t, -ja] fn juhok másodszeri pároztatása *A prohult még mindig nem csináták meg* (Mf)

proletár *proletár* [-t, -ok, -ja] fn (ritka) tőkés társadalomban kizsák-mányolt bér munkás *Igem mekkinoszták a proletárokat a csendőűrök* (He)

propaganda *propaganda* [~t, ~ja] fn (ritka) hírverés, reklám *Ez az egis csak propaganda* (Mi)

propagandista *propagandista* [~t, ~k, ~ja] fn kommunista pártban propagandamunkát végző személy *Jóul propagandista lesz ebbul a fiju-bul, meglátod* (Kd)

propeller *propeller, propēler* [-t, -ek, -e ~ -je] fn forgó hajtószerkezet *Hány propēlerje lehet ennek a rep-űllőnek?* (Tg)

proráb *proráb* [-ot, -ok, -ja] fn munkafelügyelő *Jóul ember ez á pro-ráqb* (Br)

prosecció l. **processzió**

proszkura *proszkura* [~t, ~ja] fn görög kat. vallásban só nélküli áldo-zati kenyér *Maga atta oda minden-kinek a proszkurát a pap* (Ba)

proszliléc *proszliléc* [-et, -ek, -e] fn ablaküveget körülvevő lécecske *Minygyán kieszem vagyunk az ab-lakokká, csak rászégezem a proszli-lécet* (Sz)

protekció *protekcijó* [-t, -ja] fn befolyásos személy támogatásával szerzett jogtalan előny *Mindent meg*

lehet szerezni, csak ety kis protek-
cijóy kel hozzá (Csl)

protézis *protézis* [-t, -ek, -e] fn
(vál) fogakat pótló műanyag *Má ne-
ked is protézised van?* (Gu)

próvent *próvent* [-et] fn egyházi
adó *Minden őűszön beszettjék a
próventet* (K)

provokál *provokál* [-ok, -sz, -t]
ts ige (vál) kikényszerít, ingerel
*Mindenáron verjést akarsz provo-
káni* (Bo)

prrr *prrr* msz állatterelő szóként
lovak megállítására *Prr, Sári, ne a
sándzba!* (Sza)

prukra *prukra* msz állatterelő szó-
ként jobbra *Prukra, Bimbóy!* (Kd)

prunkesz l. **pulya, purdé**

pruszlik *pruszli, puszli* [-t, -k, -ja]
fn (rég) női mellény *Szjép vóyt a já-
nyokon a piros pruszli* (Bs)

prücsköl *prücsköl* [-ök, -sz, -t] tn
ige siránkozik *Ne prücsköj má, nem
hátam még meg!* (Ts)

prücsök *prücsök* [-csköt, -cskök,
-cske ~ -je] fn **1.** tücsök *Hallot, hoty
ciripēnek a prücsök?* (F); **2.** kisebb
gyermek (kedvesk) *Erity, te prü-
csök!* (Br)

prüszköl *prüszköl* [-ök, -sz, -t] tn
ige tüszköl *Ha elkeszt prüszkölni,
nem biri abbahagyni* (Csl) [] *Prüsz-
köl a bolha 'nagyobb a hangja, mint
a tehetsége'* (Csl)

prüsszent *prüsszent* [-ek, -el,
-ett] tn ige tüsszent *Ojat prüsszentet,
hogy asz ittem, meksiketüllök* (Mcs)

psz *psz* isz (csodálkozásként) hű!
Psz! Ha esz tuttam vóyna! (S)

pssz l. **pszt**

pszt *pszt* msz csitt! *Pszt! Hāgas-
satok csak!* (Úh)

puca *puca* [˘t, ˘ja] fn (durva)
hímvevessző *Dugd el a pucád, mer
ēviszi a macska, te!* (Sz)

pucc *pucc, puc* fn (ritk) díszes öl-
tözék *Etykettőűre pudzba vákta ma-
gát* (A)

pucér *pucér, pucír* mn, fn **I.** [-on,
~ -an, -abb] mn meztelen *Hova
menc ijem pucíron, nem szígyēled
magad?* (Si); **2.** héjától megtisztított
*Hozott az apja egy zacskóy pucír
mogot az olajütőűbüil* (Csn) **II.** [-t,
-ja] fn meztelen testrészt *Vegyen egy
vesszőűt, osz csabdossa meg a pu-
círját, ha rosz lessz!* (Gl)

puckos *puckos* [-an ~ -on, -abb]
mn csupaszt *Mineg bántod azokat a
puckos verebeket?* (J)

pucol *pucól* [-ok, -sz, -t] ts ige
(tn is) **1.** tisztít *Az elēb még it pucō-
ta a cipőűjít, nem tudom, hova tün-
hetett* (T); **2.** menekül *Ha hozzád
ljépek, pucōj, meri kapō!* (H)

pucolás *pucolás* [-t] fn **1.** vakolás
*Kivűrű má rendbe is van a ház, má
csak a bēsőű pucolás maratt* (Bá); **2.**
menekülés *Na, de most osztám pu-
colás!* (B)

pucuka l. **angyalbögyörő**

púder *púder, puder* [-t, -je] fn
por alakú kozmetikai szer *Sose is
hasznátam pudert* (Csf)

púderos *púderos, puderes* [-on ~
-en, -abb ~ -ebb] mn púderrel behin-
tett *Vidd innen aszt a puderos kjé-
ped!* (V)

púderoz *púderoz, puderez* [-ott ~
-ett] ts ige púderrel behint *Várjá má, az
asszom még mos puderezi magát* (K)

pudli *pudli* [-t, -ja] fn bolti pult
*Odacsaptam a pudlira a pinszt, oszt
ējöttem* (Ba)

pufaj l. **pufajka**

pufajka *pufájka, pufājka* [˘t, ˘k,
˘ja] fn vattakabát *Hű, de jóú pufāj-
kája vam magának!* (T)

puff *puff, puf* msz váratlan bosz-
szúság kifejezésére *Puf neki, még
ipp esz hijányzott!* (Bf)

puffad *puffad* [-ok, -ol, -t] tn ige
gyomorban kellemetlen teltséget
érez *Nem tudom, mitül, de valahogy
uty puffadok mostanába* (Kd)

puffancs *puffancs* [-ot, -ok, -a] fn
1. zsírban sült kelt tészta, fánk *Mijen
jóul sikerütek ezek a puffancsok!*
(Csp); 2. l. **pufók**

pufi l. **pufók**

pufogat *pufokat* [-ott] ts és tn
ige pufogó hangot idéz elő *Má me-
gējn it pufokatō az ablak alatt!* (Ki)

pufók *pufóuk* [-abb] mn telt, kö-
vér arcú gyermek *Hālod, e mék tán
a te fjadnál is pufóukabb* (Ng) []
Pufóuk, mint a mezeji nyúl 'sovány'

puha *puha* [˘n, ˘bb] mn nyo-
másnak könnyen engedő (tárgy, a-
nyag) *Osztán jóú puha kenyeret hoz-
zá a koperábú!* (Tk) [] *Ojam puha,
mint a vaj 'nagyon puha'*

puhafa *puhafa* [˘t, ˘k] fn kö-
römmel is karcolható, könnyen meg-
munkálható fafajta *Pipát nem ne-
hész csináni, csak jóú puhafa kē
hozzá* (Ba)

puhakalap *puhakalap* [-ot, -ok,
-ja] fn puha anyagú férfikalap *Hol
vette eszt a jóú puhakalapot?* (Bat)

puhatolódzik *puhatolódzik, pu-
hatolozik* [-ok, -ol, -ott] ts ige óvato-
san igyekszik megtudni valamit *Fe-
lesleges puhatolódzni, mer utyse
mondok semmit* (Cse)

puhir l. **pajor**

puhít *puhít* [-ott] ts ige anyagot
puhává akar tenni *Vagy öt perce pu-
hitom má eszt a pasztelint, osz mégj
mindjég nem akar összeáni* (Mf)

puhul *puhul, puhull* [-t] tn ige
puhává válik *Főz mégj aszt a ká-
posztát, hat puhújon!* (Pf)

pukkadozik *pukkadozik* [-ok,
-ol, -ott] tn ige nehezen fojtja vissza
nevetését v. dühét *Mink má pukka-
dosztunk a nevetjéstű, de ű mégj ak-
kor se vett éjzsre semmit* (Nf)

pukkan *pukkan* [-t] tn ige pukkanó
hangot ad *Ojat pukkant a pala a tüzbe,
hogy majd leűtem ijettembe* (Ksz)

pukkancs *pukkancs* [-ot] fn hir-
telen haragú személy *Ne szóuj hoz-
zá, jóú fiju, nem látod, mijen ety kis
pukkancs?* (Ge)

pukkanmálé *pukkammálé* [-t] fn
pattogatott kukorica *A pujának
gyakran szoktunk csináni pukkam-
máléjt* (Tk)

pukkant *pukkant* [-ok, -ol, -ott]
ts ige kukoricát pattogat *Mikor puk-
kant má ety kis máléjt?* (Fp)

pukkantmálé l. **pattitengeri** 2.

pukli l. **púp** 1.

pulcsi l. **pulover**

puli *puli* [-t, -k, -ja] fn kis terme-
tű, hosszú szőrű pásztorkutya *A puli
a legjop kutya* (F)

pulicka l. **puliszka**

puliszka *puliszka* [˘t, ˘ja] fn kucoricalisztból készített étel *Máma tejes puliszka lesz a vacsora* (Fr)

pulitír l. **politúr**

pulóver *pulóver, pulovēr* [-t, -ek ~ -ok, -je ~ -ja] fn zárt blúz- v. mellényszerű kötött ruhadarab *A gyapjubú kötöt pulóvertű semmi nem melegít jobban* (Ah)

pult *pult* [-ot, -ja] fn hosszú asztal az üzletben, amely mögött az elárúsító áll *Minden job dóggot a pult alá dugnak a bóutosok* (Th)

pulzus *pulzus* [-t, -a] fn (vál) érverés *Ojan gyenge a pulzusa, hogy az orvas asz monta, nem íri meg a reggelt* (T)

puly *puy* msz pulykát hívogató szó *Puj-puj-puj!* (Fp)

pulya *puya* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** gyermek *Nem elik, hogy a mijénkek it rajcsúroznak, de még a szomszít pujája is it teszi a csudát!* (Gl); **2.** gyermekesen naiv felnőtt *De naty puja vagy!* (Tg)

pulyalány *pujajány* [-t, -ok, -a] fn gyermeklány *Pujajányok vóutung, de mán ugyancsag dóugosztunk!* (Th)

pulyás *pujás* mn **1.** gyermekhez hasonló, gyerekes *Istenem, ojam pujás arcu még ez a fiju, osz má viszik katonának* (Fa); **2.** gyermekbolond *Az uram is ojam pujás, hogy ógrákot ējácana a pujávā* (Ba)

pulyka *pulyka, pujka* [˘t, ˘k, ˘ja] fn nagy testű háziszárnyas; *Meleagris gallopavo Njé, mijem mjérges ez a pujka!* (Bs)

pulykakakas *pujakakakas* [-t, -a ~ -sa] fn a pulyka hímje *Pujkakakas, rud-rud-rud!* (Gl)

pulykaméreg *pujkamjéreg, pujkamíreg* fn hirtelen harag, düh *Eccer csak kitört rajta a pujkamjéreg* (Bd)

pulykatojás *pujkatojás* [-t, -ok, -a] fn pulyka tojása *Beraktad má a pujkatojást a kotlóu alá?* (Si) [] *Ojam, mint a pujkatojás 'nagyon szeplős'* (Té)

pumpa *pompa* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** levegő fújására használatos eszköz *Ad mán ide a pompád, má megjén leszálott a hátsóu kerek* (K); **2.** pompa-kút *Tjélem befagy a pompa* (Fra)

pumpakút *pompakut* [-at, -ak, -ja] fn szivattyúval működő kút *Lesz nem-sökkára pompakut nállunk is* (Bo)

pumpál *pompál* [-ok, -sz, -t] ts ige pompával levegőt nyom vmibe *Segics má, pompád a gumit ety kicsit, mer egjész kiát a kezem* (Bo)

pumpol *pumpōl* [-ok, -sz, -t] ts ige (biz) pénzt csikar ki *Ne csak mindjég éjngem pumpōjatok, van nektek másik nagyanyátok is* (V)

pundra *pundra* [˘t, ˘ja] fn töltött káposzta burka, káposztalevél *A pundráját mír nem eszed meg?* (Sz)

púp *pup, pupp* [-ot, -ja] fn **1.** kidudorodás a háton *A sok hajlongástú pup nőtt a hátán!* (Bf); **2.** köldök *Ne fíj, nem siri ki a pupját!* (Csl) [] *Jöhet a hátamra pupnak 'fölösleges ember, úgysem árthat nekem'* (Bt)

puplin *puplin* [-t, -ok, -nya] fn (rég) selymes fonalból egyenletes mintájú szövessel készült textiláru

Mék tám most is vam pár méjter puplinom a láda āján (R)

púpos *pupos, puppos* mn, fn **I.** [-an ~ -on, -abb] mn **1.** akin, amin púp van *Nem elik, hoty sánta ez a Janika, de mék puppos is hozzá* (T); **2.** púpként kiemelkedő *Ējm meg jóu pupposom megraktam neki a tálat!* (Cse) **II.** [-t, -ok, -a ~ -abb] fn **1.** púpos személy *Mindig vóut a templom előjt pupos is, sánta is* (Mi); **2.** rajta, nosza, indulj! (tréf) *Utra pupos, mint a pestijek* (Gl)

pupujkás *pupujkás* mn púpos felületű *De pupujkásra sikerūt ez a kenyjér!* (H)

purde *purdé, pūrgyé* [-t, -k, -ja] fn cigánygyerek *Ezeknek a purgyéknak nincs a nyavajájok se, pedik sokszōr mék télen is mezitláb járnak* (Ko)

purgatórium *purgatórijum, purgaterijom* [-ot] fn tisztítóhely, tisztítótűz *Rosszab vóut az a két év, mint a purgaterijom* (G) [] *Ojam meleg vam, mint a purgatórijumba 'kibírhatalatlan meleg van'* (Bá)

purgyé l. **purde**

puska *puska* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** hosszú csövű kézi tűzfegyver *Betōjtōtted a puskat?* (V); **2.** l. **persely 2.**; **3.** meg nem engedett segédeszköz iskolában *Vam valami jóu puskád a vizsgára?* (Vr) [] *Ugy ēlszalat, mint-ha puskábú lūttik vóuna ki 'gyorsan elszaladt'* (Vr)

puskacső *puskacsōū, puskačsū* [-t ~ -vet] fn puskának cső alakú része *A puskačsū még egisz jóu, de a tusa mán elkōjrhatt* (Si)

puskapor *puskapōr* [-t, -ja ~ -a] fn lőpor *Ne tegyj annyi puskaport abba a gojōuba, mer mék szit tanáli vinni a csövet* (Pk)

puskás *puskás* mn puskával fel-fegyverzett *Vagy nity puskač embert láttam a határba* (T)

puskaszó *puskaszōu* [-t] fn puska-lövés hangja *Valahun rálūhettek ēre a kutyára, mer ahogy mekhajja a puskačszōut, rōkton a bōudēba āl meg* (Tb)

puskatus *puskatus* [-t, -a ~ -sa] fn puskaagy alsó része *Szorizsd jóu a vállathoz a puskačust, akkor nem fog ojan nagyot lōkni* (Ts)

puskázik *puskačik* [-ok, -ol, -ott] tn ige feleléskor v. dolgozatírásakor tiltott segédeszkōzt használ *Ōtōst kaptam, osz méjk csak nem is puskačsztam* (B)

pusmog *pusmog* [-ok, -ol ~ -ō, -ott] tn ige (ts is) (pejor) sugdolōdzik *Nem tudom, mit pusmognak annyit naprú napra* (Gl)

puszi *puszi* [-t, -k, -ja] fn (gyerm. v. biz) csók *Mi az, méjg ety puszit se kapok?* (J)

puszil *puszil* [sz-, -t] ts ige (gyerm) csokol *Meny csak, pusziđ meg mamát, aranyoskám!* (Sza)

puszipajtás *puszipājtás* [-t, -ok, -a] fn (biz) bizalmas barát *Igen naty puszipājtások lettek, mijōutta egyjūd dōjgoznak!* (Bf)

puszli l. **pruszlik**

puszta *puszta* mn (nyomósító szóként) minden eszköz nélkül *Hosz ki a kampōut, puszta kézzel utyse mīgy vele semmire* (Ko)

pusztán *pusztán* hsz (vál) csupán *Gondōtam, megnizem, mán csak pusztán kívāncsisāgbú* (Mu)

pusztaság *pusztaság* [-ot] fn
üres, unalmas, tartalmatlan *Pusztaság vóút az egész műsor* (Vs)

pusztít *pusztít, pusztít* [-ok, -ol, -ott] ts (tn is) ige élőlényt öl, gyilkol *Minden éjvem pusztítuk eszt a koroládóút, osz mégis mennyi vam belőüle!* (Csn)

pusztítás *pusztítás* [-t] fn a pusztít ige cselekvése *Monygyátok má, mi értelme van ennek a pusztításnak?* (Csf)

pusztujka *pusztujka* [˘t, ˘k, ˘ja] fn légy *Annyi sok pusztujka van, hogy nem győzőm csapkodni* (Th)

pusztul *pusztul, pusztúl, pusztull* [-ok, -sz, -t] tn ige **1.** fokozatosan megsemmisül *Pusztúl it minden, nincs ember a portán* (F); **2.** (meg)hal, (el)vész *Sijjetek haza, mer éhem pusztul a majorság* (Vs); **3.** kotródj!, takarodj! *Pusztúj a szemem előül, ne is lássalak többet!* (Ti)

putina *putina* [˘t, ˘k, ˘ja] fn hordóhoz hasonló, dongákból készített tárolóeszköz *Ety putina lisztem maratt* (Np)

puttony *puttony, putton* [-t, -ok, -a] fn fából v. vesszőből készült, hátton hordozható edény *Fētōri az ember hátát egész nap a puttony* (Fp)

puttonyos *puttonyos, puttonos* [-t, -ok, -a] fn (szüreteléskor) a szőlőt puttonnyal hordó személy *De lassan jár ez a puttonyos!* (Mf)

putri *putri* [-t, -k, -ja] fn sárból, vályogból rakott, szegényes ház *Hogy izs birnak meglenni a cigányok ezegbe a putrigba!* (Ko)

putyovka *putyofka, putyóuka* [˘t, ˘k, ˘ja] fn **1.** menetlevél *Hova szóúl*

a putyóukád? (T); **2.** beutaló *Most kaphatol putyóukát a szanatóurijumba, ha akarsz* (T)

püff *püff, püf* msz **1.** ütés hangjának utánzása *Püff, ez jóúl leasett!* (Ksz); **2.** (váratlan bosszúság kifejezésére) (biz) *Püf neki, még esz hijányzot nekem éppen!* (Vs)

püffed *püffed* [-t] tn ige testrészdagad *Anyira püffed a lába, hogy sokszor alik tud járn!* (Kh)

püffedt *püffedt* [-en, -ebb] mn betegesen duzzadt, dagadt testrészt *Mitül ijem püffedt a kezét, te?* (Té)

püföl *püföl* [-t] ts ige szaporán ver *Ne püföd má aszt a puját, te, kapot má eleget!* (Kf)

pünközd *pünközd, pünköst* [-öt, -je] fn a húsvét utáni hetedik vasárnapon és hétfőn tartott keresztény ünnep *Uty hālottam, pünkösthöz ety hétre lessz az éjegyzis* (R)

pünkösdirózsza *pünkösdirózsza, pünkösdirózsza* [˘t, ˘k, ˘ja] fn bazsarózsza; *Paeonia officinalis* *A mút éjven szjép vóút a pünkösdirózsza, de az idéjn valahogy az is kiment semmire* (Np)

püspök *püspök* [-öt, -ök, -e ~ -je] fn fölszentelt katolikus v. református főpap *A püspök még il, igazán?* (Ko)

püspökfalat *püspökfalat* [-ot, -ja] fn (biz) főtt v. sült baromfi fara *A püspökfalattyát hagyjátok meg apátoznak!* (I)

püspöklila *püspöklila* mn püspöki palást színéhez hasonló *Püspöklila színü anyagot vettem* (Gu)

püstő *püstőü* [-t, -k, -je] fn játékpisztoly *Nicsak, mijem püstőüt kaptam születisnapra!* (Gl)

TARTALOM ЗМІСТ

A PLENÁRIS ÜLÉS ELŐADÁSAI ДОПОВІДІ ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ

LIZANEC PÉTER. MAGYARSÁGTUDOMÁNYI INTÉZMÉNYEK HÁLÓZATA AZ UNGVÁRI NEMZETI EGYETEMEN.....	5
МУШКЕТИК ЛЕСЯ. ФОЛЬКЛОРНЕ ПОГРАНИЧЧЯ В УГОРСЬКО– СЛОВ'ЯНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ.....	17
NYIRKOS ISTVÁN. A KISEBBSÉGI NYELVEK OKTATÁSÁNAK TÁMOGATÁSI FORMÁI ÉS SZÜKSÉGESSÉGE A FINNUGOR (URÁLI) NYELVEK KÖRÉBEN	27
UJVÁRY ZOLTÁN. GONDOLATOK AZ IDENTITÁS VIZSGÁLATÁRÓL.....	34
VOIGT VILMOS. MÁTYÁS KIRÁLY FOLKLÓRJA A KÖLCSÖNHATÁSOK KÖZEPÉN	40

NYELVTUDOMÁNY МОБОЗНАВСТВО

ÁRPA ZSUZSANNA. IDENTITÁSVIZSGÁLATOK KÁRPÁTALJAI MAGYAR DIÁKOK KÖRÉBEN (<i>EGY PRÓBAGYŰJTÉS EREDMÉNYEI ÉS TANULSÁGAI</i>).....	49
BALLA ERIKA. TÓTH ÁRPÁD LEVÉL CÍMŰ VERSÉNEK NYELVI- STILISZTIKAI ELEMZÉSE.....	55
DOBOS CSILLA. A TERMINOLÓGIA EGYSÉGESSÉGE A TÉTELES JOG ÉS A JOGALKALMAZÁS NYELVHASZNÁLATÁBAN	59
FEJES ANDREA. KÖSZÖNÉSFORMÁK VIZSGÁLATA CSONKAPAPIBAN.....	68
FOGAS KRISZTIÁN. A CSALÁDNEVEK RENDSZERE CSÁSZZLÓCON	76

Гульпа Людмила. До питання українсько–угорської мовної інтерференції	84
GYÖRKE MAGDOLNA. ÖLTÖZKÖDÉSI TÁJSZÓK A KÁRPÁTALJAI MAGYAR NYELVJÁRÁSOKBAN	90
JACKOVICS MARIANNA. IDEGEN EREDETŰ VALLÁSI KIFEJEZÉSEK HASZNÁLATA AZ ÚJ EMBER HASÁBJAIN	93
KEGYES ERIKA. MODERNE BIBELÜBERSETZUNGEN ALS HERAUSFORDERUNG FÜR DIE ÜBERSETZUNGSWISSENSCHAFT EINFÜHRUNG: BIBELÜBERSETZUNGEN	112
KOCÁN BÉLA. UGOCSA VÁRMEGYE Ó- ÉS KÖZÉPMAGYAR KORI FOLYÓVÍZNEVEINEK NYELVI RÉTEGEI	122
KOVÁCS ANDRÁS. EGY KÉRDŐÍVES NÉVGYŰJTÉS TANULSÁGAI	135
KOVÁCS MÁRIA. A MAGYAR JOGI TERMINOLÓGIA EGYSÉGESÜLÉSE A XVIII–XIX. SZÁZAD FORDULÓJÁN	145
LADÁNYI BRIGITTA. A KISGEJŐCÖN HASZNÁLATOS KÖSZÖNÉS- ÉS MEGSZÓLÍTÁSFORMÁK NYELVI ELEMZÉSE.....	151
LADÁNYI KRISZTINA. FALUSOROLÓK KÁRPÁTALJÁN	155
LAKATOS KATALIN. NYELVI ATTITŰD A KISEBBSÉGI OKTATÁSBAN.....	160
МЕЛІКА ГЕОРГІЙ. УМОВИ МІЖМОВНОЇ І МІЖЕТНІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ НА ЗАКАРПАТТІ.....	167
SIMIGNÉ FENYŐ SAROLTA. RÉGI ÉS ÚJ KONCEPCIÓK A FORDÍTÁSTUDOMÁNYBAN	171
ТУРИС ІНГРІД. НІМЕЦЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В УГОРСЬКИХ ГОВІРКАХ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	179
УР ЛЮДВИГ. ЗАКАРПАТСЬКІ УГОРСЬКІ НАЗВИ ЇЖІ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО ВИВЧЕННЯ	194

VÖRÖS FERENC. A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYAR KONTAKTUS- VÁLTOZATOK SZEMÉLYNÉVKINCSEÉRŐL BESZÉLŐ- KÖZÖSSÉGI ASPEKTUSBÓL	202
ZAICZ GÁBOR. ANYANYELVÜNK AZ ANYAORSZÁGBAN A XXI. SZÁZAD ELEJÉN „FELEJTSÜK-E EL”, HOGY „KETTŐEZER”?.....	215
ZÉKÁNY KRISZTINA. UNGVÁR FÖLDRAJZI KÖZNEVEINEK VIZSGÁLATÁRÓL	225

IRODALOMTUDOMÁNY ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

БАРЧАН ВАЛЕНТИНА. ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ „ПОЕТА” Г.ОСЬМАЧКИ	231
БОЧКО МАРІЯ. УКРАЇНСЬКА ІДЕЯ В ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНИХ ТА ПУБЛІЦИСТИЧНИХ СТАТТЯХ ФЕДОРА КОВАЛЯ	244
ГУЛЬПА ДІАНА. РЕЛІГІЙНІ ФОРМИ ПРИВІТАННЯ У ЗАКАРПАТСЬКОМУ ВАРІАНТІ УГОРСЬКОЇ МОВИ	252
ЛЯХ ТЕТЯНА. АРХЕТИП ДОМУ В НОВЕЛІСТИЦІ МАРКА ЧЕРЕМШИНИ.....	256
PALLÁNÉ SZÉNÁSI MAGDOLNA. GRIMM-MESÉK A NÉMET NYELV OKTATÁSÁBAN MAGYARORSZÁGON	263
SASS MELINDA. A NŐI LÉLEK ÉS SORS ÚJSZERŰ INTERPRETÁLÁSA KAFFKA MARGIT SZÍNEK ÉS ÉVEK CÍMŰ REGÉNYÉBEN	273
SERES KRISTÓF. SZÍNEK ÉS ÁRNYALATOK SZEREPE KOVÁCS VILMOS KÖLTÉSNETÉBEN (A KÉK SZÍN ÉS AZ ÉGSZÍN ÁRNYALAT ALAPJÁN)	279
ТАЛАБІРЧУК ОКСАНА. ЧАС І ПРОСТІР У ПОВІСТІ СЕРГІЯ СТЕПИ «НЕ СЬОГОДНІ, ТІЛЬКИ ВЧОРА І ЗАВЖДИ»	285
ТИХОВСЬКА ОКСАНА. ОБ’ЄКТИВАЦІЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ АРХЕТИПУ "АНИМУС" У ЧАРІВНИХ КАЗКАХ ЗАКАРПАТТЯ.....	290

TÖRTÉNELEM ІСТОРИЯ

BRAUN LÁSZLÓ. KIVÁNDORLÁS VIDÉKÜNKRŐL A XIX-XX. SZÁZAD FORDULÓJÁN	303
СТРЯПКО ІВАН. ВЗАЄМВІДНОСИНИ КРАЙОВОГО ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА” З УРЯДОМ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ.....	315
ТОВТИН ЯНА. БИТВА ПІД МОГАЧЕМ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ ЗЕМЕЛЬ УГОРСЬКОГО КОРОЛІВСТВА.....	322
SOMI ZSOLT. SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE AGRÁR SZFÉRÁJÁNAK JELENLEGI HELYZETE	327

NÉPRAJZ ЕТНОГРАФІЯ

КЕМЕНЬФИ РОБЕРТ. МНОГОЗНАЧНИЙ ТЕРМИН «ДИАСПОРА» В ИЗУЧЕНИИ МЕНЬШИНСТВ В ВЕНГРИИ.....	339
LAJOS VERONIKA. „MEGVÁLTODZOTT...” A MOLDVAI SZOCIO- KULTURÁLIS ÉLETVILÁG ÚJ TÉNYEZŐI.....	356
ЛОВАШ КІШИ АНТАЛ – ОЗВАЛЬД ГАБРИЕЛЛА. ЗМІНА КУЛЬТУРИ: ДЕКІЛЬКА ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПРОЦЕС ІНТЕГРАЦІЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ, ЯКА ЕМІГРУВАЛА З УКРАЇНИ	363
MARINKA MELINDA. KULTURÁLIS REPREZENTÁCIÓ A SZATMÁRI SVÁBOKNÁL	370
ОЛЕНИЧ КАТЕРИНА. З ІСТОРИЇ ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛОМИЙКОВОЇ СТРУКТУРИ ТА ЖАНРУ КОЛОМИЙКИ	377
SIMIG LÁSZLÓ. GLOBALIZÁCIÓ ÉS SZERVEZETI KULTÚRA	383
A KÁRPÁTALJAI MAGYAR NYELVJÁRÁSOK SZÓTÁRA (P).....	389

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РУКОПИСІВ СТАТЕЙ

Наукові статті повинні містити: постановку проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку (Постанова ВАК України від 15.01.2003 р. № 7-05/1).

Правила оформлення рукописів:

- стаття подається у вигляді 3,5” дискети в редакції Word Windows версія 7.0 без автоматичних переносів слів разом з двома примірниками тексту українською (російською, англійською, німецькою, французькою, угорською, словацькою) мовою;
- основний текст рукопису друкується через 1,5 інтервал без переносів, шрифтом 14 Times New Roman. Поля ліворуч, вгорі, внизу – 2,5 см, праворуч – 1 см. Відступ абзацу 5 знаків;
- ілюстративний матеріал друкується курсивом;
- сторінки рукопису нумуються олівцем на звороті;
- завершує публікацію “Література” у алфавітному порядку з дотриманням державного стандарту;
- після літератури подається резюме іншою мовою за таким зразком:

Дьєрке Магдаліна
Названия одежды, образованные от собственных имён
в венгерских говорах Закарпатья
Резюме

Lihtej Tetjana
Poesie von sam chalupka in ukrainischen Übersetzungen
Zusammenfassung

Fabian Miroslava
Etiquette field structure in modern Hungarian
Summary

Редколегія

Наукове видання

ACTA HUNGARICA

Журнал Ужгородського Центру гунгарології
2007, XVIII-ий рік видання

ACTA HUNGARICA

Az Ungvári Hungarológiai Központ folyóirata
2007, XVIII. évfolyam

Підписано до друку
Формат 70x100/16. Гарнітура літ. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 24,3. Обл. вид. арк. 27,4
Тираж 300 прим.

Видруковано в ТОВ „Спектраль”
згідно поданого оригінал-макету